

Vatra veche

Vatra veche

4

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul I, nr. 4, iunie 2009 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I.Slavici, I.L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHĂ, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciuț

ÎMBLÂNZIREA MORȚII

Nu e ușor să-ți împlânzești moartea
s-o potolești în furia neagră
să-i pui comprese pe riduri
să-i arăți păsările dimineții
promițându-i câteva stele nocturne
ca o șeherezadă fără cusur
țesându-i povești pripite din ceară

s-o ții de braț să-i fii ghid
să-ți ferești bucuriile
s-o obosești în implacabilul ei
să bei cafele cu ea
să râzi de alte cadavre
să te prefaci c-o iubești
oferindu-i o floare hieratică

ALEXANDRU JURCAN

VATRA VECHĂ DIALOG CU ȘTEFAN AUG. DOINAȘ

Ocean întors

DIALOGUL CULTURII, CULTURA DIALOGULUI

În anii nouăzeci, după ce s-au întins “podurile de flori” peste Prut, în entuziasmul acelei perioade, din sentimente fraterne, ne-am pus pe zidiri culturale la Chișinău, aflând noi cât de mare este criza de « slovă românească ».

Așa s-au născut mai multe biblioteci de carte românească la Chișinău, care purtau

mai ales numele celor care le ocroteau: Biblioteca “Alba Iulia”, “Maramureș”, “Târgu-Mureș” etc., biblioteci care se alimentau cu cărți achiziționate de biblioteci județene din România, dar și din donații particulare din partea celor care-și

“rupeau” din propriile biblioteci pentru a acoperi golurile de carte românească după decenii de interdicții sovietice. Nu s-a trimis maculatură, nu s-au trimis cărți de care să se scape deținătorii lor, ci cărți importante, prin care cititorii de peste Prut să descopere în întreaga ei lumină nu doar grafia latină, ci și literatura română, care a fost ani buni “literatură străină” pentru ei.

Era modul nostru de a vedea desființarea granițelor, credința că dialogul în interiorul culturii române va fi mai puternic decât “dialogul” între economiile noastre, care funcționau cu viteze diferite, cu derapaje diferite.

Speram ca prin cultură să realizăm ceea ce nu putea să realizeze nici politicul, prea timid, prea temător față de marea putere de la est și prea slugarnic, subaltern politicii din vest.

“Anii au trecut în zbor”, cum spune o veche melodie, și lumea a uitat că dincolo de

umorile politice și poticnelile economice, dreptul la integrare culturală este o datorie morală a noastră, o restanță pe care trebuie s-o plătim noi, în contul celor care au trasat cu degete boante hotarele limbii române, rupând patria de pământ de patria de cuvinte, cum ar spune Nichita Stănescu.

Ca niște badea Cârțan contemporani, câteva biblioteci, câțiva oameni continuă ceea ce-au început în anii de început ai renașterii speranței reîntregirii.

În timp ce se încearcă dialogul dintre culturi sau dialogul în interiorul aceleiași culturi, politicieni de frunte de pe ambele maluri ale Prutului demonstrează cât de departe se situează de cultura dialogului, cât de mult le-a intrat în sânge cultura dictaturii, câtă ipocrizie, câte interese meschine lasă să se întindă ca o

pecingine peste cultura dialogului. O astfel de cultură a dialogului face loc de autostradă dialogului surzilor. Pentru că, deși aparent s-au mai schimbat unele lucruri, cei care erau în est și cei care erau în vest sunt tot acolo. Și acum, ca și la Yalta... Iar ceea ce vrem noi nu vrem ei, chiar dacă mimează mereu grija pentru respectarea drepturilor omului.

E vremea să se se accepte că nu există două limbi române, nici două literaturi. Că dialogul între culturile de pe ambele maluri ale Prutului este dialog în interiorul aceleiași culturi. Dar pentru aceasta e nevoie de puțină cultură a dialogului. Cultura dictaturii nu duce niciodată, nicăieri.

NICOLAE BĂCIUȚ

Foto: Pictorul T. Botin, scriitorii I. Hadîrcă, Nicolae Băciuț, regretatul V. Vasilache, A. Cupcea-Josu, la Biblioteca “Târgu-Mureș” din Chișinău, 1997

**VATRA VECHÉ
DIALOG
cu
Ștefan Augustin Doinaș**

„Nu mă revolt niciodată împotriva neputinței care mă cuprinde”

- Acela care nu se teme de nimic... Este primul poem din volumul „Născut în Utopia”. Sunteți acela care nu se teme de nimic?

- Da de unde! Nici vorbă! Titlul, ca și subiectul acestei balade, este împrumutat. În ce mă privește, mă tem de o mulțime de lucruri, dar le întâmpin, totuși, cu încredere. În general, în viață am fost un om norocos, căruia i-au reușit multe. Am fost chiar răsfățat de soartă, ca să zic așa, cu asupra - de - măsură, încât nu aș avea dreptul să mă tem de nimic. Dar, iată că totuși există o sfială în fața lucrurilor, a oamenilor, a situațiilor, ceea ce-mi dictează întotdeauna o anumită prudență, o anumită măsură. Asta se și potrivește cu felul meu de-a fi.

- Cum vă manifestați când vi se spun în public, în prezența dumneavoastră, versurile?

- Vă referiți, desigur, la spectacolul de poezie la care ne-am întâlnit. Aseară, Radioul mi-a făcut o bucurie. Am primit un premiu la Galele Radio '99 și s-a difuzat un poem radiofonic **Ștefan Augustin Doinaș**. M-am simțit bine. Le sunt recunoscător celor care au avut ideea. Deci, așa mă manifest, când îmi sunt spuse versurile, în public,

cu bucurie. Singurele probleme, care au atenuat din bucuria momentului, sunt cele care țin de sănătate. Da, acestea, cu ajutorul lui Dumnezeu, o să le depășim... Mă gândesc la toți cei care se află în situația mea.

- „Așez pe masă mașina de scris și aștept, aștept răbdător, convins că cineva o să intre...” Cine intră, mereu, când invocați poezia?

- S-ar putea crede că cel care intră este acel concept al romanticilor numit inspirație. Așa am crezut o viață întreagă. Mai nou, sunt de părere că inspirația este, cum spunea Baudelaire, efortul de a munci în fiecare zi. Nu știu dacă muzele intră în camera poetului, dar în ceea ce mă privește, psihologic vorbind, cineva intră abia atunci când încep să obosesc și când asociațiile care-mi trec prin minte capătă o anumită libertate, mai multă libertate decât poate să le-o acorde un om rațional ca mine. Și atunci, odată cu oboseala, se instalează un fel de **delir verbal**, în sensul în care cuvântul este o imagine și dintr-o imagine se trece în altă imagine, în felul acesta născându-se metaforele. Fără această oboseală a mea, cred că n-aș fi reușit să scriu, decât poezii foarte cuminti... Am pretenția că pot surprinde ceva din mecanismul care se declanșează în mine și de care sunt conștient. De câtva timp, se întâmplă acest lucru. Pe vremea când nu eram conștient de faptul acesta, orele cele mai fertile erau cele de noapte, când totuși un fel de oboseală pune stăpânire pe mine; numai că nu eram conștient. Acum, sunt conștient că trebuie să ajung la un anumit prag la care să nu mai fiu absolut stăpân nici pe cuvinte, nici pe idei, nici pe imagini, pentru ca să mai îndrăznesc să cred că ceea ce aștern pe hârtie ar putea să fie cu adevărat poezie.

- Cât de îngăduitor sunteți cu poezia, cât de drastic?

- Foarte drastic, pentru că spre deosebire de anii tinereții, când am scris foarte mult, lucrurile mergeau pe hârtie fără nici un fel de efort, acum nu există un text de-al meu care să nu fie revăzut, încă o dată revăzut, corectat, din nou corectat și amendat de cele mai multe ori. Deci, scriu, mai nou, cu foarte multă dificultate. Spun mai nou, deși lucrul acesta s-a petrecut de câteva decenii. Adevărul este că îmi convine acest fel de a lucra. Nu mă revolt niciodată împotriva neputinței care mă cuprinde sau împotriva relativismului cu care îmi recitesc textele, ci dimpotrivă îmi face plăcere să le revăd, să le corectez.

- Este de vină academicianul care îl privește pe poet cu un ochi neiertător?

- Nu știu dacă mă dedublez atât de mult cât presupuneți. În general, am fost un om, cum v-am spus, rațional, lucid și mereu m-am observat, dacă nu chiar în momentul în care făceam un lucru, imediat după aceea, pentru că nu-l consideram niciodată terminat definitiv. Nu știu dacă sunt chiar atât de rupt în două, încât o jumătate din mine să o vegheze pe cealaltă jumătate. În orice caz, măcar câteva clipe, după ce am făcut un lucru, îmi place să revin asupra lui și să-l scutur puțin, să revăd dacă mai rămâne ceva. În timp ce scriu, e o mare plăcere, ori plăcerea aceasta trebuie după aceea verificată, confirmată.

- **Dar, nu vă lepădați nici de „haosul interior”...**

- Da!... Da! Deși m-am prezentat ca un om cu multă judecată, rațional, mă descopăr adesea bântuit de o dezordine interioară căreia putem să-i spunem chiar haos; dacă nu cumva, cineva care ne-ar privi din afară ar spune: „Nu, domnule, e vid! Vă confrunțați cu vidul!” Vă zic cu vidul, pentru că ideea aceasta a vidului interior stăpânește o mulțime de poeme ale mele. Mi s-a părut că ceea ce caracterizează existența, lucrurile, faptele noastre este că ele chiar atunci când se configurează destul de precis, deci când prin coajă, de cele mai multe ori închid înăuntru un vid. Nu putem să scăpăm de senzația aceasta, că sfârșitul, neantul, așa cum ne întâlnim cu el, cum îl înfruntăm, cum ne confruntăm cu el, este într-adevăr haosul de care vorbeți dumneavoastră. N-aș putea să spun dacă e bine să punem ordine în acest haos sau dacă uneori e mai bine să ne lăsăm antrenați de el.

- **Eu v-aș invita la o ordine a rememorărilor... Cercul Literar de la Sibiu?**

- Este un moment absolut decisiv pentru mine, pentru existența mea, pentru formarea mea ca om și ca scriitor. Întotdeauna am spus lucrul acesta. M-am născut cu adevărat din punct de vedere spiritual în sânul Cercului Literar. Acolo m-am născut a doua oară, m-am născut în cultură. Trebuie să simți că te naști în cultură. Acolo am învățat ce înseamnă literatura, cultura, acolo am trăit cu adevărat prietenia și cred că este momentul cel mai de seamă al tinereții mele, de ucenicie în literatură și în toate artele. Alături de acest moment al Cercului Literar n-aș putea să sîtez decât viața alături de soția mea. La Cercul Literar m-am format în cultură și îmi amintesc cu câtă voluptate ne citeam textele, dar formarea mea în celelalte arte, deschiderea spre pictură, dans am realizat-o mai târziu decât anii aceia de la sfârșitul

războiului, după ce m-am căsătorit. Cercul Literar rămâne principalul reper al biografiei mele, cel mai important, fără îndoială.

- **Ce alte repere ale biografiei dumneavoastră pot fi percepute la superlativ absolut?**

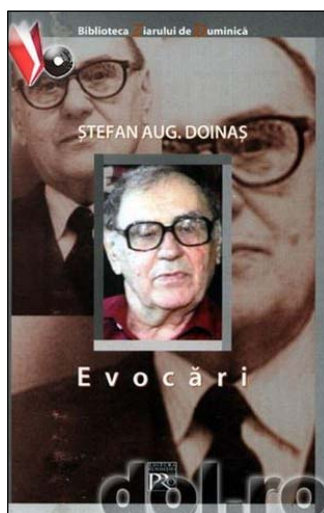
- V-am mai spus, căsătoria mea cu Irinel. Alte momente sunt acelea când mi-am verificat prietenii și m-am verificat pe mine în prietenie. Și eu și prietenii mei am trecut prin încercări grele în viață și reîntâlnirea cu ei, după ce eu sau ei au stat la închisoare ani de zile, a fost un prilej deosebit de a ne verifica sentimentele pe care le aveam unii față de ceilalți. Celelalte evenimente, ce țin de viața literară, sincer nu le consider atât de importante pentru a le menționa, deși fiecare din ele au adus, îndeosebi pentru mine, care, repet, am fost un om norocos, partea de satisfacții pe care am meritat-o sau nu am meritat-o, dar am receptat-o ca atare.

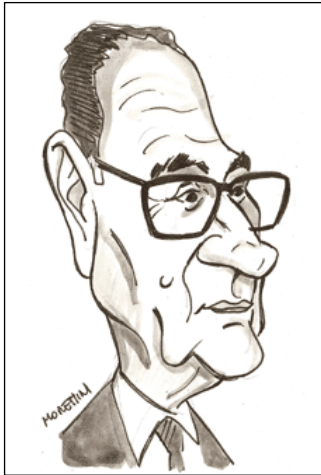
- **Dintre premiile literare pe care le-ați primit care v-au bucurat cel mai mult?**

- Sunt trei premii care mi-au adus cele mai multe bucurii. Unul a fost **Premiul Lovinescu** în 1947 pentru **Alfabet liric** – adică suma de poezii pe care le aveam eu scrise atunci și care n-au fost niciodată tipărite ca atare într-un volum aparte, ci au fost răspândite în alte volume, pe care le-am publicat mai târziu la diverse edituri. Premiul Lovinescu a fost pentru mine o mare încurajare, pentru că m-a scos dintr-o mare îndoială pe care o aveam cu privire la destinul meu literar. A doua surpriză plăcută a fost primul premiu pe care l-am primit la Uniunea Scriitorilor în 1968 și pe urmă în 1982, de asemenea o distincție care m-a onorat și m-a bucurat foarte mult, **Medalia Goethe** pentru traducerea lui *Faust*. Acum doi ani de zile, am primit Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu”.

- **Goethe și alte voci ale înțelepciunii lumii ce v-au spus în mod special?**

- Sunt vocile cele mai pretențioase pentru poezia mea. Poezia mea nu ar fi existat dacă nu aș fi avut această înclinare spre textele marilor poeți ai lumii și dacă nu aș fi împins această înclinație până la a-i traduce. Mi se pare că traducerea este actul cel mai puternic de comuniune cu un poet. Nu-l cunoști cu adevărat pe un poet decât atunci când i-ai silabisit fiecare cuvânt. Actul acesta de a traduce, care este, cum spune Goethe, la baza conceptului de literatură universală, devine foarte important, atât pentru formarea mea ca poet, cât și pentru cunoașterea în sine a poeziei. Poezia, am mai spus-o și o repet, se hrănește din poezie; adică

cultura este mai importantă pentru poezie, mai ales pentru poezia modernă, decât să zicem natura. Un mare poet englez spunea că cultura trebuie să devină o adevărată natură pentru ca un scriitor să-și confirme vocația. Mie mi s-a părut că întotdeauna cultura

are o deosebită importanță și m-am ridicat împotriva sensului peiorativ al sintagmei poezie livrescă. Cărțile sunt tot atât de importante ca și evenimentele pe care le parcurgem de-a lungul vieții. Fiecare întâlnire cu un poet, cu un personaj românesc are aceeași importanță ca întâlnirea noastră cu un eveniment concret. Nu ne formăm decât prin acest dialog pe care îl întreținem fie cu personajele reale din jurul nostru, fie cu marile personaje ale ficțiunilor.

- **În spectacolul Ștefan Augustin Doinaș al Canalului România-Cultural ați citit *Sonetul 65 de Shakespeare*. Ați „revenit” la Shakespeare?**

- Nu am revenit, dar mi s-a părut că în această acțiune de a traduce, pe care eu am înțeles-o ca încercare de a restitui fiecărui poet timbrul său specific, Shakespeare a fost un popas obligatoriu. De ce? Știți că una din cuceririle majore ale poeziei din toate timpurile este forma fixă a sonetului. Dacă încerci să traduci un sonet și pornești cu prejudecata că această formă fixă este atât de riguroasă și atât de înstăpânitoare asupra expresiei poetice, încât fiecare sonet trebuie să semene cu altul și că nu pot exista diferențe între un sonet al lui Dante, un sonet al lui Petrarca sau unul al lui Shakespeare ș.a.m.d., vei constata că nu este adevărat. Fiecare din acești poeți are timbrul său specific, chiar în cadrul formei fixe a sonetului care pare să fie o temniță din care nimeni nu poate evada. Nimeni nu evadează, nici nu dorește să evadeze, dar fiecare sonet, ca și o celulă, are rezonanța sa specifică. Un sonet al lui Gongora nu seamănă cu un sonet al lui Shakespeare; și de aceea n-am putut trece peste acest reper, dincolo de faptul că socoteam că Shakespeare este unul din marii poeți ai lumii și că sonetele lui sunt o culme a lirismului. Acest popas la Shakespeare a fost pentru mine o obligație și pentru faptul că mi-am dat seama că un alt mare poet, Vasile Voiculescu, s-a lăsat foarte mult influențat de sonetele lui Shakespeare și a îndrăznit să facă acele traduceri imaginare, să continue seria de sonete ale lui

Shakespeare, scriind în spiritul lui Shakespeare. Deci, Shakespeare nu putea fi pentru mine decât un popas fericit și o probă a reușitei sau nereușitei mele.

- **În întinderea criticii literare, cum se simte poetul Ștefan Augustin Doinaș?**

- Ca la el acasă, dar într-o casă cu foarte mulți membri de familie, fiecare având o altă atitudine decât celălalt. Unul îmi bate pe umăr, unul mă felicită, unul mă mustră, altul mă îmbrățișează, altul mă respinge; este normal să fie așa. Actul critic este, ca și actul poetic, un act de creație și deci de mare subiectivitate. Tot ce aș putea să-i reproșez criticii nu este faptul că pune o etichetă pe fruntea unui poet, ci că pune o **singură** etichetă și că nu ține cont de evoluția poetului. Ceea ce a spus despre poeziile pe care respectivul poet le-a scris în tinerețe s-ar putea să nu se mai potrivească cu poeziile scrise la vârsta senectuții.

- **Volumele dumneavoastră *Prețul luminii și Grotă cu soare* sunt considerate titluri în care poetul încearcă să se comenteze pe sine, să se explice. Acceptați această opinie critică?**

- Da, am scris ceea ce de la Hölderlin se numește **poezia poeziei**, adică meditațiile, ca să fie așa, critice, dar ilustrând punctul meu de vedere asupra poeziei, traduse de multe ori în versuri. Mi se pare că aceste dovezi ale lucidității poetului care încearcă să se vadă pe sine în oglindă, nu cum îl văd alții, dar să se vadă totuși pe sine, să se autodefinească, eu cred că aceste producții sunt foarte interesante și în cultura modernă absolut necesare. Nu mai e posibil ca astăzi un poet adevărat să nu se cunoască pe sine, să nu știe să spună ceea ce face, să vorbească despre sine, să nu se îmbăieze în cultură, în așa fel încât fiecare judecată pe care el însuși o face asupra sa să poată să se transforme chiar într-un poem.

- **Este ipotecat poetul, astăzi?**

- Eu zic că este ipotecat, în sensul că este tributar poeziei marilor poeți cu a căror vecinătate a trebuit să se obișnuiască și alături de care s-a dezvoltat vocația sa. Apoi, este ipotecat pentru că poetul nu este cel care se definește prin sinceritate, cum spunea Blaga. Romanticii au pedalat pe această noțiune a sincerității. Blaga spune într-un aforism că dacă sinceritatea ar avea vreo importanță în poezie, atunci boncăluitul cerbilor în perioada de rut ar fi cea mai mare lirică a lumii. Dacă citești un romantic, fără îndoială spune că poezia e un lucru divin, că sinceritatea poezilor, să dau exemplul lui Musser, cu pelicanul lui care își smulge inima din piept ca să o dea hrană puilor, este măsura autenticității. Numai că poezia modernă a depășit această concepție. Un mare poet, Pessoa, spune clar că poetul e un simulator. El se prefacă că simte ceva și se prefacă atât de bine,

încât până la urmă chiar simte. Ori această transpunere a sa într-o anumită situație, în care nu se găsește pe neașteptate, dus de vânt, și pe care și-o propune el însuși, această cantonare a sa în masca pe care și-o creează, este măsura poeziei moderne. Pesoa a putut să-și inventeze acei heveronimi, niște falși poeți pe care i-a botezat chiar. A mers până acolo cu farsa, încât a inventat scriitori între ei și critici, polemici, nefiind decât alte ipostaze ale propriei sale personalități. Poeți care au fiecare timbru specific; eul poetului este un eu plural.

- Cât de des vă recitiți propria poezie?

- Foarte rar. Găsesc mai interesant să citesc poeziile altora și am mult mai mult de profitat de pe urma acestor lecturi, decât de pe urma întoarcerilor la versurile mele proprii. Fără îndoială că din când în când îmi citesc poeziile. Uneori sunt întâmpinat chiar de surprize și mă bucur de felul cum se prezintă câte o poezie. Dar, găsesc mai multă satisfacție în poeziile marilor poeți, în cele pe care încă nu le-am descoperit și descoperindu-le să încerc să le și traduc, ca să le cunosc mai bine.

- În ce constă puterea poetului?

- Nu știu dacă poetul este atât de puternic, dar pentru reușita sa în poezie puterea poetului constă în stăpânirea cuvintelor. Poezia nu se face, cum spune Mallarmé, cu idei sau sentimente, ci cu cuvinte. Cine trăiește experiența cuvintelor, fie infatuitatea lor, în vidul care le stăpânește uneori, fie prin caracterul lor extrem de concret, fie în rezonanța filozofică sau conotațiile adăugate de anumite experiențe, cine izbutește să facă lucrul acesta, are toate șansele să devină poet. Fără experiența cuvintelor, după părerea mea, nu mai este posibil să se scrie astăzi poezie. Bineînțeles că această experiență este mai întâi de toate experiența cuvintelor pe care te zbați tu însuși, dar și experiența cuvintelor care îți este comunicată printr-o poezie a unui mare poet, pentru că orice poezie a unui mare poet e depozitară a unei experiențe a cuvintelor inconfundabilă, inalienabilă.

- **Într-o emisiune radio despre valoare și non-valoare, transmisă aseară, chiar după spectacolul Ștefan Augustin Doinaș, v-am citat: „Acesta este zgomotul de șenile ale versului biruitor peste scrumul încă fierbinte al trădărilor toate”. Când este trădat poetul?**

- Atunci când își prostituează vocația, când se trădează el însuși, când înțelege să facă doar versuri și nu să înalțe versuri la demnitatea unei

expresii de neuitat. Iar această demnitate nu ține, cum am mai spus, de sinceritate cât de capacitatea poetului de a se transpune într-o anumită situație și a trăi autentic acea situație. Eu nu scriu poezii pentru că sunt îndrăgostit. Cel mult pot să mă îndrăgostesc

pentru că scriu poezii. Nu mor pentru că scriu o poezie despre moarte. Experimentez prin cuvinte situația aceasta, ca și cum în viață m-aș apropia de ea. Viața imaginară a poetului are cea mai mare importanță. Nu acordăm destulă atenție acestei vieți. Când cădem din planul vieții imagine în planul concretului, atunci intervine trădarea. Uneori am impresia că n-ar fi trebuit să public atât de mult pe cât am scris. Că am scris e altceva, este problema mea personală. Numai că într-o vreme, pe timpul dictaturii, a publica un volum însemna ați câștiga existența. Poetul dorea să publice volume cât mai consistente, pentru că poezia se plătea după numărul versurilor, situații de-a dreptul aberante. Nu zic că nu sunt în cultură și astăzi situații aberante. Poezia nu se mai plătește nicicum. Poeții nu pot să se consacre exclusiv poeziei, mai ales cei tineri. Dar, gândindu-mă la marii noștri poeți, unii au fost mai productivi, mai prolifici, alții, dimpotrivă, foarte zgârșiți cu ei înșiși, de cele mai multe ori regret că am publicat atât de mult. În clipa de față nu am la nici o editură manuscrise predate. Se pare că *Paralela 45* îmi va cere un manuscris. S-a inaugurat colecția *Cercului Literar*, unde s-a publicat o antologie *Eta Boeriu* și va urma o carte cu regretatul meu prieten *Cornel Regman*. Dacă mi se va cere manuscrisul, voi preda pentru colecția Cercul Literar un volum de versuri scrise acum un an, acum doi ani, pe care le-am lăsat încă să zacă, pentru că nu mai vreau să mă grăbesc. Vreau să le revăd după o trecere destul de lungă care mă va fi pus chiar în situația de a le uita și de a fi ele însele surpriză pentru mine.

- **Unde se așează în literatura română poezia, ca importanță? Înaintea prozei sau după proză?**

- După părerea mea înaintea prozei. Nu avem prozatori atât de mari pe cât sunt de mari poeții noștri. Mă gândesc la Eminescu, la Macedonski, la poezia interbelică. Avem o poezie la nivelul cel mai înalt. Se poate compara cu realizările lirice cele mai pregnante din cultura popoarelor europene. Din păcate, nu suntem cunoscuți, pentru că prizonieri ai limbii noastre, valoarea lirică nu circulă în traduceri. Sunt greu de tradus cei mai mulți poeți. Eminescu este intraductibil. Pușkin este probabil la fel. Noi care traducem din

germană știm că orice traducere din această limbă este un risc. Marile momente ale lirismului german sunt aproape intraductibile. În producția fiecărui poet este o parte care poate fi tradusă și alta care este absolut inefabilă. Atunci marea poezie, cel puțin pentru culmile lirismului, trebuie cunoscută în original.

- De ce nu sunteți prezent în presa literară?

- Am fost cândva foarte prezent în presa literară, acum sunt prezent în presa de altă natură și pentru că scriu foarte puțină literatură, ca să nu zic că sunt foarte exigent acum cu ceea ce scriu și mă codesc mult, mă sfiesc înainte de a publica ce am scris. De

la o anumită vârstă fiecare trebuie să fie mai puțin prezent, să se retragă, lăsând locul celorlalți. Sunt mulți cei talentați care vin din urmă și au puține prilejuri de a se manifesta. Trebuie să-i încurajăm, să fie prezenți prin absența noastră.

- Cei care vin din urmă vă citesc opera?

- Ar trebui să citească și să aprecieze. Și noi avem datoria să-i citim pe ei și nu de a-i concura în clipa de față. Mă bucură când dau în pagini de reviste peste producții lirice interesante (proză citesc puțin) și mă bucur să constat că în țara noastră poezia are o prezență extrem de importantă.

- Dacă ați fi invitat să le vorbiți oamenilor despre cel mai valoros lucru de pe lume, la ce v-ați opri?

- Cred că lucrul cel mai de preț pentru un om, creator sau simplu cetățean, este cinstea. Să fii cinstit cu tine însuși, cu cei din jur, fidel unor principii pe care nu ți le-a inoculat nimeni, pe care să te străduiești să nu le trădezi niciodată. A fi autentic înseamnă lucrul acesta.

- Unde a greșit cel mai mult omul în secolul XX?

- Cred că principala greșală a secolului XX este intoleranța. **Ego** nu a fost și nu este încă capabil să-l înțeleagă pe **alter**. Dacă eu nu izbutesc să-l înțeleg pe celălalt, cultiv un exclusivism primejdios. Secolul XX este secolul conflictelor crâncene și cred că este unul dintre secolele cele mai cumplite din câte au existat și se pare că această zestre neagră o s-o transmitem și mileniului care vine. Este un secol bântuit de demonie, ceea ce face uneori să te îndoiești de orice progres și uneori de orice perspective ale umanității care pare să aibă o anumită vocație a sinuciderii. Pentru că am vorbit despre tema vidului interior, a neantului care locuiește în

Doar tu

Când omul, prăbușit, la început,
în iarba dușmănoasă și-n țărână
adulmecă-n țărâșul greu, pe-o rană,
miresmele ce se-nălțau din lut
și, nemaivrând ostatic să rămână
sub zarea strivitoare ca un scut,
se răsucea s-o urce, renăscut
și se-agață de fulgere c-o mână,
acea cumplita smulgere din smoală
cu palma-ntoarsă ca o cupă goală
fu primul dans în care se zbatu,
elan de floare palidă, involtă,
vibrat pe scări de sunete spre bolta
pe care-n mers îl amintești doar tu.

ȘTEFAN AUG. DOINAȘ

fiecare din noi, vă voi spune câteva versuri din **Tubularia**: „Ce mi se întâmplă oare? Simt un foșnet / în degete, mi-e brațul mai ușor / În cap, o rodie plină de aer / visează în zadar să facă sâmburi / În locul inimii se tot lărgește / o scorbură în care locuiesc furnici albastre; / Sexul mă plantează / la miezul nopții în pământ fierbinte. / Mai e, ascunsă, o ciocăniitoare / de spaima căreia îmi scot afară / din gură limba ca să nu mi-o înșface / crezând că-i vierme. / Ca prin țevi de trestie, o fiară în agonie mă respiră / Când plouă, plouă înăuntrul meu / Ce mi se întâmplă oare? Oare a început / să crească în mine tubularia, Copacul / cu trunchiul gol și rădăcina-n Styx?”

VALENTIN MARICA

(Interviul a fost înregistrat în casa scriitorului de pe str. Brătianu din București, în Biblioteca cu cărți rare și lucruri de bun gust, în ziua de 16 octombrie 1999, ora 13.00; oră fixată de scriitor, cu o zi înainte, la Galele Radio, unde primise Premiul de Excelență. Interviul a fost transmis la Radio Târgu-Mureș. Este pentru prima dată publicat în paginile unei reviste literare, la propunerea scriitorului Nicolae Băciuț, acum când se împlinesc 7 ani (număr simbolic!) de la moartea lui Ștefan Augustin Doinaș.)

(Foto: Mircea Dinescu, Ștefan Aug. Doinaș, Ana Blandiana,.. în anii tineri)

ÎN AMIAZA LOCULUI...

Lucian Blaga a știut să ne vorbească pentru totdeauna despre drepturile inalienabile ale spiritului.

Secvențe din interviuri la 29-a ediție a Festivalului Internațional „Lucian Blaga”, de la Sebeș și Lanchrăm

-Domnule Dan Hăulică suntem lângă mormântul lui Lucian Blaga, spunând, din nou, că Scriitorul nu e o abstracție; e omul viu...

- E o lumină care spune mult despre tot ce se petrece în sufletul nostru, e întoarcerea noastră recunoscătoare, fericită, sub semnul mării poezii și sub semnul aceluia care a știut să asume cu demnitate și să ne vorbească pentru totdeauna despre drepturile inalienabile ale spiritului și ale creatorului.

Toată ambianța de aici, acest prezent plin de cuvinte, cu copiii înveșmântați în costume tradiționale, cu un surâs care întipărește cuviința și respectul, toată această ambianță ne face să ne gândim că Blaga nu va fi nicicând o abstracție pentru noi, că face parte din plămada vie a sufletului românesc și, ca atare, trebuie să-l simțim, să-l încorporăm în noi înșine, cu întreaga noastră putere de lucidă încordare și de încredere în creativitatea românească.

-Cum putem intra în timpul lui Lucian Blaga?

-Timpul lui e un timp fără timp care cere o întoarcere înapoi la valorile de contemplație, dar, în același timp, cu o deschidere generoasă spre semintele sublime ale vitalității. Tot finalul goethean al poetului înseamnă de fapt o

împăcare între această entelehie, care avea energetismul ei autonom, și între chemările salubre ale vieții. Mi se pare că această tardivă înțelepciune asumată de Blaga înseamnă o trecere fericită în cumpăna vremurilor și aici este o lecție pentru noi toți.

-Ne reîntoarcem la Lanchrăm într-o zi de verificare spirituală și intelectuală, domnule profesor Achim Mihu...

-E o zi mare. Întotdeauna când e Festivalul Blaga e sărbătoare. Astăzi, mai mult ca oricând, Festivalul se ocupă de o problemă cu totul deosebită din gândirea lui Blaga, și anume concepția lui despre religie. Nu vă va veni să credeți, dar, aș îndrăzni să spun că *Filozofia religiei* scrisă prin 40-41 este chintesența gândirii lui Blaga. El a mers cu pași înceteți, urma să scoată o filozofie globală. Filozofia religiei

nu este decât o punere în lumină a unei părți însemnate din filozofia lui și anume cunoașterea dogmatică, cunoașterea luciferică. De asta depinde toată gândirea lui Blaga.

-V-ați apropiat mult de această biografie culturală, Festivalul Blaga de la Sebeș și Lanchrăm.

-M-am apropiat foarte mult și a contat foarte mult pentru devenirea mea. A trebuit să-l studiez pe Blaga și, în același timp, să mă străduiesc să scriu despre el. Printre meritele de bază ale acestui Festival a fost faptul că i-am adus aici pe Noica și pe Steinhardt; în această biserică a tatălui lui Blaga, Izidor Blaga, Steinhardt a ținut o slujbă.

-Domnule **Gheorghe Grigurcu** i-ați adresat lui **Lucian Blaga** câteva întrebări esențiale: Care este atitudinea față de biserică? Ce crede despre filozofia lui Heidegger? Cum apreciază filozofia românească?

Ce v-a răspuns?

-Am avut nespusul privilegiu de a sta de vorbă cu Blaga în decursul mai multor ani și mi-am explicat unele lucruri pe care opera sa poate că nu le conține foarte clar; Blaga din culisele personalității sale creatoare.

Era un spirit religios eretic. Mi-a spus că biserica se află în interiorul oricărui om, ceea ce-l face să nu se simtă obligat să meargă duminică de duminică la casa Domnului, că, de fapt, relația omului cu Dumnezeu este o ecuație strict personală, nefiind neapărat legată de înregimentarea individului într-o biserică concepută ca un partid.

Nu este un secret că Blaga nu avea o mare prețuire față de filozofia românească ce l-a precedat. Avea o mare rezervă mai ales față de pozitivismul care s-a manifestat în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea și acest fapt se vede și din polemica pe care a avut-o cu unul dintre ultimii reprezentanți ai acestei orientări, Constantin Rădulescu Motru.

Îi dispăcea Nae Ionescu, cu o orientare spiritualistă, oarecum religioasă, în care poate că vedea și un concurent, dat fiind și faptul că Nae Ionescu avea o extraordinară vogă în rândul tinerilor din anii 30.

- Scria **Lucian Blaga** : Aici e casa mea. Dincolo soarele și grădina cu stupi / Voi treceți pe drum, vă uitați printre gratii de poartă / și așteptați să vorbesc...*La Casa natală, așteptăm să ne vorbească Lucian Blaga:*

-Ne vorbește cu pregnanță din aceste locuri în care ne aflăm și mă bucur că văd tineri în

jurul meu, ceea ce arată că există, într-un fel, și o tinerețe a poetului și a

filozofului. Vin pentru a treia oară la această festivitate onorantă pentru locul de baștină al lui **Lucian Blaga**. Am ocazia să ascult lucruri interesante. S-au scris cărți despre Blaga în ultima vreme, însă trebuie să recunosc cu oarecare tristețe că Blaga nu este la punctul cel mai înalt al percepției sale, întrucât interesul ultimelor 2-3 decenii s-a îndreptat mai mult spre filozofii români care au trăit în exil, **Cioran** și **Mircea Eliade**, atât pentru că au fost trecuți sub tăcere sau mistificați multă vreme de regimul comunist, cât și pentru că (de ce să nu spunem acest lucru răspicat?!) au dobândit o glorie universală pe care Blaga, deși ar fi meritat-o din plin, încă nu o are.

-De ce unor scriitori le este teamă de pagina critică a lui **Gheorghe Grigurcu**?

-Dați-mi voie să vă răspund, amintindu-mi de o întâmplare legată de **Nichita Stănescu**. Într-o bună zi, întâlnindu-l la Casa Scriitorilor, însoțit de ultima lui soție, **Dora**, îmi spune: „Să trăiască iubitul poet **Gheorghe Grigurcu** și

temutul critic **Gheorghe Grigurcu!**” I-am răspuns: „Domnule **Nichita**, aș fi preferat să fie invers...!” **Nichita** a stat o clipă, și-a dus degetul la frunte și a exclamat : „Sunteți dat în paște, domnule **Grigurcu!**”

VALENTIN MARICA

(Foto: Casa Memorială „Blaga”, Lančrăm)

Spovedanii

NICOLAE BĂCIUȚ:

“N. Steinhardt e un model și pentru partea noastră de pământ și pentru cea de cer”

-Domnule Băciuț sunteți un maestru al interviurilor. Printre cei intervievați de dumnevoastră se numără nume mari ale literaturii române dintre care aș aminti pe Nichita Stănescu, Augustin Buzura, Marin Sorescu, Nicu Steinhardt. Convorbirile cu părintele Nicolae le-ați publicat într-o carte intitulată Între lumi. Despre părintele Nicolae și această carte îndrăznesc să vă rog a ne vorbi în acest scurt dialog.

*

-L-ați cunoscut pe părintele Nicolae cu ocazia Saloanelor Rebreanu de la Bistrița. Vă rog să ne vorbiți despre această primă întâlnire cu N.Steinhardt.

- A fost o întâlnire memorabilă, la niște întâlniri admirabile, cum erau Saloanele Culturale „L. Rebreanu” de la Bistrița. M-a fascinat, între atâtea nume sonore ale culturii – literaturii, filosofiei românești de la acea vreme. Conferința sa a fost încărcată de lumină și verb, iar prezența sa fizică avea aură de sfânt. Din acea clipă i-am spus Sfântul Nicolae. Ne-am văzut, față în față, prima oară, la în holul Hotelului „Coroana de aur” din Bistrița, iar primul gest care mi-a rămas întipărit în minte e cel al refuzului, cu blândețe, de a-i săruta mâna. Era îmbrăcat în straie preoțești, iar impulsul meu a fost acela al unui creștin. M-a îmbrățișat însă, spunându-mi că m-a citit, în „Echinox”, în „Vatra”... Era ca un pașaport de liberă comunicare. Eram cu cei din Bistrița care îi purtau de grijă: Mircea Oliv, Virgil Rațiu, Ioan Pinte, Olimpiu Nușfelean, erau mai mulți, nu mi-i amintesc pe toți. Atunci i-am propus să dialogăm pentru „Vatra”, și pentru că nu am găsit o altă formulă, am recurs la dialogul epistolar. Dar a avut și această formulă farmecul ei, cu așteptatul scrisorilor, cu dialogurile telefonice pe marginea lor... Cu parfumul scrisului de mână, ușor tremurat, al părintelui Nicolae.

Era energizantă prezența lui N. Steinhardt. Căpătai încredere în tine, simțai nevoia să te apropie mai mult de cele sfinte.

- **Părintele Nicolae era bibliotecarul mănăstirii Rohia. Datorită relațiilor pe care dânsul le avea în Occident biblioteca a ajuns să dețină cărți interzise de regimul comunist. Acestea erau păstrate în așa-numitul „colț secret”**

V-a vorbit vreodată părintele despre acesta?

- Nu, părintele Nicolae, oricât de luptător era, nu admitea victime colaterale în lupta sa. Era un bun creștin și nu vroia să facă nimănu rău. Închisoare a făcut tocmai pentru că nu vroia să facă rău, s-a sacrificat pe sine pentru alții. Câți dintre noi am fost, suntem azi capabili de astfel de sacrificii? Ne scriam, vorbeam la telefon, sesizam derapajele corespondenței noastre – scrisori întârziate, telefoane ascultate. Părintele Nicolae nu era un naiv, a înțeles foarte bine mersul vremurilor și regulile sale. L-am simțit protector, dar nu în sensul de a-mi încărcă „agenda” mea cu lucruri care nici măcar nu puteam să însemne prilej de bravadă. Să se mândrească cumva că deține „cărți interzise”, că ascunde cărți? Pentru nimic în lume! Era prea bun și prea smerit? Mă întreba adesea dacă nu am probleme din cauza legăturii noastre, iar când mi-a „deconspirat” câteva lucruri din biografia sa m-a întrebat chiar dacă mai am dorința de a sta de vorbă cu un fost pușcăriaș?!

Avea o cultură extraordinară. Mai mult, avea capacitatea de a opera cu această cultură. Nu erau o simplă bază de date de inventar lecturile sale. Ele erau operaționale, făcea asociații surprinzătoare, trimiteri, relaționări la care pușini aveau acces.

A primit prin poștă și cărți... „interzise”, și-a adus cărți „interzise” din occident, unele semnate de scriitorii români din exil? Poate că le ținea ascunse! Dar oare chiar credeți că ele puteau fi ținute ascunse? Chiar credeți că nu se știa de ele? Credeți că puteau fi locuri chiar atât de „secrete”?

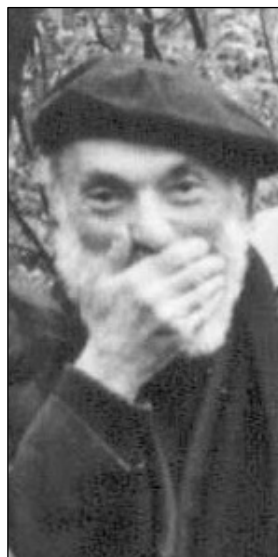

Dacă s-ar fi dorit o descindere și o percheziție era simplu să se ajungă în orice „cotlon secret”. Dacă a fost confiscat Jurnalul fericirii, credeți că ar fi avut cineva rețineri să confişte literatură „interzisă”?

„Muzeul (meu) de iarnă”, cartea de debut din 1986, a ajuns în biblioteca de la Rohia. Am găsit-o acolo, fișată, la locul ei. Scrisese despre ea și m-am simțit un privilegiat, pentru că a găsit un loc secret în inima sa pentru poeziile mele!

- „N. Steinhardt nu era un personaj comod, cu toate că era un om lucid și nu sărea inutil peste cal. Se oprea la limita la care știa că cuvântul mai poate fi liber. Nu vroia să facă cuiva rău prin textele sale. Prin relația cu el. Îmi spunea adesea că speră că nu-mi creează neplăceri legătura pe care o aveam, telefoanele, scrisorile. Oricum, ne erau ascultate și convorbirile și ne erau citite și scrisorile. Uneori era foarte simplu să ne dăm seama că „dialogul” nostru era cu „public”, ați scris în articolul *Nicolae Steinhardt – un model pentru tinerii de azi. Vă rog să ne spuneți câteva cuvinte despre cum ați simțit implicarea Securității în aceste dialoguri.*

- V-am răspuns la întrebarea anterioară înainte de a o citi pe aceasta. Văd că m-am repetat, mai spusese același lucru și în textul pe care-l invocați, iertare. Aș putea detalia aici câteva întâmplări, foarte ușor de decodificat. Îmi vorbea, la un moment dat de o scrisoare pe care mi-a trimis-o, la care nu am răspuns, dar pe care eu n-am primit-o. Primisem în schimb, o alta, trimisă mult mai târziu. Cealaltă, cu siguranță, fusese reținută mai mult „pentru lectură”. Îmi mai vorbea în scrisorile sale de Monica Lovinescu, de Virgil Iernuca, iar aceste nume sigur că prezentau un anume interes. După o vreme sosea și scrisoarea „întârziată”, „rătăcită”... Nu era prudent din teamă, ce avea de spus, spunea, și depre cei din exil și despre cei din țară, inclusiv despre ce-i din stânga eșicherului literar, inclusiv despre Eugen barbu, căruia-i recunoștea meritele literare, numind capodopere trei romane ale sale, chiar dacă nu a făcut public acest lucru, deși... interviurile noastre erau făcute pentru a fi publicate. Unele chiar au fost publicate, dar atât au fost de ciuntite și de hăcuite de cenzorii de la Consiliul Culturii și Educației Socialiste, de un anume domn Virgil Poiană, care intra cu barda în textele sale, atât de brutal, încât, în urma unui astfel de interviu publicat a spus c-ar fi fost de dorit să nu se publice deloc decât așa ciopârțit. Era în vizor și se sufla și în iaurtul textelor sale, după ce s-au fript unii cu ciorba vigilenței roșii.

Cu mai mari sau mai mici întârzieri, cu rătăcirii în labirinturile „grăului păzit de maci”, am primit toate scrisorile, dovadă este cartea „Între lumi”, care a salvat ceva din gândirea sihastrului de la Rohia.

-În anul 1994 ați tipărit prima ediție a cărții de dialoguri cu N. Steinhardt intitulată *Între lumi*. Cum a luat naștere această carte și de ce

acest titlu?

- Nu eram un naiv. Nu-mi imaginam, înainte de 1989, că o carte de interviuri cu N. Steinhardt ar fi putut interesa vreo editură, mai ales având în vedere ce „reputație” avea părintele Nicolae la vârful ideologic! Eram însă un tânăr care a învățat cât de important este dialogul pentru un scriitor, câtă nevoie aveam de... „sfatul bătrânilor”... Am învățat această lecție de la un alt evreu, Florin Mugur, cel care a cultivat dialogul, care a realizat cărți de convorbiri cu Paul Georgescu, Marin Preda, cu care am dialogat, întrebându-l și întrebându-mă, într-un exercițiu de schimbare a rolurilor.

Eu țineam rubrica „Vatra – dialog” la revista la care începusem să lucrez la puțin timp de la terminarea facultății, o rubrică deja devenită celebră, prin interviurile publicate în „Vatra”.

După întâlnirea cu N. Steinhardt, îmi doream un interviu în „Vatra”, mai ales că, după o colaborare bună cu revista, relațiile se cam răciseră. N. Steinhardt avea suspiciunea că nu se dorește colaborarea sa, mai ales după ce i-au fost amânate sau chiar nepublicate unele texte trimise redacției. L-am asigurat că nu este nicio reacție adversă la adresa sa, din interiorul redacției, dimpotrivă, dar erau cei de la Consiliul Culturii și Educației Socialiste care zădărniceau colaborarea sa. Doream să reactivez legătura lui N. Steinhardt cu revista „Vatra”, iar un dialog era un început bun.

A răspuns cu multă bunăvoință „provocărilor” mele, deși nu era mântuit de scepticism. Mai ales după ce un fragment din dialogul nostru a avut parte de-un tratament lipsit de onoare din partea cerberului cenzor.

N-am dezarmat, însă. Am continuat să dialogăm, să ne trimitem epistole. Avea nevoie de tinerețea scriitorilor, cum noi aveam nevoie de protecția sa morală, de sprijinul său moral.

Textele s-au adunat, în arhiva mea sentimentală, și au avut un efect extraordinar asupra mea, erau ca un înger păzitor.

Sigur, după decembrie 1989, mai ales că părintele Steinhardt plecase în lumea celor drepti înainte de a se putea bucura o clipă de reîntâlnirea cu libertatea, așa cum ne-a fost dat să o cunoaștem, gândul meu a fost să recuperez și să restitui acele texte care ne-au legat, tânăr și magister. N-a fost greu să le adun într-o carte, apoi să le completez cu diferite mărturii, în edițiile succesive, apărute la Tipomur și la Dacia.

„Între lumi” e un titlu care, cred, mi-a fost inspirat de Sus, iar încărcătura de semnificații este mare. Oricum, cartea, prin acest titlu se dorea și liantul dintre lumile noastre, a părintelui Steinhardt și a noastră, a celor care am avut șansă să-i simțim aproape respirația fierbinte a iubirii aproapeului.

Cred că pot să-i mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a dat forța să nu renunț la a dialoga cu N. Steinhardt, în ciuda tuturor riscurilor pe care le presupunea această legătură... „periculoasă”.

Chiar cred că am reușit să smulg niște mărturii/mărturisiri, care să lărgească orizontul de cuprindere în care N. Steinhardt trebuie văzut. Unle sunt singulare, de-o sinceritate dezarmantă. Au fost niște confesiuni, niște adevărate spovedanii răspunsurile lui N. Steinhardt la mult/puțin inspiratele mele întrebări.

- „În adâncul inimii mele sunt multe lucruri gata să fie spuse despre N. Steinhardt”, scriați, de asemenea, în articolul Nicolae Steinhardt - un model pentru tinerii de azi. Vă rog să ne împărtășiți și nouă o parte din aceste „multe lucruri”.

- Trebuie să reținem măcar ceea ce spuneam în titlul aceluia text: nevoia de modele. N. Steinhardt e un model și pentru partea noastră de pământ și pentru cea de cer.

Iar categoria care are cea mai mare nevoie de „modelul Steinhardt” e cea a tineretului în curs de formare, de... modelare. Avem nevoie de repere morale, iar N. Steinhardt este un astfel de reper.

Manualele școlare ar trebui să-l valorifice pe N. Steinhardt, atât cele de religie, cât și cele de literatură.

Pentru că nu există literatură fără credință și nici credință fără literatură!

De aici poate începe o lume, de aici poate continua o lume... între lumi!

15 mai 2009

EMILIAN CIRA

Scrisoare către un tânăr poet

26 mai 1987

Iubite Nicolae Băciuț,

În răspunsurile mele la ultimele întrebări ce mi-ai pus, am reluat ideea lui Maiorescu și formula lui Păstorel Teodoreanu, afirmând că scrisul e boierie. Poeziei îndeosebi i se aplică de minune enunțul acesta. Dar ea nu este numai boierie ci și produsul unei munci neplictisite, negrăbite, intense. E inspirație, desigur, dar și îndelungată trudă. Am citit multe volume de poezie în ultimii zece ani. Și am putut constata că, în ciuda bunăvoinței și prieteniei care au stat la baza lecturii mele, foarte multe nu-s câtuși de puțin vrednice a se numi poezie. Superficiale, conformiste, ușuratece, false, scrise la repezeală, publicate fără a fi atent revăzute și regândite, reprezintă o uriașă masă de rebuturi.

Se cere muncă, răbdare, șlefuire, e treabă serioasă și nu poate fi „expediată” în tempo de hopa-Mitică. Așadar: atenție, nici o grabă, nimeni nu-l obligă pe om să publice o carte de versuri în fiecare an. Talentul, desigur, e prima condiție. Dar nu ajunge, trebuie „prelucrat”. Ca să nu mai vorbim de sutele de „poeti” care dau la tipar toate fleacurile, schițele, copiile, ciornele, imitațiile nerușinate, lozincăriile abia camuflate...

Înainte de a ne aventura în considerații subtile și înalte asupra poeziei - teoriei poetice - se cuvine a-i îndruma pe toți cei ce scriu versuri să fie serioși, să nu socotească drept Poezie orice șir de versuri (albe) alinate la repezeală pe niște coli de hârtie. Mai întâi să existe „materialul”, apoi vom începe teoretizarea.

La cei din generația '80 mi s-a părut a vedea talent și probitate. Apoi și har și haz; curaj și demnitate profesională - de aceea m-am bucurat. Am văzut și la d-ta: luarea lucrurilor în serios, inspirație, grijă pentru formă. Te rog cu toată prietenia, să continui a da poeziei atenția cuvenită, respectul necesar. Nu fi grăbit! Și din întrebările d-tale deduc: ești acasă în domeniul gândirii și artei. Nu te lăsa prins în capcană de modă, zor, mediu, exemple, clișee (voluntare ori involuntare), fii mereu în stare de alertă, treaz, de veghe! - și foarte indulgent cu elucubrațiile și bătrânești - copilăreștile spuse ale lui N. Steinhardt.

CRONICA LITERARĂ

Sindromul de panică în Orașul Luminilor

Matei Vișniec este un scriitor polivalent și evident în Turnul Babel al literaturii de azi ajunsă la saturație și la manierism. Poezia, dar mai ales teatrul său, au înconjurat planeta și, îmi întăresc spusele de acum câțiva ani, ar merita premiul Nobel pentru capacitatea extraordinară de a ilustra omul contemporan cu maniile, cu obsesiile și tarele lui, fie politice, fie existențiale, fie mai complexe prin greaua lor încadrare, pilduitoare. Al doilea roman al său, *Sindromul de panică în Orașul Luminilor* e un roman atipic și nu e un roman atipic. Stilul său e evident, claritatea formei și a conținutului îl fac mai mult decât un roman de o singură lectură. Cititorul va fi sedus și se va întoarce la lumea browniană și halucinatorie a sa, halucinatorie pentru că ne servește o serie de surrogate umane prin personajele sale și mai ales prin decorurile sale. Aș numi romanul Marea fantezie a comunicării sau Elogiul limbilor. Multe titluri ar putea avea acest roman fascinant prin puterea înlocuitoare a sa. Un text, în text, în care cuvintele se schimbă peste noapte, duc războaie, își mută sensul din cauza poliglotismului auctorial e o adevărată caricatură a Europei de azi, una nu spumoasă, ci mai degrabă englezească. Atunci când această carte mai e și păzită de un cocoșat cules de pe stradă de autor, peisajul capătă carne în vehemență. Când autorul introduce un biografism cvasiexact, peisajul trece din fabulatoriu în realism, ca un rănit din ambulatoriu la terapie intensivă. Numai că rănitul suntem noi toți. Psihozele felurite ale Parisului devin universal valabile, pretextul fiind susținut de extraordinare metafore. În amintirea artiștilor ratați la Paris, care sunt cu zecile de mii, acesta fiind și motivul pentru care orașul nu mai e decât un muzeu, autorul își imaginează orașul de domiciliu tapetat cu cadavrele rataților. Spune, de altfel colosal, că acesta e și motivul pentru care pe străzi pasul parizienilor e moale, fiindcă aceștia calcă pe carne întinsă, de mort. Biografismul despre care spuneam, evadarea dintr-o Românie cu gratii într-o Franță ca un muzeu de morți e un drum al Golgotei. Dacă am lua romanul ad litteram și am considera că personajul principal - observator- e chiar Matei Vișniec, am crede că se alintă. Toată iluzia optică legată de poemul Corabia, ajuns să fie citat pe tot mapamondul, de președinți, ca un atac la adresa comunismului, e o hiperbolă a înaltei societăți care din snobism începe să îl

cheme pe poet să citească poemul la diverse evenimente, care de care mai ciudate. Există și un personaj pestriț, ca o bornă kilometrică, Gogu Boltanski, dublura sa care a ales să stea în Rădăuți, să joace șah în parc, în fața căruia, personajul

principal și-a dat seama că toată acolada aceasta care e viața sa nu are niciun sens. Dacă în piesele lui Matei Vișniec putem vedea neîmblânzite cvartete de coarde, aici simfonismul romanului său e evident, nu atât prin suflu, cât prin matematica expunerii calmului acestui sindrom. E vorba de un calm al panicii înveșmântat într-o bizară poveste de dragoste, cu intercalări textualiste de o maximă potențare a viziunii, cum e, de exemplu, aceea a unei legende afgane în care un rege iubea o femeie și un bărbat și făcea dragoste cu ei doi separat. Până când aceștia au început să bănuiască adulterul și să-și lase semne unul altuia pe corpul regelui. Și au ajuns să se îndrăgostească prin celălalt, tocmai prin cel care îi înșela. Pretextul, domnul Cambreleng, editorul fără editură, guru al cafenelei Saint-Medard, bănuiesc eu, un prototip bucureștean, ajunge să publice la editura sa de buzunar un singur roman format dintr-o înșiruire de etichete, anunțuri, reclame ce împânzesc orașul. Această polifonie are în ea o puternică doză de contrapunct, acest roman e prea puțin tenebros, prea puțin nebun în frumusețea sa englezească, dar e puternic prin tipologiile de personaj memorabile pe care le prezintă, nu prin ele însele, ci cu decorul, de-a valma. Un câine care trăiește pe bază de privit la televizor, o pisică ce ține un jurnal, ipohondrii, dezagregări personale, toate acestea sunt conspirații auctoriale de seducere dar și motive de a ne împinge spre dialectica zilei de mâine. Ironia nu trece gardul gravității. Doar ne însoțește picajul cu o muzică plăcută. Haideti, când cădem, barem să nu strigăm, ca să putem auzi cântecul. De fapt acest roman e literatură despre literatură, singurul roman fiind acela al etichetelor de pe produse, un puzzle uriaș tumefiat de incertitudini și debandată interioară. Laconismul personajelor, măreț lucru, le face evidente. Romancierul nu are excese coloristice, ci cârlige de sens, prezentându-ne o lume atât de

originală că nici nu poate fi a lui, ci a noastră, cum va fi ea dacă noi vom rămâne așa. Romanul e evident unul adresat globalizării ca cititor, despre globalizare și despre un nou regim totalitar: al disperării pașnice și al nevrozei stăvilite. În apoteoticul final al romanului, aparent banal, autorul scrie la calculator iar dintre butoanele tastaturii iese un gândac, memoria sa, conștiința sa, dedublarea sa, îngerul său păzitor, care îi verifică ce scrie, care, trecând peste fraze se oprește la cele greșite, la cele cu o topică reprobabilă. Apoi, când nu scrie, reintră în tastatură. Imaginea de-a dreptul dantescă a liantului celor două lumi e fabuloasă și mi se pare fundamentală în economia foarte echilibrată a romanului. Simetriile oameni-animale, uneori, spun tot, aerul orașului face din această carte un Turn Babel lehamisit, dar care încă nu și-a pierdut speranța, al spectrelor și, mai cu seamă, al cărții. Puține romane atât de trainice s-au scris la noi după căderea regimului, după scufundarea corabiei, adică...

DARIE DUCAN

(Matei Vișniec, Sindromul de panică în Orașul Luminilor, Cartea Românească, 2009)

Mihaela Malea-Stroe

La ceasul iubirii

Poezia ca dialog cu sinele și cu Cel-din-vis, într-o retorică amintind de Blaga și Voiculescu, dar actualizată și construind propria imagistică...

7 x 7 poeme de iubire (ca și *Spre al nouălea cer* sau *Anotimp fără nume*) e o carte a emoțiilor. Un amplu poem interogativ-meditativ, poem al dragostei și așteptării (Penelopa e una dintre figurile simbolice), o carte ce restituie cuvântului poetic forțele magice de „limbă a păsărilor”.

Convinsă că nimic nu „se întâmplă” pur și simplu și că fenomenele, clipele își corespund, secret, sub semnul unui cifru miraculos sau divin, poeta compune un univers al afectelor și ceremoniilor interioare, în care cuvântul, visul, proiecția cosmică, amintirea sunt repere. În „țesătura” aceasta, **cuvântul mișcă** senzuri, construiește fenomene, certifică sentimente și apropie spații. Are puteri generatoare, dincolo de atributele sale denominativ-întemeietoare. Triumf asupra uitării și distanței e cuvântul de iubire. Sinele-cuvânt își poartă memoria sensurilor spre o alegorie visată: „*Ne-am întâlnit – cuvinte efemere –/ Rătăcitori prin veacuri și vânători de vânt/ Și ne-am iubit, și-am zămislit*

*cuvânt,/ Când în
solare oaze
ninsorile se-
aștern.../ Stranii
făpturi, descinse
din mistere,/
Alegorii, prin
lume
sângerând”.*

Cuvintele se
insinuează în
semne – arbori înflorind toamna, stele deghezate
în fluturi – și-n toate formele „graiului”: „*Ți-ai
aninat cuvintele-n privire.../ Știam c-o să mă
cauți într-o zi/ Să-mi spui de îndoieli și ctiitorii/
Și de un timp curmat în negândire*”; sau „*Ce
mireasmă de rășină de brad,/ Ce candoare de
flori de măr/ Au cuvintele, iubindu-ne!/
Cuvintele căutătoare de vad/ Pentru apele
învolverate ale poemului...*”

Nu departe de energiile cuvântului, magnetismul **visului** absoarbe realitatea și o sublimează spre absolut. Iubind, ființa are acces la coordonate inaccesibile îndeobște, iar adâncul și înaltul amplifică forța sentimentului, dându-i incandescența și febrilitatea celor mai tulburătoare trăiri: „*Pe umerii tăi cerul mai visează,/ Un gând s-a rătăcit prin adâncimi*”; sau „*Mi-ai dat zăbavă timpul de ninsoare,/ Când visele se-ntorc în labirint*”; sau „*Sfârșit de vară – început de vis:/ Îngeri, în vacanță, se joacă de-a viața/ prin Paradis*”.

De aici până la proiecția cosmică (în timp și spațiu) mai e doar o silabă: „*Lumină blândă, nedefinită,/ Lumină crepusculară/ Era în visul acela în care/ Mâinile noastre s-au cuprins*”. Și această proiecție, corespondent al unei mișcări ascensionale, își asociază alte semne: lumina (de obicei crepusculară), toamna cosmică, tăcerea ca altă față a cuvântului, simbolurile muzicale asociate astralului, Paradisul și simbolurile mitice. Iubirea inspiră ființa și o înalță, îi conferă energii întemeietoare, ca în această alegorie a zidirii și așteptării: „*Stă umbra mea zidită, de-atunci, în temelia/ Tristeții făcătoare de fragede minuni.../ Pe-afară, printre clipe, se joacă veșnicia/ De-a baba-oarba-surda. Eu împletesc cununi... (Vis de Penelopă).*

O stare de levitație rează eul atins de iubire într-un spațiu al miracolelor: „*S-a întâmplat, totuși, ceva ciudat.../ Toți treceau, surzi, muți, orbi, grăbiți,/ Cu sacose grele în mâini, cu valize, cu genți diplomat,/ Nu vedeau izvoarele, nici florile, nici păsările/ Care mie, atunci, mi s-au arătat./ Nici pe mine, trecătorii, în goana lor mare,/ Nu m-au văzut, nu m-au auzit.../ Doar copiii au zărit zborul lăstunilor și*

au cules,/ Mirându-se tare, florile verii, de sub ninsoare”. (Poem ludic despre clipa cât veșnicia).

O poezie intelectualizată, revendicată din metaforă și figurație nuanțată, ce reconfirmă în plan valoric o personalitate care s-a atestat prin proză (romanul *Fatimata*) și printr-un studiu comparatist (*Darie Magheru. Trasee tragice, de la Sisif la Pygmalion*), fără a mai aminti exercițiul în publicistica literară.

BIANCA OSNAGA

„Egzact”

„Țara ascunsă”, roman în fărâme/ partea I, Zile pe Someș, de Alexandru Uiuiu, Editura Charmides, Bistrița, 2008, este o carte inspirată din înțelepciune anonimă, o lucrare cu miză foarte mare între anecdotic și filosofic.

Scriitorul Alexandru Uiuiu nu pare a se găsi într-o criză a creației, fără de subiecte, fără intrigă, fără farmec – trăsături ale unei adevărate proze de rezistență. Felul în care construiește autorul scenarii ale vieții de la sat, un sat contemporan, nu este deloc lipsit de interes, de suspans, de umor, de eleganța și înălțimea textului, specifice prozei citadine. Povestea cărții pornește dintr-un sat, fără un timp definit ca scop istoric, și crește ca o apă când plouă. Deasupra altor tehnici de construire a prozei moderne, se ridică măiestria de-a contura personajul, unic și complex, voce individuală și colectivă, model și refugiu, liniște arhitectonică, de muzeu. Personajele lui Al. Uiuiu par să prindă viață dintr-un basm, bine definit în mintea și amintirea noastră. De câte ori nu am admirat comportamente demne de a fi reținute, am înregistrat fragmente (fărâme) de dialog, cu valoare lingvistică și morală, dar a sosit vremea ca ele să fie scoase din uitare.

Un nucleu al personajelor este familia Grigore Guțan, cu soția, Maria, și socrul, Ion Ileni. Conform propriilor așteptări și orizonturi de-a reinventa figuri, mituri ale lumii rurale, naratorul învârte, ca-ntr-o moară a vremii și a lui „carpe diem”, oamenii satului reuniți la „făgădău”: Valer Axente, preocupat de ghiocci, Vasile Lup, cu compunerile sale de bitter, votcă și suc, Izechil, cu probleme de ficat și stomac, Toader Scridon, iubitor de copii, domn Sake, Șaru, Vâju, care ia cutia de chibrituri, de jos, cu gura, Dumitru, ce ridică, în dinți, masa cu lada de bere pe ea, Japonezul, Petre. O lume colorată, care face ca viața să palpitate, prin dialog, prin vorbe, prin povești, prin dorința de-a nu tăcea, pentru că tăcerea înseamnă moarte și omului,

simplu sau intelectual, îi e teamă de ea. Proprietarul barului este Ghiță (nume împrumutat din Moara cu noroc, poate), care se iubește pe pod și sub pod cu Veronica, într-un amestec de duritate și romantism.

Dintre toate personajele, Grigore se bucură de atenția și de analiza deosebite ale naratorului (și el prezent la multe dintre evenimente, ca un fel de conștiință necesară, ca un Neghiniță), ba chiar de simpatie. Motivarea acestei atitudini își are originea în ideea de bază, potrivit căreia Grigore este construit ca un al doilea Moromete. Și toată cartea e o încăpătoare „academie a lui Iocan”, în care accentul este dat de viața trăită, nu de viața citită la ziar. Sunt personaje de la care avem ce învăța, care ele singure și-au desăvârșit vorba și fapta în lumina atentă a ochiului de narator observator.

Un farmec aparte al textului îl reprezintă reluările de cuvinte, de expresii, pe un ton așezat, ușor contemplativ, dar nu ironic: „nu, nu... Nu era prost deloc”. Unele imagini cuceresc pur și simplu: „Interesant! – gândi Grigore în fața aceluia spectacol. Interesant mă ce putere au copiii... Ei au cea mai mare putere. Un copil e ca Dumnezeu! Ia te uită cum a făcut el munții și drumurile și apele și pădurile. Cum i se-narcă acum pădurile cu frunzele uscate care cad din nuc... Cum le-a pus el una lângă alta pe toate, ca să fie cât or fi, să trăiască și să moară... Cum le-a făcut el din pământ pe toate... Hm!... Măi, oameni buni, măi oameni... L-ați dus pe Dumnezeu la școală...!”

Din când în când, vocea din text adresează judecăți de circumstanță asupra celor petrecute. În acest sens, cuvântul „interesant” revine ca un leit-motiv, apelativ al unei lumi total neinteresante, din unele puncte de vedere. Despre o țarcă se scrie: „Cum se mai sperie din nimica... Hm! Interesant lucru”, despre un om: „un mort care a fugit de colo-colo și dintr-o dată nu mai are unde fugi... Interesanți îs oamenii...”, despre babele care jeleau: „păreau a fi niște actrițe de mâna a doua, care jucau prost plătite într-un teatru aproape gol”. Pe alocuri, textul surprinde prin pasaje lirice, cum ar fi „de ziceai că se spală cu întuneric” sau „poate soarelui i-a crescut barbă albă, pufoasă... E bătrân soarele și el...”, „Bătrânețea – șarpe alb ce pătrunde lin și nevăzut pe sub talpă în casa ființei”. Fluiditatea poveștii se susține și pe expresii auzite în muncă, în viață, și care conferă acces direct, nu doar oralitate, în drumul spre cititorul, paradoxal, neplictisit de opere inspirate din frumusețea satului românesc și a oamenilor lui: „Dacă ești cosaș bun, în urma ta trebuie să moară mieii de foame”, „de omul bun și de

vremea bună nu te sature niciodată”, „ce arde, nu putrezește”, „Dumnezeu nu-i copil de sas”.

„Țara ascunsă” este o carte – alegorie a unei lumi care apune într-o parte și răsare în altă parte și care descoperă, frumos, că destinul și succesul în literatură poate sta și în fărâme.

Născut, iar nu făcut (din iluzii)

Este greu să faci o prezentare a prezentării/prezentărilor. Și, totuși, textul care urmează încearcă să fie o imagine a unei imagini, destul de diverse. Cartea lui Cornel Cotuțiu, intitulată „Pompa de iluzii”, apărută la Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2008, are pe copertă un autor și, în interior, alți autori care au scris, în momente diferite, gânduri, întâmplări, opinii, recenzii despre biografia/ bibliografia sa. Am tot căutat un numitor comun al articolelor din carte și nu am găsit, dovadă că fiecare scrie la fel de provocator, mai departe, dezvoltând alte și alte fețe ale prozatorului, care-și păstrează prospețimea, misterul și calitatea de model pentru mulți dintre noii prozatori, nu doar bistrițeni.

„Cartea lui Cornel Cotuțiu” e impropriu spus, pentru că e a lui doar în măsura în care se vorbește, în rândurile cărții, despre el. Cu grijă și probitate profesionale, Cornel Cotuțiu pune în pagină articole despre activitatea sa literară, apărute în diverse publicații, dând dovadă de respect față de textul scris despre el. Nu știm ce a cântărit mai mult în demersul alcătuirii acestei „Pompe...” : faptul de-a nu se pierde mărturiile împrăștiate prin foi (și se știe că o carte păstrează mai bine și compact date despre viața unui om) sau respectul, mulțumirea, reverența, pe care Cornel Cotuțiu le adresează, în felul său, pentru cei care au scris despre el, punându-i opera în valoare și, acum, întorcându-le gestul. Și obiectul acelor interpretări devine subiect, se transformă într-un nume generic. Așadar, o carte cu zeci de articole, cu zeci de semnături, despre același personaj – Cornel Cotuțiu.

Dacă cititorii și exegeții ar alcătui un juriu, atunci membrii acestui juriu ar merita și ei, din partea candidaților - autori câte un premiu de recunoaștere, pentru atenția și intenția de a scoate din uitare, din graba modernă uneori pagini încântătoare.

Cartea „Pompa de iluzii” are două părți. În partea întâi sunt prezentate date despre scriitorul Cornel Cotuțiu, așa cum reies ele din interviuri (luate de Camelia Toma, Ion Moise, Gavril

Moldovan), din prezentări cu diferite ocazii (la Muzeul de Artă Comparată, în Serbia), din prezența în dicționare și antologii (Dicționarul General al Literaturii Române). Așa îl recomandă Lucian Valea, în 1990, la primirea în Uniunea Scriitorilor: „Cornel Cotuțiu a manifestat nu numai o superioară înțelegere a misiunii literaturii, ci și o susținută preocupare de a apăra demnitatea scrisului în condiții grele”...și „romanele sale se înscriu între succesele de prestigiu ale prozei românești contemporane”.

Partea a doua conține, în ordine cronologică, a ivirii lor pe lume, cărți comentate sub diferite semnături. Ion Bogdan Lefter, Alexandru Țion, Liviu Antonesei, Adrian Dinu Rachieru, Olimpiu Nușfelean, Tit-Liviu Pop, Zorin Diaconescu, dar și alții, aduc în discuție, din negura sau din lumina vremii, titluri, precum: „În căutarea altui final” (Dacia, 1978, debut), „Opt zile pentru totdeauna”(Dacia, 1982), „Șarpele albastru”(Dacia, 1989), „Taifas în purgatoriu” (Clusium, 1995), „Spate în spate”(Limes, 2004), „Nexus”(Eikon, 2006).

Despre debutul lui Cornel Cotuțiu, T. D. Savu spune că „ne pune în fața unui prozator care stăpânește fără ezitări mecanismul și procedeul istorisirii”. În publicistică, C. Cotuțiu e comentat de către Ion Buzași ca „un virtuoz al tabletei dar, de obicei, pe o temă de actualitate și adesea ca o variantă a pamfletului literar”.

Numărul numelor care semnează articolele acestei cărți îl depășește cu mult pe cel dintr-un roman, oricâte încrângături de „saga” ar avea el. Dacă e adevărat că între autor și cititorii lui se stabilesc legături, afinități, atunci „Pompa de iluzii” e un spațiu unde critici de literatură, mari și mici, vin să-și ia rolul, pe tema comună „Cornel Cotuțiu”, și dezvoltă împreună, ca într-o reacție în lanț, alte și alte iluzii celor care vor scrie mai departe. E un argument că literatura nu se oprește în punctul unde o carte se termină.

De aceea, acest nou volum al lui Cornel Cotuțiu este născut din cuvintele celorlalți, nu doar făcut, ca o suprafață cu texte, fără autori, doar cu un culegător.„Pompa de iluzii” este o carte care-l (re)naște pe autorul ei, o carte care depune mărturie pentru ecourile unui scriitor în presa vremii. O carte care nu așteaptă trecerea anilor ca să devină istorie.

O întrebare stăruie, cu nehotărâre: a cui este pompa și ale cui sunt iluziile? Au comentatorii pe marginea cărților noastre rolul de a întreține, de multe ori, iluzii? Sau autorul oferă o cale de salvare din anonim, pentru el și pentru colegii de pagină?...

ELENA M. CÎMPAN

Filtre

Scriitori hunedoreni

Un as al prozei scurte **Cornel NISTEA,** **Ritualul Bestiei**

Cartea (Editura Teognost,
Cluj Napoca, 2008)

valorosului scriitor Cornel Nistea este fărăndoială o revelație a prozei scurte românești, genul cel mai dificil privind arta epicii moderne. Autorul este un desăvârșit maestru al „restaurării memoriei”, în fascinantul salon cu oglinzi al povestirilor, fiecare având susținere de celulă vie în „fagurele” semiotic al celor 300 de pagini.

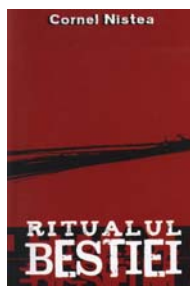
Cum rar ni se mai întâmplă în euforia editorială actuală, avem sentimentul Operei celei Recuperatoare de Memorie. Parc[anume sub egida teognosticii care girează apariția, avem revelația unui mistagog hiper- lucid, care ne întoarce inițiativ în labirintul aproape inundat al Istoriei noastre recente, oferind multiple „semne indicatoare” spre a ne regăsi noi înșine și anume icaric, adică pe verticala eoliană și cumva spiralată a iluminării. Tonul profetic răzbate fără ostentație din psihanaliza ce impregnează discursul.

Subiectele sunt complementare, întărind impresia unei arhitecturi catedralice.

Piese care ating vârful îmi par a fi: „Textele criminale”, „O altfel de amputare”, „Celula rebelă”, „Din nou Brahms”...Grila mea este subiectivă, iar referințele strict critice le las cum se cuvine pe seama experților care, deobicei, ne uimesc fie prin incapacitatea de a primi opera ca sinapsă, fie vor depozita și această carte a esențelor, pe raftul Viermelui de Bibliotecă. Arta rememorării acestui scriitor este a radiografiei subtile, minuțios expuse și interpretate din interiorul unei conștiințe intacte, la anii maturității.

Cu sau fără aceste generalități „impresioniste”, apariția acestei cărți este demnă de efortul și incofortul autorului acum Albaiulian, dar semnificativ pentru noua explozie a literaturii românești îndelung sfâșiată de simptomul autocenzurii, mai concret, a epicii transilvănene moderne.

Stilul ozonat și tensionat de patosul regresivității în memorie, ideea „captivității în sistem”, pe care ieri mulți- puțini scriitori români o țineau la foc mocnit în jurnale ascunse, evocarea terifiantă a totalitarismului „recent”,

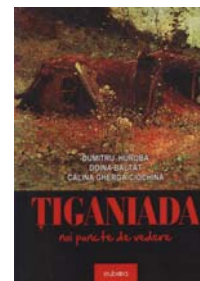
să sperăm nu translativ spre un altul, dacă vrei acest mod de a face lustrație într-un neo-sistem al delațiunii și hărțuirii propriului popor, toate sunt magistral cuprinse, cum am spus, poliedric, într-o carte ce merită Premiul U.S.R., dar mai ales un loc de onoare în Biblioteca noastră.

Despre Țiganiada

Editura Eubeea, 2008

Preluând terminologic sintagma epistemologiei bacteriene și a drojdiilor (...), sau dacă Boierii Dumneavoastră acceptați, conceptul mai nou de „romologie”, ce face valuri pe ici- pe colo, departe de Cigmăul lui Ion Budai Deleanu, dar aproape de cușmeliile versus Taj Mahal-uri grotești becaliene de pe versantul drept al „canalului” germisa(U)rian, cum mergi spre Geoagiu Băi, o neașteptată triadă auctorială: Dumitru Hurubă- Doina Bălțat- Călina Gherga- Ciochină, ne oferă un studiu absolut spectaculos, aplicat și ultra- laborios asupra unui fenomen unic în literatura europeană de ieri, ultra- resurect azi: puncte de vedere la Țiganiada lui I.B.D. Numai umorul irezistibil al lui Huruba putea să insuflă sinergic acest studiu „de caz” ce revine halucinant în istorie. Dacă am zis „drojdie”, mă refer mai degrabă la rolul acesteia de ferment și nutritiv, decât la te – miri- ce aluzii rromofobe.

Studiul, sub girul editurii Eubeea, schițează o radiografie semiotică și de lexicologie remarcabile, abordând terminologia „codului” Deleanu în retro-proiecție a radianțelor antice în opera genialului cigmăianului clasic... Un simț analitic elevat dă unitate viziunii celor trei, savoare și dacă vrei duh sarcastic necesar subiectului. Veritabilă anatomie a operei Delene, cartea celor trei- ca- unul este motivantă inclusiv didactic, în devălmășia „manualelor alternative fiind o contribuție de achiziționat ca îndreptar pentru generațiile studioase ce vin, au venit. Grafic în acord cu excelentul conținut, cu o imagine de bordei năpădită de maci sălbatici, cartea trio-ului susnumit este dedicată unor doi exegeți d’antan ai operei tragic- comice: Petru Gherga și lui Ion Filip, cărturarilor pe nedrept uitați. Serios glumind, sperăm că retrospectiva autorilor asupra „eroismului” parafrazic-grotesc al Operei, să nu fie profetică.

EUGEN EVU

Arhiva sentimentală VECINI

Atestată documentar de aproape șapte sute de ani, dar cu urme ce duc până în neolitic, comuna Cătina se situează în partea estică a județului Cluj, vecină cu județele Bistrița-Năsăud și Mureș. În amplul amfiteatru format de dealuri înalte se află cele șase sate componente: Cătina, Feldioara, Copru, Hagău, Valea Caldă și Hodaie unele separate prin dealuri mai mici, fapt care creează impresia de depărtare...tinerii mergeau *lăturenii* mai ales cu ocazia sărbătorilor, la joc, pentru a se cunoaște. Depărtările s-au diminuat prin îmbunătățirea căilor de acces, prin introducerea telefonului, a mașinilor...

Și cu toate acestea au trebuit să treacă mulți ani până să află că în Cătina a lucrat vreo doi ani (1913 -14) ca funcționar la primărie, Emil Rebreanu, fratele prozatorului, că criticul și istoricul literar Domițian Cesereanu s-a născut în satul Copru, că dinspre mamă, Ion F. Cristofor e cătinean, că tatăl lui Ovidiu Iuliu Moldovan ține de familia protopopului de Cătina, Ioan Moldovan, membru al ASTREI...și încă și mai mult timp, până să știu că din Feldioara, cândva a plecat în lume un poet, *Iosif Moruțan!*

Eram contemporani, eram vecini. Nu erau plecați peste mări și țări. N-am auzit însă niciodată vorbindu-se despre Iosif Moruțan, cu toate că omul avea un trecut interesant îndeosebi prin participarea la evenimentele deosebit de agitate din anii de tinerețe ai scriitorului, dar și cei ai schimbărilor dramatice din anii săi de maturitate.

În acest aprilie s-au împlinit treizeci și cinci de ani de la plecarea dintre noi a poetului. S-a născut în 3 aprilie 1917 în Feldioara, iar după cursurile primare își continuă studiile la Bistrița. Studiază la teologie, dar după câțiva timp abandonează.

În amintirea celor care l-au cunoscut și au scris despre poeziile sale adunate în volumele: *Vâslind în apele destinului*, 1942, *Rugăciunile dorului*, 1943, *Noime*, 1944, și *Echinocțiu liric*, 1969, cartea cu care revine în poezie după o lungă perioadă de tăcere, Iosif Moruțan a fost perceput ca *un om pentru care tristețea e starea primară, de fond, așa ca aerul albastru pentru sunet, sau coala imaculată pentru slovele scrise...* (Ioan Chindriș), sau cu ani înainte, în aceeași tonalitate, *prin poezia sa* (Ion Siugariu, *R.F.R., AN X, 6 iunie 1943*)...Această stare ce ținea de sufletul său, citibilă nu doar în gesturile sau pe chipul omului, prezentă și în poemele sale, n-a impietat

asupra voinței de-ași exprima opiniile, atitudinea față de evenimentele vremii. Prezența lui în redacțiile unor reviste, o atestă. Anii de la *Tribuna Ardealului* în

perioada vremelnicei ocupații maghiare 1940-44 confirmă nu numai conștiință civică și sentiment național, dar și un curaj aparte. În *Invazie de stafii*, 2003, Raoul Șorban referindu-se la activitatea patriotului până la sacrificiu, Emil Hațieganu, îl menționează și pe Iosif Moruțan ca făcând parte din redacția *Tribunei Ardealului* alături de Francisc Păcurariu, Mihai Pop ș.a, care *împărtășeau și întăreau cu mult curaj atitudinile antifasciste și antirevizioniste ale marelui om politic*. Și continuă autorul memoriilor adresându-se celor de azi: *fiecare va recunoaște în articolele scrise cu sufletul peste măsură de zguduit suferințele maselor românești, tot atâtea documente morale ale unei perioade istorice, când era nu numai greu, dar și periculos să rămâi fidel propriilor convingeri. Toate se petreceau într-o vreme care a înălțat la virtute de stat propaganda publică a urii și a disprețului tradițional împotriva românilor*.

Pe lângă articole de opinie politică, ziarul are meritul de-a fi publicat între 1940-44 sute de poezii semnate printre alții de Teodor Ciceu, Ion Cherejan și Ionel Bulboacă. În acest context al luptei pentru identitate națională, în anul 1941 apare antologia *Versuri din Transilvania nordică* în care îl găsim - alături de alți poeți precum Ștefan Căprariu, Francisc Păcurariu, Valentin Raus - și pe Iosif Moruțan.

În volumul *Viața poeziei*, 1999, ediție îngrijită de dr. Marcel Crihană, carte ce însumează textele colaborărilor lui Ion Siugariu la Revista Fundațiilor Regale pe perioada 1942-44, găsim și câteva referiri la acea antologie de versuri din Ardeal, dar și la volumele de poezie ale lui Teodor Ciceu (*Pârگا*), Francisc Păcurariu (*Psalmii neliniștii*) și *Rugăciunile dorului*, Bistrița, 1943, a lui Iosif Moruțan, care avea atunci vârsta de douăzeci și șase de ani. Îi apreciază astfel versurile: *poeme potolite, plutind într-o atmosferă de încărcată ceață sufletească, (...) un poet melancolic, în tonuri minore și palide, care merită să fie reținut*.

Citează pozitiv poezia *Domnița* :
Pentru noi se roagă la margini de sat măcieșii
Pentru noi își pârguiesc în soare sevele cireșii.

Pentru noi se-adună-n târcoale mioarele-n stână,

*Când oierul cu doine și doruri le mână (...)
Toate rugăciunile mamei se frâng pentru noi,
Toți plopii se-apleacă-n mejdia serii cu ploi.*

Criticul apreciază că I. Morușan este *un poet care are ce spune, și pentru care întreaga lume nu este decât un prilej de permanentă incantație. Cadrul prea trist și prea melancolic este pus pe seama vârstei. Ion Siugariu enumeră o serie de cuvinte sau expresii care utilizate prea frecvent devin monotone și cauzează textului, astfel, nu înțelege ce a vrut autorul să spună prin: nojițe de-amurg, argați de câni, prispe de toamnă etc., punându-le pe seama imagismului căutat de scriitorii tineri. Autorul studiului conchide:...socotesc culegerea de poezii a lui Iosif Morușan o carte mult promițătoare(...) cu atât mai mult cu cât ea a apărut în condiții de dureroasă vitregie.*

Trebuie să menționăm și observațiile lui Raoul Șorban în legătură cu apariția celor două cărți: *Versuri din Transilvania nordică și Din viața satului transilvan*, care – afirmă el – *sunt întocmite de I. Breazu „ de mine – afirmă Gheorghe Dăncuș personalitate controversată a acelei perioade –numai îngrijite și potrivite cerințelor cenzurii de-atunci”...*

Vocația de jurnalist a lui I. Morușan este subliniată și de Lucian Bagiu într-un articol referitor la anii de studenție ai lui Valeriu Anania (Mitropolitul Brtolomeu) la Cluj; ani de studiu și activitate literară; în 1945 de exemplu, este cooptat împreună cu alți tineri în *Asociația Scriitorilor Români din Ardeal*, condusă de Victor Papilian, iar în 1946 colaborează la revista *Abecedar literar*, alături de Valentin Raus, Iosif Morușan, Petre Pascu ș.a.

Tristețea poetului din Feldioara l-a impresionat pe omul întotdeauna sigur de sine, Ioan Chindriș: *...poetul I.M. mi-a deschis cu o melancolică plecăciune, poarta spre un tărâm fermecat și otrăvitor de dulce, al tristeții...Citează poezia Tristețe pe care acesta i-o aduce scrisă pe-o bucată mică de hârtie, într-o dimineață de primăvară prin 1970...*

*Te caut strop de aur și soare în grâne,
Te caut în palme năframă cu pâine,
Bună s-o frâng ispitelor mele.
Te caut în fântâni, în amiezi, în amurg,
Dimineața în ploile fertile ce curg.
Te caut oriunde: în umbrele căzute pe ape,
În meri, în aluni, în departe-aproape.
Te caut în azi, în mâine,
În cânt, în zori, în brume, în rouă,
Curată, bună și nouă.*

Evocări

O PĂLĂRIE ATÂT DE APLECATĂ, PENTRU CAPETE ATÂT DE ÎNALTE

Oricât mă străduiesc să îmi aduc aminte câte ceva despre domnul Firescu Alexandru, acum, la un an de la trecerea Domniei Sale în Secretariatul Literar al Teatrului Veșniciei, nu îmi aduc aminte decât de pălăria Domniei Sale.

O pălărie maro, înaltă, cu boruri drepte.

De cate ori îl întâlneam pe domnul Firescu, eu, un mucos, ori alt contemporan norocos, pălăria aceasta se ridica de pe cap, cu mâna dreaptă, și se apleca pe atât de mult, pe cât îi permitea domnului Firescu, tinerețea.

Noblețea, cuminența, umilința, elanul și neputința acestui gest - nu aveau pereche.

Odată cu pălăria, capul se înclina, ochii mulțumeau pentru răspuns, gura surădea și rostea cuvinte elogioase care îl înnobilau pe cel în fața căruia pălăria ajungea până în dreptul inimii domnului Firescu.

Domnul Firescu mi-a lăsat în Biroul de Amintiri Pierdute recenzia la primul meu volum de versuri, "666 ACTORI CRAIOVENI", și pălăria cu care se dăruia și își oferea inima, vai!, atât de mare și deschisă, pentru a putea fi acoperită și ocrotită de o atât de generoasă și modestă pălărie!

20 aprilie 2009

JIANU LIVIU-FLORIAN

Revenirea la poezie a fost epuizantă (pe lângă problemele de sănătate și de ordin material) totul contribuind la *înalta destrămare...când amintirile, gândurile se-ntorc înspre satul pe care-l părăsise demult: la prispele cu poame pe lângă care trec liniști, la plopii din râț, acolo unde e tot duminică și crăciun, unde se plimbă ploile cu dumnezeii/ pe ulițe în cârje de alun...*

Talentul și sensibilitatea sa i-au impresionat pe cei apropiați lui întru poezie; cum atunci, să rămânem indiferenți, noi vecinii!?... Iată câteva versuri scrise de F. Păcurariu - *Fratelui de vis și tinerețe, Iosif Morușan:*

*Îmi razim pieptul de părelnicie
Și duc la buze naiul amintirii,
Spre spicuri reci de gând și veșnicie
Privesc cum bate-aripa nălucirii. (Psalmii neliniștii)*

IULIAN DĂMĂCUȘ

Memento
MIHAI EMINESCU
(1850-1859)

Evident, nu e în intenția noastră și nici nu ne dorim a avea vreo șansă minimă, de a schimba, total, viziunea românilor asupra geniului **POETIC** al românilor – **MIHAI EMINESCU** (de la a cărui moarte fizică se împlinesc, la 15 iunie 2009, 120 de ani) – dar vrem s-o completăm, spre Adevăr: nu a fost “nebun”, decât prin “decret” masonic, n-a fost “sifilitic”¹, nici “paralizat general”, cum sună aceleași “decretări” masonice de “asasinare civilă” a lui Eminescu... A scris (genial, cum altfel?), până-n ultima clipă (atât poezie, cât și jurnalistică fierbinte, de atitudine!). Dar, aproape până-n ultima clipă a vieții sale terestre, “**a fost bătut cu funia udă** (precum Hristos la curtea lui Pilat...), **pentru...a-l <<calma>>**”...!!! (cf. **rețeaua culturală**). Suntem în deplin dezacord cu mercenari culturali, de tipul lui Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu ori Horia Roman Patapievici (revista noastră, **Contraatac**, care, la primul ei număr, de exact acum 10 ani, s-a numit **MANIFESTUL EMINESCU**, a apărut TOCMAI ca reacție/”contraatac”, față de infamia/blasfemia comisă, în 1999, de **Dilema** lui Adrian Pleșu!), care, prin instigarea la iconoclastie, nu reușesc decât să “întărate”, întru deplină ființare, miturile românești, printre care cel eminescian ocupă un loc de frunte (aici, nu vom pierde vreme și hârtie, cu oligofreni isteroizi, de tipul consilierului prezidențial Cristi Preda...!)² - și suntem în deplin acord atât cu, să zicem, Rosa del Conte, care, în **Eminescu sau despre Absolut**, Ed. Dacia, Buc., 1990, pp. 385-386, afirmă, cu referire directă la Eminescu: “*Fiecare gnostic repetă în sine, în limitele posibilităților sale de înțelegere, experiența unui Zoroastru, a unui Buddha, a lui Christos: momente ale unei revelații ce se arată, sclipindu-și lumina, în mintea opacă și întunecată a oamenilor, cărora adevărul li se comunică într-o tradiție discontinuă ce cunoaște întreruperi,*

¹ - “Lui Eminescu i s-a făcut autopsia în ziua de 16 Iunie 1889, existând un raport depus la Academie, nesemnat însă. Creierul sau, după autopsie (n.n. făcută de dr. G. Marinescu), s-a constatat ca are 1495 de grame, aproape cat al poetului german Schiller. Iar apoi este „uitat” pe fereastra, în soare (n.n.: de unde îl “preia” o... piscică!!!). Creierul sau era o dovada stanjenitoare a falsității teoriei sifilisului – deoarece aceasta boala mănâncă materia cerebrală”. (cf. George Damian, Director Programe, office@civicmedia.ro Civic Media Association, și din **Ziua, Marile dosare**, luni, 21 ianuarie 2008).

² - „Neîntâmplător, Gh. Grig urcu, unul din mercenarii curentului antieminescian asimila cultul pentru poetul național cu acela al lui Ceaușescu” – cf. **rețeaua literară**).

*eclipse. Acești deșteptători, acești revelatori ai unui adevăr pe care ei îl încredințează unei lumi impermeabile la lumina lor, apar în istorie, se inserează în ea, dar nu se prelungesc în ea, nu îi modifică în chip substanțial, radical, direcția și sensul. Totuși, nici ei nu se identifică cu Absolutul, care este ABSOLUT transcendent” - dar, în primul rând, cu apostolul eminescian, Perpessicius, care dă smerită mărturie, în articolul **Cultul lui Eminescu** (din vol. **Eminesciana**, Junimea, Iași, 1983, p. 574) : “Cei ce gândesc astfel (având reticențe asupra cultului lui Eminescu), fac o îndoită eroare. Întâi, că nu iau seama la exemplele altor literatură și mai vechi și mai așezate decât a noastră, unde cultul marilor creatori naționali, ba chiar universali, nu cunoaște răgaz și unde se poate vorbi de întregi biblioteci, închinată nu numai marilor genii, dar și încă celor de al doilea raft. Și greșesc, după aceea, pentru că nu sunt încă pătrunși de vastitatea operei eminesciene și de culmile la care s-a ridicat, în atât de scurta lui viață, cel mai desăvârșit dintre creatorii noștri”. Însă nici nu putem eluda adevărul istorico-sacral al românilor, întru care, după 1989, au început a da tot mai viguros mărturie atât erudiți, precum N. Georgescu (**A doua viața a lui Eminescu, Cercul strâmt, Boala și moartea lui Eminescu**), Theodor Codreanu (**Eminescu – drama sacrificării**), Ion Spânu (**Asasinarea lui Eminescu**) – cât și ziariști de onestitate spirituală, precum George Roncea și Victor Roncea... - sau, mărturisitori întru Adevăr, cu aplecare spre expertize științific-medicale, precum Ovidiu Vuia (**Misterul morții lui Eminescu**) sau Vladimir Beliş, fostul director al Institutului de Medicină Legală... .*

Voim a se ști, și prin verbul nostru scris, precum că **Eminescu** a fost, precum geniile protectoare ale sacralității CETĂȚII, din antichitatea eroică, de semizei (**Eschil**, participant la epopeile de la Maraton și Salamina, sau **Socrate**, cel luptând cu avânt semi-zeiesc, cu neîntrecută bravură, în Potidea, Delion și Amphipolis, amândoi având în suflet, ca scop al luptei lor, icoana Cetății Sfinte a Athenei... - care icoană, față de ultimul, s-a arătat extrem de nerecunoscătoare...!) – nu doar un devot al muzelor, ci, înainte de orice, un iubitor, până la mucenicie/martiriu, al CETĂȚII – adică, în lumea modernă: al României și al Neamului Românesc.

Ca urmare, dăm mărturie că Eminescu a luptat “și cu spiritual, și cu spada” (“**Militat spiritu, militat gladio**”...!), pentru Cetatea Română! Și a crezut neabătut în sfințenia cauzei patriei – mocșă - moșie/ namului sale / său!!! Din păcate,

trebuie să recunoaștem că oamenii CETĂȚII au fost la fel de nerecunoscători cu semi-zeul Eminescu, pe cât au fost cu semi-zeul Socrate...Și unul, și altul, au căzut victimă nu săbiei, pe câmpul unei lupte “pe față”, cavaleriești – ci victime ale unor cabale oribile și ale unor trădări incredibil de extinse, precum pecinginea! Lui Eminescu nu i-a rămas, deplin credincios, dintre prieteni, decât sufletistul țăran, rafinat inițiat, povestaș genial, **Ion Creangă**... poate s-o socotim pocăită, acum, și pe Veronica Micle (care-l trădase anterior, cu Caragiale) ...în schimb, bucovinenii lui, Chibici - Râvneanu, frații Ioniță și Vasile Bumbac etc. nu numai că se dezic, ca Petru de Hristos, de Crezul Ardealului, precum și de Apostolul Credinței – **AMINUL-EMINESCU** – ci nu știu cum să trădeze mai cu zel, ca Iuda, atât Crezul, cât și pe Sacerdotul Credinței : *“Intimidați de aceste măsuri, o parte din militanții pentru Ardeal se dezic de ideile lor și își trădează confrății, pentru a-și salva propria piele. Printre ei se află Simțion și Chibici, președinții Societății Carpații, Ocășeanu și Siderescu, membri în conducerea aceleiași societăți, Grigore Ventura, ziarist la L’Independance Roumaine, același pe care Caragiale îl ridiculizase în personajul Rică Venturiano. În semn de obediență, toți aceștia se vor implica plini de zel în acțiunea de internare forțată a lui Eminescu.”* (cf. **rețeaua literară**).

...De fapt, ce se întâmplase, în (și în jurul) acel (ui) an blestemat, 1883, anul decretării “morții civile” a lui Mihai Eminescu (nu doar “capturat” de polițiile secrete austro-românești, ci și interzicându-i-se dreptul de “viață auctorială” – DREPTUL LA SEMNĂTURĂ / PUBLICARE!³) – și, mai ales, în jurul zilei arestării, de către poliția secretă (o “combinată” austro-română...)? Multe...În primul rând, se pregătea, la Viena și București, un Tratat secret, prin care România trebuia să “uite”, pentru vecie, Ardealul⁴ – despre care Eminescu simțea

³ - Ilarie Chendi, care a stat în gazdă pe strada Stirbei Vodă, nr.72, pe lângă Cismigiu, la aceeași adresă pe care o avusese și Eminescu în anii ‘80 ai secolului XIX, va povesti cum bătrânele gazde, niste nemți, încep a-si aduce aminte: *“Si mi-au spus, între altele, că după moartea lui Eminescu, care a avut loc în 1889, au venit la dânsii doi domni care erau prietenii lui Eminescu si, împachetând toată sărăcia rămasă în urma lui, au umplut două cuferे cu cărți si cu manuscrise si au plecat”*.

⁴ - „Litera secretă a tratatului – intuită, însă, de opinia publică a momentului (sunt numeroase dovezi în acest sens: discursuri parlamentare, articole de presă) – cerea amorțirea până la paralizie generală –ca să parafrazăm diagnosticul lui Eminescu – a vocii pentru Transilvania (...) Ardelenii nu mai pot fi sprijiniți, în lupta lor, din Regatul România: tratatele internaționale IMPUN această clauză” (cf. N.Georgescu, *A doua viață a lui Eminescu*, Europa Nova, Buc., 1994, p. 27). Nimic nou sub soare: **azi, UE și SUA, PRIN TRATATE SECRETE, impun României să nu se amestece în tragedia Basarabiei și Herței și Nordului Bucovinei...**

clar că este “inima României”: *“Într-adevăr, 28 iunie 1883 este o zi în care se petrec mai multe evenimente importante. Austro-Ungaria rupe relațiile diplomatice cu România timp de 48 de ore. Cancelarul Germaniei, Otto von Bismark, îi trimite regelui Carol I o telegramă prin care amenință România cu războiul. La București au loc descinderi și percheziții simultane la sediile mai multor organizații care luptau pentru Ardeal, printre care și Societatea Carpații, în care activa Eminescu. Este închis ziarul L’Independance Roumaine și directorul acestuia, Emil Galli, este expulzat din țară . La fel și Zamfir C.. Arbore. Societatea Carpații este pur și simplu desființată, în urma unui raport al baronului von Mayr, agent al serviciilor secrete austro-ungare.”* (cf. **rețeaua literară**).

...Dacă subsemnatul, autorul editorialului, precum și erudiții mărturisitori, am putea fi acuzați de “deviere mentală” ori “complotită” ... – apoi, ditamai Imperiul, cu tot cu serviciile sale secrete, nu pot fi supuși la același soi de termeni imbecili, precum “deviere mentală” și “complotită”: “pe coada” lui Eminescu (socotit PERICOLUL NR. 1, la nivel de Imperiu austro-ungar! - fusese pusă o întregă rețea de spionaj austriacă, “ghidată”, în plin București, de la Viena! – și condusă de câtumai baronul: **Van Mayr**...: *“La 7 iunie 1882, baronul Von Mayr îi trimitea contelui Kalnoky, ministrul Casei Imperiale austro-ungare, o notă informativă în care arăta: „Societatea Carpații a ținut în 4 ale lunii în curs, o întrunire publică cu un sens secret. Dintr-o sursă sigură, am fost informat despre această întrunire [n.n după toate probabilitățile sursa era chiar Titu Maiorescu]. S-a stabilit că lupta împotriva Austro-Ungariei să fie continuată. Eminescu, redactor principal la Timpul, a făcut propunerea ca studenții transilvăneni de naționalitate română, care frecventează instituțiile de învățământ din România pentru a se instrui, să fie puși să acționeze în timpul vacanței în locurile natale pentru a orienta opinia publică în direcția unei Dacii Mari.” Această notă a dus în final la desființarea Societății Carpați. Activitatea sa ca jurnalist îl făcea cu atât mai periculos, cu cât avea și pârghiile necesare pentru a acționa: ideile sale erau exprimate în mod magistral într-un ziar, Timpul, pe care îl transformase în cotidian național.”*

...Firește, nouă, celor învățați de școala aproximativă, ba chiar parșivă, a ultimului veac, precum și de profesorii, uneori lași, dar, de cele mai multe dați, ignoranți (dar, la rândul lor, poate nevinovați de ignoranță, ci doar de lene

intelectuală/tembelism!⁵ – pentru că secretul crimei/răstignirii Aminului a fost păstrat sub șantaje cumplite și prin expulzări și asasinate exemplare! – ...a se vedea cazul inginerului de drumuri și poduri, Nicolae Făgărășanu, cel tăiat de roțile unui “tren providențial”, spre-o pildă... - cf. N.Georgescu, op. cit., p. 43⁶) – ne este cu totul peste mână să ni-l închipuim pe visătorul cu ochii mari, trăgând cu pușca...și instruindu-i și pe alții, mii multe, s-o facă...! Dar Adevărul ne spune că patria ți-o aperi din toate puterile pe care le-a sădit Dumnezeu în tine: cu “pana” muiată în foc și amar, a **Scrisorii III**, partea a II-a, sau a **Doinei** scârșnite, printre blesteme și fulgere – sau în articole incendiare de ziar, documentate cu o acribie incredibilă! - ...dar, când cuvântul nu mai este ascultat, ba chiar îți este disprețuit, iar patria, vorba revoluționarului Danton, “este în primejdie” – păi, pui mâna pe armă, așa cum au făcut-o voievozii și “**crăișorii**” acestui Neam!: **față de patrie nu există scuze, dacă și când o trădezi - pentru că ea este darul de lumină și de mântuire al Lui Dumnezeu!**

⁵ - “Manualele școlare sunt pline de parasovenii despre Eminescu dar omit astfel de mici “amănunte” continuând perseverent să descrie circumstanța morții lui Eminescu ca urmare a îmbolnăvirii acestuia de o boală venerică. Cine sunt aceia care perpetuează falsul și alimentează mituri mincinoase pe seama lui Mihai Eminescu? Ce fel de profesori de limba română predau tâmpenii peste tâmpenii pe seama lui Eminescu, copiilor? Cine le-a dat diplome, cine îi girează, cine le scrie manualele? Cine sunt aceia care se fac vinovați de risipirea zestrei lăsată de acesta? Ce fel de stat este statul român care recompensează detractorii lui Eminescu și pune la loc de cinste falsificatorii memoriei acestuia?(...) Astfel, Eminescu a fost scos din viața publică între 1883 și 1889, anul asasinării sale, fiind declarat nebun și, ca urmare, incapabil de a mai crea ceva. Ori, mărturiile din acea perioadă ne arată un Eminescu în plină creație, lucru care nu ar fi fost posibil dacă era nebun, căci un nebun e rupt de contactul cu realitatea și nu mai simte nevoia de creație. Asadar, creația artistică din acea perioadă, însoțită de numeroase dovezi (ale medicilor și prietenilor) ale sănătății sale mentale ne arată faptul că Eminescu a fost asasinat printr-un proces lent de otrăvire. Asasinarea lui Eminescu a continuat și continuă și în prezent prin trecerea sub tăcere a activității sale de jurnalism politic, a atitudinilor sale naționaliste și antiudeo-masonice. Continuă prin prezentarea sa în școli în mod voit deformat, în ipostază numai de poet genial, sărac și fustangiu. Continuă și prin eliminarea din opera sa poetică a acelor poezii cu caracter profund național, cum ar fi versiunea adevărată a poeziei *Doina*. Continuă prin atacurile tot mai dese și abia disimulate ale așa-zisei elite culturale române. Continuă prin atacurile tot mai nerusinate ale comunității evreiești din țară și din afara granițelor.

Dar, cel mai mult continuă prin lipsa noastră de cinstire a marelui român Mihai Eminescu, prin lipsa de informare asupra operei, a luptei și a dorințelor sale pentru neamul românesc” – cf. **Adevărul despre Eminescu**, text alcătuit de: **Cezarina Bărzoi și Ionut Băiaș (“Permanente” Nr.1-2 2005)** - cf. <http://www.fgmanu.net/cultura/eminescu.htm>
⁶ - „N. Făgărășanu era un inginer de drumuri și poduri, avusese o dură polemică scrisă cu o societate franceză de profil – și va muri curând după apariția acestei broșuri, în sensul meseriei sale: tăiat de roțile unui tren” (cf. N.Georgescu, op. cit., p. 43). Tot „metrul” (maître... – maestrul unei loje masonice) de la Sinaia comandase asasinatul...”accidental”... - **același „metru” dă comanda și în cazul Eminescu!!!**

...Eminescu ne-a fost trimis de Ceruri, Eminescu a fost pogorât de Arhanghelul Duhului/MIKÄEL, precum s-a fost pogorât Hristosul, în mijlocul iudeilor celor ce nu L-au recunoscut nici măcar prin minuni!...nici măcar prin SUPREMA MINUNE, cea a Învierii...În economia divină, însă, până și Iuda are rost, în Drumul spre Golgota Mântuirii noastre (de aceea îi și zice Iisus, Cel din Evanghelia iohanică: “*Du-te și fă mai repede ce ai de făcut!*”), de aceea, nu ne miră câți diavoli au roit în jurul lui: “*Au existat tentative ca Eminescu să fie înrolat în masonerie. Fără succes. Eminescu lucra însă la crearea unei organizații românești și pro-românești, numită Societatea Matei Basarab și aflată în afara controlului și influențelor francmasoneriei, care masonerie se afla și atunci în slujba unor interese supranaționale. <<O organizare între români>>, scria el. <<Pretutindea oameni care să fie registru de tot sufletul românesc. Cel slab trebuie încurajat și lăudat pentru ca să devie bun. Să se simtă că Societatea Matei Basarab reprezintă o putere enormă. Ținta? Unirea tuturor românilor, emancipare economică și intelectuală a întregului popor românesc>>.”⁷ Da, a face **Dacia Mare** (chiar mai mult decât România Mare...) este un scop atât de sfânt pentru români, încât numai **Mihai Viteazul** ori **Crăișorul Horia** au mai putut să viseze și să-și pună visul pe firul tăișului spadei...Dar, firește, Diavolul te va umple de bale, ca măcar să te spurce, dacă nu-ți poate opri lucrarea cerească: “nebunul”, “sifiliticul”... - și asta pentru dezvăluirea afacerii “regale” (“afacerea Stroussberg”, cu căile ferate...), pentru dezvăluirea “cârpelilor” liberale, cu “**steagul Domnului Tudor**”: “**Țin-te pânză, să nu te rupi!**”... - pentru trădarea (la ordin europeanomasonic...) a **duhului României!!!** Deh, orice martir își asumă, în primul rând, **cununa de spini** a martirajului, altfel n-ar exista martiri... - or, românii cei mult prea modești și prostiți au cei mai mulți martiri, din toată Europa creștină!
...Deci, nu ne miră nici trădarea cumplită a lui Caragiale ori Maiorescu (poate și a lui Slavici, prin soția lui Slavici, Ecaterina Szöke*

⁷ -N.Georgescu este de părere ca Eminescu a pus capăt jurnalisticii de tip masonic, înconjurată de secrete și parole, modă care proliferase din perioada pașoptistă. Jurnalistica lui reda demnitatea proprietății cuvântului, cristalizând totodată o doctrina națională modernă, capabilă să obləduiască aducerea României la locul meritat în rândul marilor culturi și civilizații europene. **Theodor Codreanu** îl consideră pe Eminescu **intemeietorul doctrinei naționale moderne**, doctrină care, din cauza “binevoitorilor”, nu a ajuns să marcheze politica românească. (Th. Codreanu, op.cit., pag.8)

Magyarosy...), Caragiale făcând-o pe agentul de legătură între “Cartierul General Masonic” al lui Maiorescu - și Baia Mitrașevschi, unde Eminescu era “preparat” pentru arestare de către Grigore Ventura... - nici parolele/formulele criminale masonice, la adresa Aminului: “**Mai potoliți-l pe Eminescu!**”, a lui P.P.Carp, sau “**Azvârliți-l peste bord pe Eminescu**” (a cărei paternitate s-ar putea să-i aparțină lui “**metru Ghiță de la Sinaia**”...⁸)...: “*Neavând incredere în conservatori (masonii P.P.Carp și Titu Maiorescu) și mai ales în liberali (I.C.Bratianu, C.A.Rosetti, tot masoni), Eminescu observa cu luciditate mersul politic al vremii, criticând atitudinea inoportuna a celor de la conducere. În primavara anului 1888, Eminescu se întoarce la București influențat de Veronica Micle și mai scrie o serie de articole, ultimul text, datat la 13 ianuarie 1889, zguduind din temelie guvernul, făcându-l pentru o clipă pe Guna Vernescu să demisioneze. Deși aceste articole sunt anonime, se afla totuși ca e în joc până lui Eminescu, acesta fiind cautat și internat iarasi la sanatoriu. Urmeaza apoi interviul prezentat la începutul capitolului, luat bineinteles de către un maestru în Francmasonerie, evreu Gheorghe Brusan (Bursen), cunoscut ca “metru Ghita”, aceasta fiind ultima tragicomedie pusă la cale de către masonii lui Eminescu (în timpul vietii)”(cf. **rețeaua literară**)..*

Așa cum Lui Hristos nu ne mai miră (cel mult ne revoltă și ne face, pe moment, neîncrezători în potențialul soteriologic al speței umane...) că i s-a strigat, la Gavafta, de către leproșii spălați, de orbii luminați, de toți schilozii/schilodiții Duhului, schilodire prin “minte mincinoasă”, luciferizată și lașă și trădătoare de binefacere : “**Să se răstignească Hristosul!**”

...Răstignirea lui Eminescu-AMINUL MÂNTUITOR ȘI PROTECTOR DE NEAM a culminat, pe Golgota mizeriei umane, cu ...**Deșteaptă-te, române!**”, ca un fel de hristic “**Doamne, iartă-i că nu știu ce fac!**”), atunci când, pe lângă otrava saturnismului mercurial, “oferită” de “**medicul**” (- ???!!! - “comandat-teleghidat” de “**metru Ghiță de la Sinaia**”...), Isaac din Botoșani, a avut parte și de pietroiul în cap, zvârlit de ciudatul mason Petrance Poenaru (scriitor? actor? profesor?): “*La fel de puțină lume știe cum a fost ucis Eminescu, în urma cu 120 de ani: cântând <<DEȘTEAPTĂ-TE, ROMÂNE!!>>. Confesiunea martorului ocular care a asistat la momentul morții lui Eminescu,*

*frizerul sau, a fost descoperita de profesorul Nae Georgescu și introdusa în volumul <<Boala și moartea lui Mihai Eminescu>>: “Ia asculta, Dumitrache, hai prin grădină, să ne plimbăm și să te învăț să cânti <<Deșteaptă-te, române!>>(…) Și a început să cânte <<Deșteaptă-te, române!>>, și eu după el. Cânta frumos, avea voce. Cum mergeam amândoi, unul lângă altul, vine odată pe la spate un alt bolnav d’acolo, unu’ furios care-a fost director sau profesor de liceu la Craiova și, pe la spate, îi da lui Eminescu în cap cu o cărămidă pe care o avea în mână. Eminescu, lovit după ureche, a căzut jos cu osul capului sfărâmat și cu sângele șiruindu-i pe haine, spunându-mi: <<...Asta m-a omorât!>>.” (cf. Victor Roncea – **Războiul nevăzut al lui Eminescu**).*

...Ce putem să mai zicem despre orbii care-au dat cu piatra, care-au insinuat, parșiv, **otrava**, în trupul Hristosului Neamului Românesc, atunci - ...dar și **uitarea**, în “trupul” cărților și manualelor de azi?! Doar vorbele Aminului mai contează: “(…) **Nu lumina/Ce în lume-ai revărsat-o, ci păcatele și vina,/ Oboseala, slăbiciunea, toate relele ce sunt/Într-un mod fatal legate de o mână de pământ;/Toate micile mizerii unui suflet chinuit/Mult mai mult îi vor atrage decât tot ce ai gândit.**”

...Și, când se vor sătura/plectisi de monotonul (pentru ei, firește, nu și pentru mucenicul/martir...) spectacol al martirajului, “ei” vor da semnalul către călău (semnal convenit dinainte de începerea bachanalei criminale și iresponsabile... dinaintea deșucherilor orgiastice dezlănțuriri a demonilor sabatici) să curme suferințele celui de pe Cruce...Numai că, pe Golgota, s-a folosit sulita, pe când în cazul lui Socrate și al Aminului – **otrava**...Orbii și smintiții de diavol! Ei nu-și dau seama că abia mucenicia care i-a distrat atât de copios, e semnalul DIN CERURI al începutului lucrării mistice, de deasupra și de dedesubtul conștiinței celor orbii de jocul dement al lumii, aflate în mijloc de Sabat! Aminul a fost confirmat, ca Sfânt Militar, asemănător Arhanghelilor și Sfântului Gheorghe, dar și ca mucenic/martir, care prin **Cununa Sa de Spini** își pregătește de Revelație Neamul, deocamdată Neam aflat sub influența mahmurului și sub aparența idioțeniei de nevindecat...

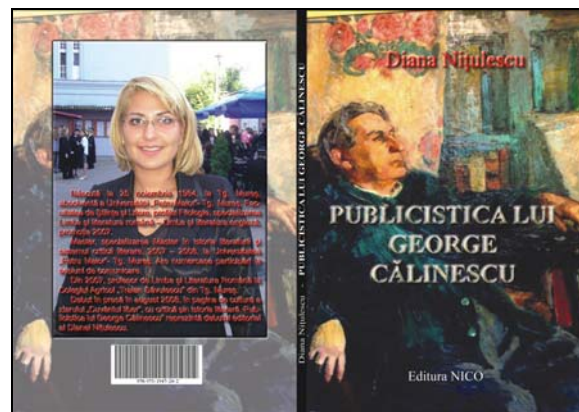
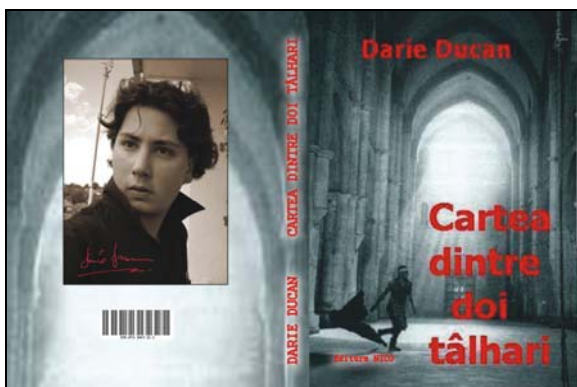
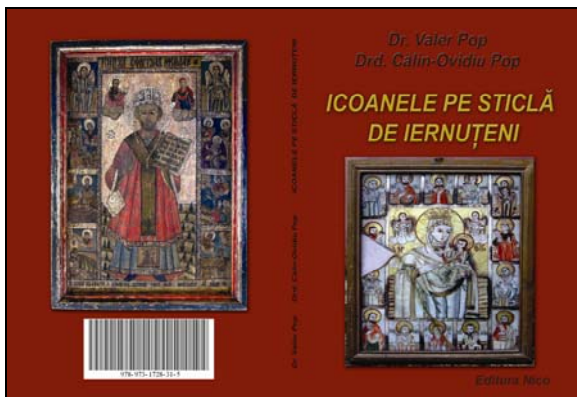
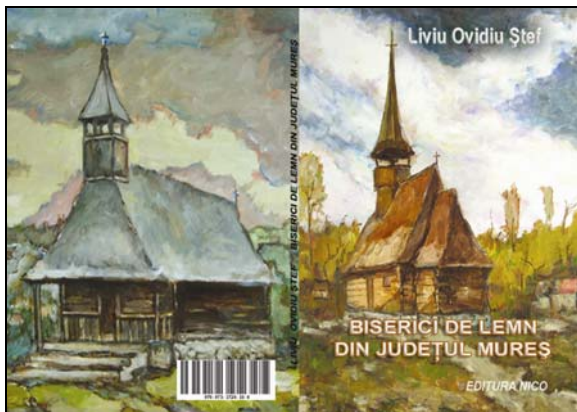
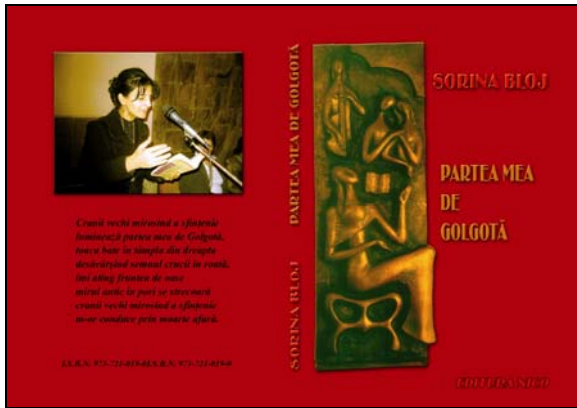
De la 28 iunie 1883, veghetorul veghează la plinirea misiunii mihaelice, de Înviere întru duh, a neamului său românesc! ...Veghează sub chip de lucafar de dimineață/soare mistic/soare negru”⁹...!!!

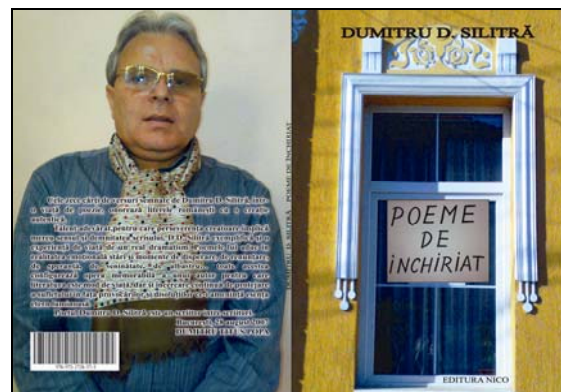
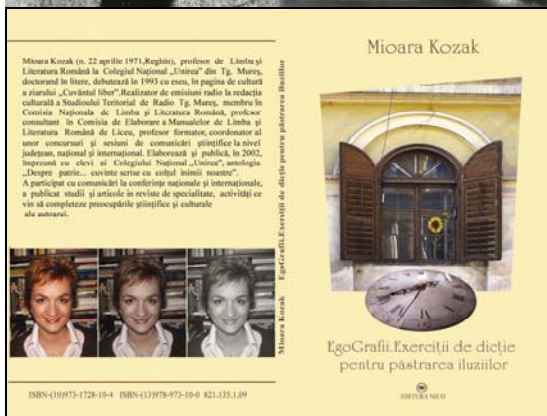
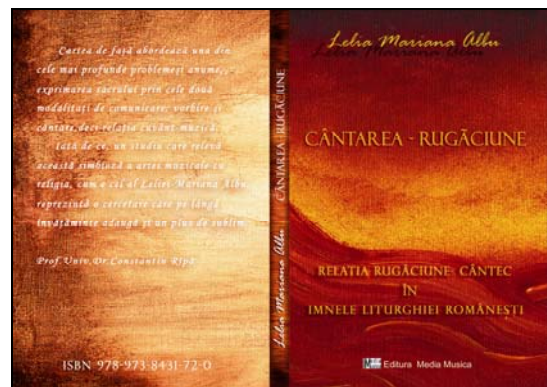
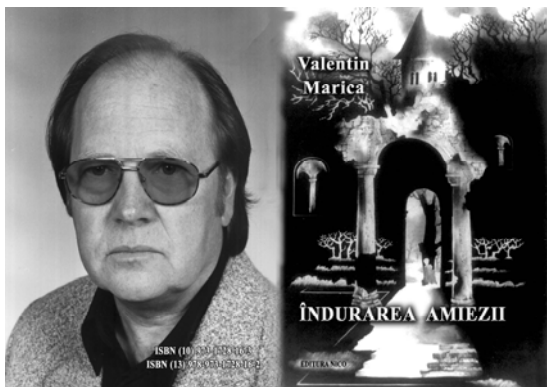
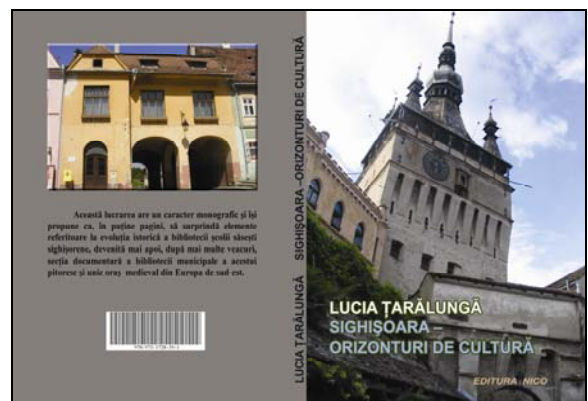
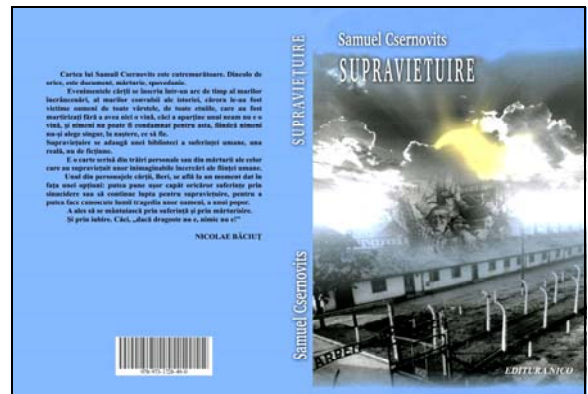
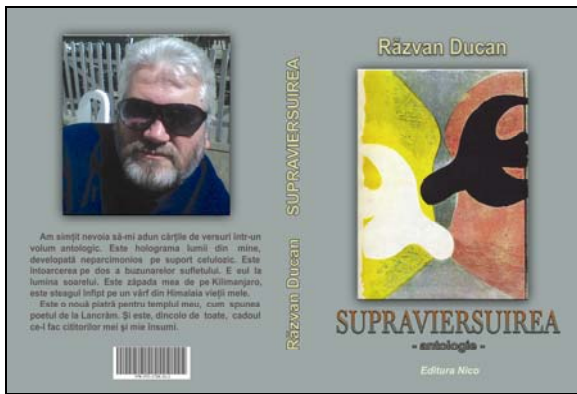
PROF. DR. ADRIAN BOTEZ

⁸ -...dar prima „uzitare” a formulei a fost făcută de însuși regele Carol I – în legătură cu „neascultarea” clauzelor tratatului, de către bătrânul șef de partid, Lascăr Catargiu! (cf. N.Georgescu, op. cit., p. 29).

⁹ -Mihai Coman, *Sora Soarelui*, București, Ed. Albatros, 1983.

AUTORI MUREȘENI

DOCUMENTELE CONTINUITĂȚII

Leit motivul Kogaion

Moldova de sub frunte.

Muntele sacru al anticilor noștri strămoși era Ceahlăul, numit se pare Kogaion, acela de care sunt legate atâtea legende. Un fond enorm de taină, mister, e concentrat acolo și nu e de mirare, cu acel loc se asociază și tradiția cea mai pură a călugărilor isihăști !

Kogaionul revine sistematic în cărțile lui Artur Silvestri. Este un leit motiv.

Scriind despre Țara de Sus, despre Tripticul Magilor descălecați și despre Episcopul Gherasim Putneanu, autorul are iar prilejul, sau mai exact își găsește din nou prilejul de a evoca pecetea emblemelor străromâne. « În spațiul tulburător al Ceahlăului, muntele

sacru și tăcut, se definesc toate și se definesc și acești purtători de aur, mirt și tămâie ce descălecară ca să arate, cu bucurie, vestea cea bună din Colinde.

Când ne descrie împrejurările în care l-a cunoscut la Bistrița de Neamț prin anul 1986 pe episcopul Pimen, cel care era vicarul Mitropoliei Moldovei de atunci, povestea curge iară cu același farmec sadovenian.

Urmăriți construcția : aflați pe terasa palatului, autorul și arhimandritul Ciprian tocmai studiau niște manuscrise. Se observă plasarea în context, miez de vară, așadar cald și pace.

În acest moment vine un tânăr călugăr care anuță cu emoție în glas că a venit Prea Sfințitul de Iași. Prozatorul strecoară ideea că « *vocea nu arătase înfrigurare și teamă ci un fel de mirare înfiorată și plăcută, ca dinaintea unui eveniment rar și neașteptat.* »

De aici subînțelegem că,

deși venea în « inspecție » Prea Sfințitul de Iași era un om bun și blând, apoape de călugări și de oameni, fără morgă.

Într-adevăr, descrierea continuă, și nu mică ne fu mirarea să vedem că acesta purta haine simple, fără accesoriile scumpe ale altora, că avea încălțările colbuite. E în descriere amintirea influenței lui Sadoveanu, fără nici o îndoială, și amintirea aceasta se acordă perfect cu farmecul unic, inconfundabil moldovenesc.

Acest înalt ierarh ce se cufunda cu modestie în inspecțiile sale, călătorind cu trenul și cu autobuzul, arareori cu mașina ba chiar

câteodată pe jos, către sate îndepărtate și schituri, ne este înfățișat ca un fel de expresie modestă a sfințeniei credinței în acest colț de țară, dar care asigură într-un fel funcționarea matriceală, legătura de la schit la Episcopie !

Prea Sfințitul Pimen, călcând pe pământ « ca apostolii ».

Mi-au dat lacrimile citind căci, iar paranteză, pregătindu-mă eu pentru o filmare, un documentar care avea în centrul său o binecunoscută biserică din București, tocmai la sfârșitul anului

trecut, am ajuns acolo, să vorbesc cu părintele. Nu mai spun care a fost lungul drum al obținerii aprobărilor, telefoanele, explicațiile, legitimații prezentate și faxuri trimise și iar telefoane, ca până la urmă părintele să îmi acorde acel minut, biet minut, de comunicare. Căci eu ședeam la coadă între toți ceilalți (care însoțeau coada cu bilete roz și galbene, cu banconțe care, nu înțelegeam defel, ce au de a face cu faptul că acesta se va ruga la Dumnezeu pentru alinarea suferințelor lor,) ca să stabilesc detaliile unei fimări !

Totul a fost supra scurt și expeditiv, părintele pleca în

străinătate fiind el și vicar, a dispărut în straietele-i scumpe și într-un Peugeot ultimul tip, mașina cu șofer demară rapid în aerul rece al nopții, lăsând credincioșii pe peron, plini de evlavie.

Întâmplarea îmi aminti imediat, o scurtă spunere inserată de Artur Silvestri în această pagină intitulată « Misionarul », pe care v-o citez spre a înțelege de ce anume îmi venise în minte și care este legătura dinstre situații.

« *Îl priveam și eu cu oarecare mirare căci nu semăna, la port cu nici unul din ierarhii ce întâlneam până atunci, nu puțini. Era încă răspândită povestea despre un recent arhieru care, înălțat în treaptă își comadase vestminte albe împodobite bogat cu fireturi, arătând că ar năzui să devină vreodată Patriarh, dar ignorând că albul arată locotenența de Arhiepiscop al Chezareii de Cappadokia.* »

Cred că totul e foarte limpede.

*

Despre prea Sfințitul Pimen autorul zice că « *lucrarea lui era tăcută și continua, ca și apele ce atacă, prin tenacitate mută, stânca în aparență de neclătinat.* » Descrierea e cum nu se poate mai potrivită și ea continuă cu ceva mai acut așa zice : Astăzi așezat în scaunul Sucevei ca un fel de stăpân al unei țări ce nu mai e, Arhiepiscopul Pimen păstorește precum voievodul criptic.

Un alt ierarh cunoscut de autor încă din vremea anilor optzeci este Episcopul Eftimie Luca al Romanului. Acela care reușea

să creeze prin oameni « *un fel de simțământ de siguranță, împăcare și stabilitate* » căci, chiar înălțat în rang bisericesc acesta rămăsese « Stareț » prin conformație, adică « *ăl bătrân* » meșterul, înțeleptul, emanând o autoritate sapiențială.

O altă reunire de « *aleși* » este evocată în textul « *Păzitorul* » dedicat în fapt Episcopului Gherasim Cucoșel. Același frison de bucurie caldă care îi animă pe călugări la vestea venirii Prea Sfințitului Gherasim, și iată fragmentul, frumos pus în verb și întrupat în atmosferă.

Zău dacă nu ai senzația unei anume temporalități !

« *Erau de față arhimandritul Ciprian, starețul-mare stareț al Bistriței- Ioanichie Bălan, marele cărturar, Justin Pîrvu și cred că și pe atunci promișătorul Ioachim Giosanu, astăzi vicarul meritos de la Bacău.* »

În aerul acelei reuniuni, autorul deslușește ceva ezoteric. El spune că « *în lumea noastră de eminescieni care, mai încolo de viața de toate zilele, mai avem și o viață sublunară unde sălășluiesc marile mituri întrupate, Putna este Locul sacru, Spațiul Mormântului mesianic, Sanctuarul. Această geografie de sacerdoțiu se conservă și se păzește de doar puțini, ce îi știm și nu-i știm, dar existând în calitate de aleși. În acest univers tainic, ce abia se deslușește, Episcopul Gherasim Putneanul este Păzitorul.* »

Imaginea Păzitorului este frecventă, este Păzitor al sensurilor ascunse, al credințelor pure, al deciptărilor de origine, al străromânescului. El apare

mereu presărat în opera ultimilor ani, chiar și în dedicația de pe pagina de gardă a cărții care aduna între aceleași coperti texte mai vechi ori mai noi, adăugate și modificate sub titlul « *Memoria ca un concert baroc volumul al II-lea. Ofranda aproape fără grai* ». Iată dedicația în integralitatea ei :

« *Dedic această carte acelor care au nădăjduit să-mi dezlege ceva din enigma Timpului nepătruns, ființe binecuvântate întipărite în imagini ale unui sens ce, poate nu l-am deslușit.* »

Marele Mitropolit Nestor, răsfoind împreună cu mine manuscrise vechi, în grădina palatului de la Craiova, sub privirile atente și tainice ale Părintelui Vincențiu, strălucitul episcop de azi.

Mitropolitului Antonie Plămădeală, de pe schelele Mănăstirii Sâmbăta, siluetă stranie proiectată pe un cer uimitor de curat, un Meșter Manole căruia îi lipseau aripile.

Arhimandritului Ciprian, visând de pe terasa Mănăstirii Bistrița, la nenumăratele schituri ce trebuiau să renască jur-împrejur.

Și Suflatul meu, **îngerul bătrân**, adăpostit păentru totdeauna în Marea Mănăstire a Ceahlăului. »

Artur Silvestri a lăsat în spațiul de grație al Ceahlăului ceva simbolic, ceva nespuse de drag cu care se identificase în mod de-a dreptul primejdios, un suflet plecat spre alte ceruri și energii, spre poveste, care parcă l-a absorbit la el într-o dimineață rece de noiembrie.

CLEOPATRA LORINȚIU

(Artur Silvestri, *Memoria ca un concert baroc*, Editura Carpathia Press 2004)

Arhimandritul Ioan Ioan, Părintele nostru

(I)

Alergarea zilnică ne fură din ce în mai mult spre aspecte risipitoare și nu realizăm cum se poate de suntem mereu mai departe de rezolvarea problemelor și mai derutați, mai neliniștiți, mai presați de priorități la care nu le-am dat de cap, mai obosiți, mai agitați, mai repeziți, mai lipsiți de răbdare cu sinele, cu semenii, mai singuri, mai nemulțumiți. Lista disconfortului, din perspectivele fiecăruia dintre noi, poate fi continuată... Există însă și o altă perspectivă a vieții, o alternativă de care mereu uităm sau facem abstracție. E vorba de o precizare, făcută cu enorm de mult timp în urmă, de care am uitat și, nu-i mare lucru, de care mulți să nu știm, chiar să nu știm. Pentru cei care au uitat amintim, pentru cei care nu știu, îndrăznim să facem această recomandare-avertisment: „...martori înaintea voastră iau astăzi cerul și pământul: viața și moartea ți-am pus eu astăzi înaintea, și binecuvântare și blestem. Alege viața, ca să trăiești tu și urmașii tăi”(Deut.30,19).

Punctul acesta de vedere, pe care Moise ni-l face cunoscut din partea Izvorului vieții, se cuvine să-l valorificăm acum, în contextul contemporan atât de rebel, anarhic, libertin și lipsit de repere. Un prezent, privit de prea multă lume, prin prisma unui interes ce se vrea, în inerția lăcomiei, continuu, abordat în numele bucuriilor perisabilului din om, mai mult decât oricând are nevoie de varianta înscrisă de Moise în Cartea Deuteronomului. Aceasta poate fi privită ca un traseu decent, demn, firesc, normal și de durată; jertfelnic, dar iluminant și de perspectivă, până la confundare cu Soarele vieții, răsărit lumii din Maica Domnului; arătat nouă ca „lumina cunoștinței”(Liturghier, Ed. I.B.M.B..O.R., Buc.1995, p.344) în Iisus Hristos, Mântuitorul nostru care a mărturisit: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața”(In.14,6). Mai mult, El explică acest adevăr, pornind de la o realitate pe care o poate constata oricine: „Eu sunt viața cea adevărată și Tatăl Meu este lucrătorul. Orice mlădiță care nu aduce roadă întru Mine, El o taie; și orice mlădiță care aduce roadă, El o curățește, ca mai multă roadă să aducă”(In.15,1-2). Această mărturisire este de fapt un alt mod de a exprima ideea preluată de Moise de la Cel ce este Lucrătorul: „Alege viața.”

De cele mai multe ori alegem viața sub ocrotirea și influența părinților, în general a familiei. Pe măsură ce viața se deschide cu problematica ei din ce în ce mai amplă, apelăm la experiența factorilor

educativi complementari familiei: nașul de botez, educatoarea, institutorul, profesorul, dirigintele, preotul, duhovnicul, nașul de cununie. Aceștia ne pun la îndemână studiul, lectura, sfatul înțelept al experienței și rugăciunea care ne fac posibilă o implicare responsabilă și serioasă în înțelegerea și bunul mers al vieții. Din această perspectivă, duhovnicul își are un rol determinant în formarea și autoformarea spirituală (religios-morală) continuă.

Preotul ales de creștin să-i fie duhovnic este, pentru acesta, un părinte al sufletului. Lui, creștinul se confesează, cu el creștinul se sfătuiește, lui i se jăluiește, cu el ia hotărâri, cu el face pace cu vrajmașii și învinge ispitele, cu binecuvântarea lui pornește un lucru, cu el se bucură, cu el jelește, cu el se petrece în toate cele ale vieții proprii și ale vieții celor ce-l inconjoară. Preotul duhovnic este cel care leagă și dezleagă cele ale vieții de pe pământ, ca să fie legate sau dezlegate și în cer. De fapt, acesta este rolul esențial al lucrului lui: să-l ajute pe creștin prin darul său, să desprindă binele de rău, să-și însușească binele, într-atât încât să-l poată înmulți și împărți celor care au nevoie de el. Duhovnicul este de fapt omul lui Dumnezeu. Omul prin care lucrează Dumnezeu. A luat acest dar și har prin apostoli, după cum spune ucenicul Ioan în Evanghelie (20,21-23) că s-a întâmplat, duminica seara, după Înviere, când Iisus Hristos s-a arătat ucenicilor, spunându-le: „Pace vouă! Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi. Și zicând acestea, a suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt! Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute”, precizând și că „oricâte veți lega pe pământ vor fi legate și în cer, și oricâte veți dezlega pe pământ vor fi dezlegate și în cer”(Mt.18,18).

În numele acestui adevăr istoric, încredințat de Hristos ucenicilor: „*Mergând învățați* toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă, și iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului”(Mt.28,19-20), darul-har trebuia dus mai departe. Porunca privind puterea sfințitoare a fost la Cina cea de Taină și este limpede: „*Aceasta să o faceți întru pomenirea Mea*”(Lc.22,19; I Cor.11, 24-25). Din acest moment esențial desprinde și Sf. Apostol Pavel învățătură, pe care ne-o mărturisește: „*Așa să ne socotească pe noi fiecare om: ca slujitori ai lui Hristos și iconomi ai tainelor lui Dumnezeu*”(I Cor.4,1). Mai mult, Sf. Apostol Pavel, ținând de cuvintele Mântuitorului: „Cel ce vă ascultă pe voi pe Mine Mă ascultă și cel ce se leapădă de voi de Mine se leapădă”(Lc.10,16), dă sfat episcopilor rânduiți de el. Lui Tit, episcopul pe care l-a așezat în Creta, îi scrie: „Pentru aceasta te-am lăsat în Creta, ca acelea care lipsesc să le îndrepti și să așezi preoți prin cetăți, precum eu ți-am poruncit”

(I Tit 1,5). La fel, pe Timotei, lăsat în aceeași vreme, tot de Apostolul Pavel, episcop în Efes, îl sfătuiește: „Măinile degrab să nu-ți pui pe nimeni” (I Tim. 5,22), aceasta însemnând să nu încredințezi darul și harul preoției cu ușurință, ci, cumpănind bine, să-l dăruiești celor vrednici înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

Înțelegând tot așa starea de fapt, în lucrările lor “Despre fugă” sau “Despre preoție”, atât Sf. Grigorie Teologul cât și Sf. Ioan Gură de Aur, ca de altfel și Sf. Efreem Sirul vorbesc despre puterea de gospodărire a problemelor sufletești ale preotului, duhovnicului, ca fiind ba „arta artelor”, ba „știința științelor”.

Acest adevăr se mărturisește și de către duhovnic în rugăciunea de dezlegare de la înmormântarea creștinilor: „Cel ce, prin nespusa Ta iubire de oameni ne-ai învrednicit și pe noi, smeriții și nevrednicii robii tăi, să fim moștenitori ai aceluiași preasfânt dar și har, ca și noi de asemenea să legăm și să dezlegăm cele ce se întâmplă în poporul Tău” (Molitfelnic, Ed. I.B.M.al B.O.R., Buc.2002, p.234).

Preotul este alesul prin care lucrează Duhul Sfânt problemele duhovnicești în lumea văzută, pentru pregătirea, înfrumusețarea, înnobilarea sufletului și compatibilizarea lui cu lumea nevăzutei. Acesta este motivul pentru care preotul devine părinte sufletească pentru tot creștinul și duhovnicul acestuia.

Lumea creștină datorează enorm de mult Duhovnicilor. În spatele marilor personalități ale istoriei, indiferent în ce categorie s-ar așeza prin fapte, bărbați vrednici, oameni politici, trudituri ai științei, buni și smeriți creștini, slujitori ai altarelor, ierarhi, eroi sau sfinți, stă un părinte duhovnic cu sfatul și rugăciunea. Este suficient să calci pragul unei biserici sau al unei mănăstiri, indiferent care ar fi ea, și povestea curge pornind de la un părinte, de la un duhovnic, de la un bun creștin. Aceștia, din mila lui Dumnezeu, au pus hotar, piatra de sfințire a unui loc, și-au ridicat Altar pentru sfințirea vieții oamenilor, îmbunându-le inimile prin fapte, legându-i, în biserica zidită, prin credință, de cer, de veșnicie. În acest sens, elocvent rămâne triumghiul Ștefan Vodă al Moldovei, Mănăstirea Putna și Daniil Sihastru. Înțelegem rosturile celor afirmate mai sus, răspunzându-ne la câteva întrebări:

- Ce ar fi reușit Domnitorul Ștefan fără sfatul Sfântului Daniil Sihastru?
- Ce ar fi ajuns Daniil Sihastru fără liniștea rugăciunii în Valea Putnei?
- Ce s-ar fi ales de Mănăstirea Putna fără Sfântul Ștefan, Domn cel Mare?
- Ce s-ar fi ales de noi și neamul nostru fără astfel de reperi?

Roata înțelesului ne duce spre cheia ce-l deschide: „Ale Tale dintru ale Tale, Ție Ți-aducem de toate și pentru toate”(Liturghier, Ed.I.B.M. al B.O.R., Buc.1995, p.152).

Ziua de 16 mai din anul 2008, vegheată de Cuviosul Pahomie, prin ucenicul său, Cuviosul Teodor cel sfințit și de Sfântul Mucenic Isachie, este pecetluită prin adormirea într-o nădejdea învierii și a

vieții celei de veci și de Preacuviosul Ioan, Părintele nostru. Acesta este motivul pentru care 16 mai va rămâne, pentru noi, creștinii ortodocși români din spațiul mureșean transilvănean și nu numai, un prilej de aducere-aminte de unul dintre cei mai mari duhovnici contemporani pe care i-a avut Patriarhia Română: Arhimandritul Ioan Iovan, părinte al nostru, legat în ultima parte a vieții de rosturile Mănăstirii Recea, din vecinătatea urbei noastre, Municipiul Tîrgu-Mureș. La un an după mutarea părintelui duhovnic la cele nestricăcioase, constatăm că:

Despre viața părintelui s-a scris mult, dar nu suficient.

Despre faptele călugăriei sale s-a vorbit mult, dar nu destul.

Despre ascultarea smereniei sale se știe, dar nu îndestulător.

Toate aceste aspecte se dezvoltă, fără ostentație, în cuvântul suficient de cald ca să te atragă, suficient de amplu ca să se audă, suficient de încărcat de credință ca să te convingă, suficient de blând ca să te mângâie: „*Eu, ca preot și ca frate al dumneavoastră vă spun...*” Am permanent în suflet fondul sonor al calmei rostiri, ca pe un ecou, ca pe un semn distinct al recunoașterii de părinte și ca pe o responsabilitate de a-l urma în raportarea la semenii, ca frate al acestora. Păstrez în memorie bunătatea iubirii lui, pentru a-l înțelege și urma pe el, Părintele Ioan, “*fericit apostol al iubirii*”, statut pe care l-a admirat, însuși, la Sfântul Evanghelist Ioan; pentru a-l înțelege și urma pe el, *fericitul pătimitor în numele iubirii*, statut pe care și l-a însușit de la Sfântul Ioan Botezătorul; pentru a-l înțelege și urma pe el, care *neconținut l-a mărturisit pe Iisus Hristos*, “*Cuvântul (care) S-a făcut trup și S-a sălășluit întru noi*”(In.1,14), ca să ne fie *Lumina Cunostinței*, avându-l ca pildă pe Sfântul Ioan Gură de Aur.

Părintele nostru Ioan, duhovnicul care s-a așezat, asumându-și jertfelnicia, în numele slujirii preoției și duhovniciei, în triumghiul format de marii bărbați amintiți mai sus, cărora le-a purtat numele, luându-și voturile călugăriei și i-a urmat ca modele, ne-a vorbit și ne-a arătat mereu „*proporția divină*” așezată în cuvintele: „*iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă prigonesc*, ca să fiți fiii Tatălui vostru Celui din ceruri, *că El face să răsară soarele peste cei răi și peste cei buni și trimite ploaie peste cei drepti și peste cei nedrepti*” (Mt. 5,44-45). Faptul că ne sesiza un adevăr nu era suficient pentru liniștea lui părintească. Trecea la exemplificări ce se vroiau exerciții de însușire a acestora (a adevărilor), în concretul vieții proprii pentru fiecare: „*scumpii mei, rogu-vă eu din inimă, căutați să descoperiți, să desfaceți inima și să așezați în ea o bucurie care să țină mult, și nu numai să vă țină așa, ci să vă hotărască de acum înainte, să fiți oameni i lui Dumnezeu, oamenii credinței...*”

Pr. Silviu NEGRUȚIU

Obiceiul „Udatul nevestelor” la Hodac

Valea Gurghiului încântă pe orice drumeț nu numai prin peisajul pitoresc ci și prin frumusețea portului și a obiceiurilor locului. Comuna Hodac, situată la poalele Munților Gurghiului pe malul drept al râului cu același nume, este singura localitate din țară unde, cu regularitate, în fiecare an, a doua zi de Rusalii, se sărbătorește „Udatul nevestelor”. Numele comunei Hodac este de origine slavă – derivă din cuvântul „hod” = cale.

„Udatul nevestelor” este un obicei vechi – a cărui origine se pierde în negura vremurilor. Astăzi oamenii își amintesc doar că li se udă picioarele tinerelor neveste pentru a fi mămoase, vesele, să fie ferite de rele și necazuri și să aibă rod de copii frumoși, sănătoși.

Pierzându-și rosturile tradiționale și practicile magice de care probabil era însoțit, obiceiul a devenit în ultimele decenii prilej de manifestare colectivă a bucuriei de a trăi, de întâmpinare a naturii ce dă în rod.

Fără îndoială că, în formele vechi, el era menit să aducă recolte bogate. Mai târziu acest rost s-a pierdut – obiceiul a devenit o distracție a feciorilor, aruncarea în apă fiind înlocuită cu o petrecere care se făcea cu vinul sau cu țuica plătite ca răscumpărare.

Pe lângă caracterul de străvechi rit de fertilitate, obiceiul „Udatul nevestelor” are și un important rol social în viața satului. Prin el se disting tinerele perechi – fiind, de asemenea, consfințită intrarea oficială a lor în rândul celor căsătoriți – putea fi chiar un rit de trecere – intrarea tinerelor perechi în rândul înșurăteilor.

Stropitul cu apă este o obiceiurilor legate de Aici are menirea de a ajuta Dansul care se joacă nu este unul obișnuit în regiune, locuitorii văii din Moldova legăturilor economice și Moldova, de-a lungul metamorfoză a ceardașului populația băștinașă și *De-a ardelenesc*.

Și cîntecele cântate de satului – un cântec face udatului nevestelor. Cea mai obiceiului este Steagul – un năframă împodobită cu făcea de către jucători.

acțiune obișnuită în cadrul agricultură – aduce rodirea. rodirea prin cântec, dans și rit. un dans ceremonial aparte ci *Bătuta* un joc adus de subcarpatică, ca mărturie a culturale între Transilvania și veacurilor, *Țigăneasca* – o maghiar împrumutată de *lungul*, vechiul și bătrânul joc

lăutari erau din repertoriul aluzie directă la obiceiul importantă recuzită a băț în vârful căruia se lega o frunze și flori. Steagul se

Steagul

Părțile descriptive legate de actele cu semnificație rituală au dispărut. Astăzi accentul cade pe dans și udatul cu apă ca semn sărbătorească al integrării tinerelor neveste în comunitatea sătească și pe veselie cu care este sărbătorită această nouă calitate a femeii – cea de nevestă.

În această zi – a doua zi de Rusalii – după slujba de la biserică oamenii tineri și bătrâni în frumoasele lor costume populare - șurțul cu peană și cătrința la femei, cioareci, cămașă cu barburi, chimirul și clopul cu mărgelile la bărbați, se adună la podul Hodacului.

Ei vin cu ceterași. Ceterașii cântă. Lumea joacă, iar pe margini se discută aprins lucruri și taine ce-i frământă pe oamenii din partea locului.

În jurul orei 15.00, când soarele cade în cumpăna cerului, domolindu-și razele fierbinți, ceterașii încep o bătăută cu foc, oamenii joacă, brusc melodia se schimbă fără pauză, oamenii încep să joace lin după melodia duioasă a jocului ardelean, *De-a lungul*.

Jocurile Bătăută și De-a Lungul

La un moment dat mulțimea de oameni este străbătută de un murmur. Printr-o mișcare ritmică de dans fruntea jocului o ocupă nevestele care au pus conci pe cap în ultimul an (de la Rusaliile trecute până acum).

Fruntea jocului o duce cea mai în vârstă. Mulțimea se îndreaptă spre malul râului, acolo unde se îndreaptă și perechile în joc, trecând pe sub pilonii podului.

Aici printr-o comandă dată de cel care poartă fruntea jocului, observată și știută numai de cei din joc, nevestele sunt prinse și ridicate în brațe, iar bărbații care le-au jucat înaintează cu ele spre firul râului pentru a le uda.

Udarea nevestelor

Soții nevestelor aleargă fiecare spre cel care-i poartă nevasta, ei fiind de fapt înțeleși mai înainte, îi promite o ladă de bere, sau de vin, să-i de-a nevasta înapoi.

Pop Florea zis Brânzarul, de 79 de ani, din comuna Hodac de profesie agricultor, fost mare jucăuș, ne relatează că de când știe el și mama lui care a trăit aici 92 de ani, au fost aruncate pe apă numai trei neveste.

După ce târgul a fost făcut, cei din apă aduc nevestele înapoi pe mal, unde jocul continuă cu o bătăută.

După terminarea jocului, soții nevestelor udate și cei care le-au udat nevestele se pierd în lungul râului unde petrec până târziu.

Despre «udatul nevestelor» vorbește o legendă din partea locului – „nevestele erau udate odată cu udatul țarinii cu apă din Lacul Albastru, luată înainte de apariția zorilor”.

Legenda culeasă de la Tudoran Constantin din comuna Hodac – Dubiște, nr.853, spune că pe Valea Gurghiului – în partea de răsărit a râului era un lac mare. Se pare că un cataclism, posibil un cutremur de pământ a surpat stânca care închidea Lacul Albastru, din care au mai rămas aici numai bazele fostului baraj – « Stânca Arșiței » de 1179 m și Stânca Urșui de 1800 m, așezate față în față cu o deschizătură de 10 km cu diametrul stâncii de 100 m respectiv 180 m.

Odată cu ruperea barajului, apa a distrus totul în cale, rămânând ca martor a înălțimii de odinioară a pământului cele două stânci care barau lacul și Cetatea Gurghiului, care ulterior de la daci și până în zilele noastre a adăpostit pe culmile ei, principii și prinți fugari și cete de haiduci, precum și locuri de spânzurătoare pentru cei condamnați de familia Bornemisza din Gurghiu.

Legenda mai spune că erau udate nevestele odată cu stropirea țarinii – cu apă din lac luată înainte de apariția zorilor în aceeași zi spune informatorul « după miezul nopții ierau svârliț în valuri tăț fișorii și fetele care nu aveau uchi albaștri, și nu știau să cânte, ăia tăț erau trimeș la o zână din fundul lacului și ia învăța taina cântărilor ».

Udatul nevestelor se mai poate găsi în cântece, descântece și chiar în bocete, care ne-au rămas mărturie prin ani, acest obicei având rădăcini adânc înfipte în trecut. În descântecele folosite de fetele bătrâne găsim câteva secvențe referitoare la acest obicei. Descântecul cules de la Farcaș Fironima spune : « În zori când ziua se bate cu noaptea, fata nemăritată trebuia să fie pe malul lacului Gurghiu numai în catrință, despletită cu o mătură de mesteacăn în mână, cu o rujă (trandafir) din grădină, înflorită, în acea noapte și nevăzută decât de ea, cu o cofă din lemn în care să nu se găsească bucată de fier. Fata îngenunchează pe malul apei cu fața la răsărit, cu mătura în mâna stângă și cu ruja în dreapta și dând cu mătura pe luciul apei zice :

*„Fugi făcătura dracului
Pe dealuri
Pe valuri
În stâncile dracului
Unde cocoșii nu cântă
Câinii nu latră
Oamenii nu se scoală
Fugi din calea zorilor
Din drumul surorilor
În valuri înecate
De lume blestemată.”
Fată descântînd*

Zicând aceste vorbe fata aruncă mătura în apă, ruja o udă în apă, o ridică deasupra capului și se udă cu apa de pe floare zicând :

*Cum albinele vin la floare
Și florile se îndreaptă spre soare
Cum razele soarelui cad în câmpie
Așa să-mi vie bărbatul mie.*

Apoi cu mâna stângă ia cofa plină cu apă pune ruja în ea, se stropește din nou, de data aceasta stând în picioare, apoi ruja plină cu apă cum este o pune sub cămașă, în sân – unde rămâne până după apusul soarelui. Cu apa din cofă se udă zicând :

*Cum valuri vin
Să-mi vină feciori
Să-mi vină pețitori
Să fiu cea mai frumoasă
Cea mai dragăstoasă
Din joc
Din vale
Din șazătoare
Să asculte oamenii glasul meu
Cum ascultă glasul cucului în Tireu...*

**CERCET. ȘT. MARIA BORZAN,
DRD. ROXANA MARIA MAN**

MONOGRAFIA UNUI SAT BUCOVINEAN, OPRIȘENI

Între cărțile cu care m-a dăruit scriitorul Dumitru Covalciuc din Cernăuți, cea mai frumoasă și gospodărească este lucrarea **Oprișeni, un sat la răspântiile istoriei**, Editor M. Șapcă, Zelena Bucovina, 2008, 442 de pagini, format 29 x 20 cm.

De precizat că între mai multe sate cu asemenea nume avem unul lângă Fălticeni, în fostul județ Baia, și altul în județul Iași sau în Neamț, dar mai avem *Oprești* (în Muscel și Argeș), *Oprinari* (în Prahova), *Oprișani* (în Turda) *Oprișenești* (în Galați), *Oprișești* (în Tecuci), *Oprișița* (în Vaslui) și *Oprișor* (în Mehedinți).

În cartea lui Dumitru Covalciuc e vorba de satul *Oprișeni* din stînga rîului Siret, în Țara de Sus a Moldovei pe timpul lui Ștefan cel Mare, apoi în Bucovina, mai sus de tîrgul Siret, după ocuparea părții de nord de către Imperiul Austriac, începînd cu anul 1775 și sfîrșind cu Marea Unire din decembrie 1919, iar, din august 1945 și pînă astăzi, în raionul Hliboca din regiunea Cernăuți a Republicii Ucraina.

Numele satului apare sub forma *Oprișinți* încă în vremea lui Alexandru cel Bun, cînd voievodul face „*cunoscut, cu această carte a noastră, tuturor celor care o vor vedea sau o vor auzi citindu-se, că a venit înaintea domniei noastre credinciosul boier Sin Bârlici, și, de bunăvoia sa și cu gând bun, din dreapta și credincioasa sa vislujenie pe care tatăl său Bârlă a câștigat-o prin dreaptă și credincioasă slujbă la domnii care au fost mai înainte, și a dat mănăstirii Bunavestirea Prea Curatei Născătoare de Dumnezeu, numită Moldovița, două sate, anume Provorotie și Oprișinți, ca să fie aceste sate mănăstirii numită mai înainte uric, cu tot venitul, neschimbat niciodată în veci.*” într-un act scris în Tîrgul de Jos al Țării Moldovei, în anul 6926 (1418), luna martie 17.

Cum „*hotarul acestor sate să fie cu toate hotarele pe unde din veac a folosit*” se înțelege că în primăvara anului 1418 satul *Oprișinți*, *Oprișeni* din stînga Siretului trecuse de mult peste muchia unui veac. Înțelesul cuvîntului *Oprișinți* se deslușește dintr-un document din cancelaria lui Ștefan cel Mare, din 1490 (6998) martie 15, Suceava, prin care domnul dăruie episcopiei din Rădăuți „*50 de biserici cu popi, din ținutul Sucevei 44, iar din ținutul Cernăuți 6 biserici cu popi, care acele 50 de biserici cu popi, au fost date de bunicul nostru, Alexandru voievod*”, între care „*a 11-a biserică, la Volcineți, a 12-a biserică, cu popă, unde este*

Cudrea Oprișe; a 13-a biserică, cu popă la Bainti, cu popă; a 14-a biserică, cu popă, la Telebecinți...”

Despre Cudrea Oprișe, cărturarul Ioan Bilețchi, în manuscrisul **Un sat ca oricare altul: Oprișenii**, dă următoarea explicație: „În originalul slavon, satul nu e numit aici nici Oprișinți, nici Oprișeni, ci e mai mult arătat prin cuvintele «*gde Cudrea Oprișe*», adică «unde a fost sau este Cudrea Oprișe». În cazul acesta, *Cudrea Oprișe* poate să fi fost un jude sau vataman, cum se spunea pe vremea aceea. *Cudrea* e forma slavă a numelui *Condrat* sau *Codrat*, lat. *Quadratus*, nume de sfânt, iar *Oprișe* poate fi un participiu slav de la verbul *oprieti*, *opreșcii* sau *opreșchii*, care își făcea trecerea la sufixul *-iș*, avînd înțelesul de «cel ce oprește sau aține calea cuiva», cu aceasta înțelesul numelui satului – fie Oprișe, fie Oprișinți, fie Oprișeni – pare să fie lămurită.

Dacă acest Cudrea Oprișe era în anul 1490 încă în viață și cum existența Oprișinților e atestată acum prin uricul din anul 1418, familia Opriș avea o vechime seculară, era poate cea mai veche familie din satul care îi purta numele.”

Citez din manuscrisele cărturarului, o bună descriere, de prin anul 1950, a satului său de baștină, în două caiete, vreo 90 de pagini, în care sînt amănunte foarte interesante și cu care Dumitru Covalciuc am nădejde că își va completa recenta monografie.

Pentru incitarea cititorilor cărții lui Dumitru Covalciuc, voi preciza că prima pagină înfățișează drapelul Societății Arcășești „Avram Iancu” din comuna Oprișeni, județul Rădăuți (steag aflat la Muzeul Militar Național din București), urmînd *Imnul Oprișenilor*, pe versuri și muzică de Pintilei Bilețchi-Agreculese, *Steama Oprișenilor*, legenda, poezia *Satul meu*

de Vasile Băcu, și cuvîntul primarului Nicolae Popovici (p.7-11), geneza satului (18-20), considerații privind denumirea satului (21-24), microtoponimie (p. 25-27), cadrul fizico-geografic (28-33), populația (34-47), îndeletnicirile oamenilor (p.48-86), repertoriul muzical-coregrafic (p.87-94), carnaval țărănesc (p.95-97), datini, obiceiuri, eresuri legate de naștere (p.98-105) cîntece, strigături și orații de nuntă din colecția lui Axentie Bilețchi-Oprișanu (p.106-115).

Partea cu incursiuni în istorie – izvoare arheologice – este întregită de prof. Nicolae Bodnariuc (p. 116-125), urmate de primele mențiuni documentare (p.126-128), situația supușilor mănăstirești (p.129-135), Panțirii, slujitori militari (p. 136-138), moșie a Fondului bisericesc greco-oriental din Bucovina (p. 139-147), satul în primul război mondial (p.148-159), legitimarea actului istoric din toamna anului 1918 (p. 160-170), perioada de frămîntări și speranțe (p. 171-178), reforma agrară și împrăștierea unor țărani cu pămînt (p. 179-187), primul an de ocupație bolșevică (p. 188-197) și multe mărturisiri amare de Vasile Pițul (p. 198-200), Vasile Birău (p. 200-202), Margalina Bilețchi (202), Octavian Oloieru (p. 202-210), precum și amănunte din cel de-al doilea război mondial și consecințele lui pentru comună (p.211-221), încheiate cu colectivizarea și viața colhoznică (p. 222-234).

Cadrul instituțional al satului cuprinde biserica parohială Nașterea Maicii Domnului și preoții care au slujit în ea (p.235-253), biserica filială Cuvioasa Paraschiva (p.255-261), biserica Penticostală (p. 262-265), școala (p. 266-287), primăria (p. 289-318), poșta (p.318-319), dispensarul (p. 320-322), ca și secvențe din viața cultural-artistică (p.323-327) sau comori folclorice înregistrînd legende, povești, snoave și istorioare populare (p. 328-380), cartea avînd un mic dicționar de personalități oprîșene – Ioan Bilețchi-Albescu (p.381-382), Nicolae Bilețchi (p. 382-383) Simion Bilețchi (p.393), Mircea Ghiliceanu (p. 384), Maximilian Hacman (384-387), Axentie Bilețchi-Oprișanu (p.387-390) Ion

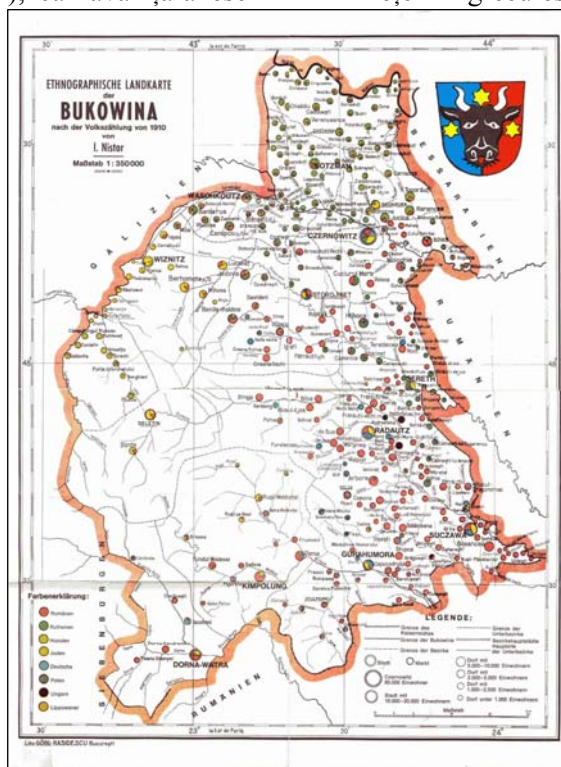
Băcu (p. 390-393), Doina Bojescu (p.393-395), Ciprian Covalciuc (p.395), Dumitru Covalciuc (395-398), Gheorghe Covalciuc (p.399) Domnica Rotaru-Constantinovici (p.399- 400), Liviu Rusu (400.402), Silvian Rusu (p. 402-403), Gheorghe Bilețchi (p. 403), Pintilei Bilețchi-Agreculese (p.403-404), Florin Covalciuc (404), Vasile Davideanu (p. 405) Octavian Ghiliceanu (p. 405-406), Maria Plantus (p. 406) și un capitol cu slujitorii altarului: Gheorghe Bilețchi (p.406-407), Ștefan Bilețchi (p.407), Pantelimon Birău (p. 407-408), Gheorghe Covalciuc (p. 408), Vasile Covalciuc (p. 408-409), Aurel Pițul (p. 409), Grigore Popovici (p. 409) și Dimitrie Seleschi (p. 410).

Un capitol distinct îl formează semănătorii de cunoștințe ca Petrea Bezușco (p. 410), Gh. Pintilei Bilețchi (p.411), Nicolae Bodnariuc (p. 411), Vaentina Crauciuc (p. 412), Nicolae Haisuc (p.412), Leon Nimigeanu (p.412-413), Dragoș Oloieru (p.413), Teodor Pițul (p. 413), Vasile Pițul (p. 414), Vasile Popovici (p. 414), Octavian Rusu (p. 415), Gheorghe Semcu și Mircea Semcu (p.416).

Nu sunt uitați nici medicii Ecaterina Bilețchi-Tonenciuc, Constantin Condrea, Aurel Crauciuc (p. 417), Aurel Ignatiuc, Gheorghe Petrovici, Ion Petrovici (p. 418), Grigore Pițul, Viorel Raducan și Ștefan Rusu (p. 419), ca și alți oameni de diferite profesii precum Angela Bilețchi-Chiselită, Ifrim Bilețchi, Casian Birău, Dionizie Birău, Maftei Birău, Mihai Birău (p. 420-421), Viorel Ivanciuc, Petrea Ignatiuc, Ion Muntean, Vasile Nimigean, Aurel Raducan, și Grigore Roic (p. 423-425).

Precizăm paginile fiecărui subiect întrucît lucrarea nu are încă un cuprins ori un indice alfabetic (ușor de atașat fie și prin cîteva pagini lipite după rotunjirea tipografică).

Dumitru Covalciuc deslușește oarecum și enigma numelui *Panțiri* cu care e numit în mod obișnuit satul *Oprișeni*, de către oamenii locului sau de cei din satele învecinate. Adică în perimetrul satului a fost cîndva instalată o trupă de panțiri, care între anii 1726, va fi păzit, de

hoți sau de atacuri dușmane, drumul mare și liniștea așezărilor din preajmă, pînă prin anul 1775, la ocuparea Bucovinei de către pajurele austriece.

Ioan Bilețchi-Albescu, în paginile caietelor despre Oprișeni, era de părere că satul și-a avut vatra primordială în dreapta drumului ce trece de la Cernăuți la Siret, și dintr-o pricină sau alta – incendiu care mistuie întreg satul, năvăliri ale hoardelor barbare, un război nimicitor – a fost strămutat în partea stîngă a drumului mare, gospodarii ridicîndu-și case și acareturi pe pârâiele Oprișanca și Cotovăț. Ceea ce oarecari cercetări arheologice nu s-au făcut în vechiul sau bănuitul întiiu perimetru al satului spre a se proba urme de așezare statornică și îndelungată: monede mai vechi, fragmente de unelte, podoabe, vîrfuri de săgeți, arme, cenușă, morminte.

Dimpotrivă, prof. Nicolae Bodnariuc, în rîndurile sale despre *Trecutul îndepărtat al satului în lumina izvoarelor arheologice* (p.116-125) susține că „în luncile și în apropierea pârâielor Cotovăț și Oprișanca, precum și în REDIU și la poalele TĂTĂRCII au fost găsite unelte confecționate din silex”, adică din epoca pietrei cioplite, iar din timpuri mai apropiate s-au descoperit cioburi de ceramică, topoare din cremene șlefuită, rămășițe din lutul ars al unor locuințe în țările numite Staniște și Vulpărie, ca și vîrfuri de săgeți, vase ornamentate cu roșu și negru, dăltițe, greutatea pentru pînza de prinse pește, o sulită, un pumnal de silex, fragmente de oase, mărturisind că în urmă cu vreo cinci milenii în acel loc au trăit oameni. Mai mult, cîteva statuete din lut ars, reprezentând animale (șase tauri și un berbec) sau trupuri omenești, chipuri feminine, de culoare roșie, probează o cultură de tip Cucuteni datînd de prin anii 3000-2700 î.e.n.

În fapt, materialele arheologice nu fac decît să se înscrie în logica lucrurilor firești, căci oamenii se așezau în apropierea unei surse de apă atît pentru animalele turmei dacă erau păstori, cît și pentru grădină dacă se apucau de lucrul pămîntului.

Pe o terasă deasupra pîrfului Oprișanca, Nicolae Bodnariuc a observat urmele unor valuri de pămînt, pe o suprafață de vreo 3 hectare, unde s-au aflat multă ceramică din veacurile II-V ale erei noastre, vase modelate cu mîna sau la roată, de culoare cenușie, neagră și roșie, căni, oale, capace, iar cuptoarele de ars oale pot argumenta că aceste obiecte erau produse la fața locului și de către meșteri statorniciți de mai multă vreme acolo.

Așadar, vatra Oprișenilor se poate așeza în timp cu cel puțin 5.000 de ani înaintea zapisului în care sin Bârlici dăruie satele Provorotie și Oprișinți mănăstirii Moldovița iar numirea *La Panțiri* sau simplu *Panțiri* nu putea să capete uzanță decît între anii 1726, cînd domnul Grigore II Ghica al Moldovei înființează un corp de armată, *Panțiri*, după model polonez, de unde și numirea împrumutată din limba germană, cuvînt despre care Ioan Bilețchi-Albescu glosează, în paginile despre satul său natal, ca un adevărat filolog:

„Cuvîntul *Panțiri* e mult mai nou în limba noastră. Dacă poetul V. Alecsandri în poezia *Movila lui Burcel* spune că cinci panțiri se alegeau, cari luară pe Burcel de pe ogor și-l duseră la Ștefan cel Mare, el face un anahronism. Pe vremea lui Ștefan cel Mare nici vorbă de *panțiri*. Cuvîntul vine din germ. *Panzer*, care înseamnă platoșă, za. Dar moldovenii nu l-au luat de la nemți, ci mai curînd prin încunjur de la ruși. Dacă-l luam de-a dreptul de la nemți, îl puteam avea și pe vremea lui Ștefan cel Mare, dar atunci l-am întîlni într-o formă oarecare în documente, în limbă, în toponimie. Nu-l întîlnim însă. Rușii au însă ca împrumuturi nemțești *panțiri* – platoșă, za, *panțarnii* – înzălat, și *panțarnie* – om care poartă zale. Rușii l-au împrumutat de la nemți abia pe vremea țarului Petru cel Mare. Moldovenii l-au putut lua de la ruși abia pe vremea lui Dimitrie Cantemir.”

Poetul Vasile Alecsandri comite o licență poetică doar sub raport cronologic, pentru că în privința funcției coercitive a panțirilor nu a greșit cu nimic: panțirii lui Grigore Ghica erau mercenari străini, paznici ai hotarelor, poștași ai corespondenței oficiale, independenți de stăpîinii moșiilor, nesupuși judecării civile, ascultători doar de hatmanul oștirii și de domnul țării, cu obligații directe doar către domnie, oprind și pedepsind răufăcătorii intrați în țară, hoții de drumul mare, participînd la războaie și expediții militare, organizați și așezați „*pînă la cincizeci de liude la stiagul lor*” într-un vad de trecere, într-un punct de observație, scutiți de dările obișnuite, „*iar cu altă nemică nu se vor supăra, ce numai de slujba aceluia vad vor fi*”.(p.137)

Asemenea vad era și satul Oprișeni în drumul cel mare de la Cernăuți spre Suceava și mai departe către Iași, capitala Moldovei.

Cum se poate însă ca un toponim proaspăt *Panțiri*, din primul sfert de veac XVIII, să prevaleze în limba poporului asupra numirii mai vechi cu cel puțin trei veacuri, *Oprișeni*?

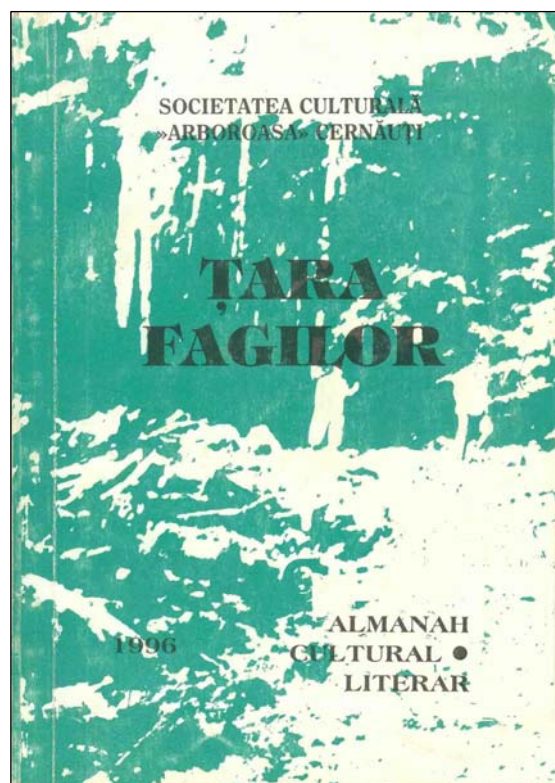
Răspunsul ar fi unul singur: prin „*teroaarea istoriei*”!

Panțirii erau ochiul treaz și brațul înarmat al domnitorului; Panțirii, străini fiind, aplicau legea fără tocmeală și asupra străinului intrat fraudulos în țară și asupra băștinașului nesupus poruncilor domnești; Panțirii, în virtutea privilegiilor lor, se dedau la abuzuri pe care nu le puteau pedepsi decât hatmanul oștirii sau domnul țării; Panțirii erau cunoscuți și temuți nu doar de oamenii locului unde își aveau tabăra, ci mai cu seamă de satele din jurul „vadului” slujit de acești lefegii.

Panțirii devin astfel un punct sigur de orientare geografică. Numele lor și al locului păzit de ei rămâne ca reper geografic chiar și după ce *panțirii* ca formațiune militară dispar din acel spațiu, de prin 1775, când cătanele împăratului de la Viena însăilează cordunul către Moldova.

Pe moșia satului Oprișeni panțirii trebuie să fi avut un perimetru oferit domniei de către stăpînul satului și acest loc ar putea să fi fost în suprafața celor 3 hectare înconjurată cu un val de pămînt. Dar între toponimele din Oprișeni unul e *Prisaca*; or, *prisacă* nu însemna de la bun început locul în care sînt *stupi de albine*, ci o întăritură de apărare, o posadă, un *fosatum*, groapă, ridicătură, care ulterior se va cheama *sat*. Ar mai fi de văzut același nume și în alte locuri, precum *Prisaca*, moșia în hotar cu Sirețelul, în ținutul Sucevei (lîngă *Lespezi*), *Prisaca*, sat în defileul rîului Moldova, între Vama și Cîmpulung Moldovenesc, și un sat *Prisaca* în județul Iași. Se prea poate însă ca însuși numirea *Opriș* sau *Oprișeni* să descindă din îndatorirea unor localnici *de a opri*, de vreme ce sufixul *-iș* dă înțelesul „cel ce oprește sau aține calea cuiva” iar panțirii să nu fi făcut altceva decît să revigoreze paza unui vechi vad de trecere dinspre Suceava către Cernăuți.

Fiind un domeniu mănăstiresc, egumenul și călugării din Moldovița aveau întreg interesul să-și crească numărul brațelor de muncă de pe moșia Oprișenilor. Astfel sînt așezați acolo rutenii care vor forma satul Slobozia (Dimca) – despre care Ioan Bilețchi-Albescu scrie: „*Satul e o slobozie, o colonie probabil mai nouă, de ucraineni. Are formă regulată de patrulater sau pentagon. O casă lîngă alta cu ogrăzi mici. Din vale sau din deal îl prinzi cu o singură privire din toate părțile. Țarină aproape nu are. Acesta e satul tipic mai nou, boieresc sau mănăstiresc.*” – dacă nu cumva acei ruteni erau chiar panțirii sloboziți de sub porunca domnească. Dacă nu toți, măcar o bună parte dintre ei se poate bănui că a rămas în locul în care aveau ridicată o casă, întemeiată o familie, iar noua stăpînire promitea să le ofere și pămînt. Oricum, între atîtea familii cu nume curat românești, numărul mare de nume

cu terminație slavă – *Bejușcu, Bilețchi, Bodnariuc, Coroliuc, Cudelca, Harena, Haiusiuc, Hlinițchi, Hnatiuc, Holotiuc, Kalmuțchi, Mereniuc, Mironiuc, Paulencu, Paveliuc, Scavronschi, Sencu, Toronciuc, Turanschi, Petrovici, Popovici, Stronschi, Zelinschi* –, într-un sat care se cheamă ba *Oprișeni*, ba *Panțiri*, sugerează un argument că *panțirii* din vremea lui Grigore Ghica nu și-au luat lumea-n cap la ocuparea Bucovinei de către austrieci.

Partea finală a lucrării trece în revistă oameni de altădată în condicile parohiale (p. 426-431) și câteva personalități „dintre sutele de oaspeți” (p.426-435) care au poposit în Oprișeni. O bogată bibliografie probează rîvna documentaristului Dumitru Covalciuc iar mulțimea fotografiilor (în mare parte preluate din colecția foarte bogatului muzeu sătesc „Maximilian Hacman” organizat în localitate de prof. Nicolae Bodnariuc) și a facsimilelor arată că satul Oprișeni nu-i chiar unul ca oricare.

Într-un cuvînt, Dumitru Covalciuc oferă cititorilor o carte bine scrisă, alcătuită cu chibzuială și mare efort, nu doar pe măsura puterilor sale intelectuale, de excepție, ci și un minunat zăpădăscător că Oprișenii încă mai au... parte la dreapta moștenire din vremea marilor voievozi ai Moldovei.

ION FILIPCIUC

(Foto: Dumitru Covalciuc și Nicolae Băciuț, la Cernăuți, în august, 2008, harta Bucovinei la 1910, Almanahul „Țara fagilor”, tipărit la Tg. Mureș)

Proza

ȘARPELE DIN BĂTĂTURĂ

Nu înțelegea cum ajunsese acolo. Parcă era sădită în mijlocul drumului, chiar în dreptul liniei de hotar dintre cele două proprietăți: în stânga casa ei părintească, iar în dreapta casa vecinului. Știa doar că se află în locul acela cu o misiune: avea ceva de văzut. Încă nu știa ce anume trebuie să vadă, de aceea privea insistent peste toată suprafața de dincolo de gardul de la drum. Cu nostalgie și-a amintit de perioada când ambele proprietăți aparținuseră aceleiași persoane, adică bunicului ei, iar gard despărțitor nu exista.

Gândurile i-au fost spulberate numaidecât, fiindcă gardul ce despărțea cele două proprietăți a început să dispară, deșirându-se rapid de la un capăt la altul, ca ochiurile de pe andrele. Privea uimită și se întreba: *“Cum poate să dispară un gard, măi frate, așa, văzând cu ochii? Și de ce? Era gard bun, rezistent, din ciment și ștacheți de fier. Gardul reprezenta hotarul dintre cele două proprietăți. Bine că a mai rămas Pomul din apropierea fântânii, plantat cine știe de când, cine știe de cine!... Măcar prin el se mai păstrează un semn de hotar. Dar și acesta, de atâta vreme care a vremuit peste el, a început să se usuze. I-a mai rămas doar tulpina cu coaja arămie și ridată ca pielea zbârcită a omului uitat de vreme. Ce pom important a fost cândva! Ce belșug de roade a dat! Câte persoane s-au înfruptat din roadele lui!»*

Apoi ceva nevăzut a ridicat-o ușor din mijlocul drumului și a purtat-o ca pe un fulg până în bățatură. A așezat-o lin, chiar pe locul de unde gardul începuse să se deșire. Preț de câteva clipe a rămas pe loc neștiind ce să facă. Un sentiment ciudat a cuprins-o: parcă era o străină. A început să se întrebe ce caută acolo? Privea spre Pomul cu care se afla față în față și de care o despărțea o oarecare distanță. La un moment dat a realizat că între ea și Pom există o legătură, că ea și Pomul reprezintă ceva semnificativ pentru acel loc, că fiecare se află la câte un capăt al fostului gard de hotar, în urma căruia rămăsese o simplă linie dreaptă trasată pe pământ. Cu pași domoli, respectând cu strictețe linia ca un acrobat pe sârmă, a pornit către Pom. Îl știa acolo de când se știa și ea pe lume. Deși era gros, știa că brațele ei îl pot cuprinde. Trebuia doar să și le întindă spre el.

Pe măsură ce înainta, vedea clar pe tulpină putregaiul de un arămiu deschis printre ridurile din ce în ce mai pronunțate.

Distanța dintre ea și Pom se micșorase considerabil. Gândul că mai avea un pic până să-și întindă brațele ca să-l cuprindă, îi făcea inima să-i tresalte. Un pas, doi..., însă a rămas locului înspăimântată, fiindcă Pomul s-a rețezet deodată de la suprafața pământului și s-a prăbușit. Bucăți din coaja lui mai mult uscată s-au împrăștiat în toate părțile. O pală de pulbere produsă de putregai a rămas, pentru un timp, în aer. Apoi a început să se lase în jos, după care s-a potolit, umplând scorbura adâncă ce pornea tocmai din rădăcină și continua deasupra pământului, prin câteva resturi din tulpină, înalte cam de un lat de palmă.

Fără a se mișca de pe linia de hotar privea cu interes, cu mirare chiar, constatând că Pomul fusese gol-goluț pe dinăuntru asemenea unui tub, că doar în coajă se mai ținuse, că inimă nu mai avusese deloc.

Nu mai avusese inimă????!!! De când? s-a întrebat speriată de acest gând. Apoi gândul a pus stăpânire pe toată ființa ei, a durut-o, a făcut-o să se simtă urgentă, întrăinată.

Încă nu se mișcase de pe loc. Misiunea nu se terminase. Trebuia să mai vadă ceva. De aceea privea insistent la putregaiul ce umpluse scorbura. Deodată acesta a început să se miște. Acest lucru a șocat-o tare de tot. Apoi din putregai a apărut capul unui șarpe, după care șarpele a ieșit în întregime și a pornit în direcția casei ei părintești, ca la comandă, târându-și trupul de o lungime considerabilă.

*

Spaima avută la vederea Pomului retezat, dar, mai ales scârba produsă de apariția șarpelui, au făcut-o să sară din somn. Inima îi păcănea puternic în pereții pieptului, iar sudoarea îi umezise pijamaua. Când și-a mai revenit, și-a zis:

« *Urât vis! Oare ce-o însemna?* »

Au năpădit-o numaidecât amintirile:

“*Doamne, câți eram cândva în băătura aia! Acum a mai rămas decât o bătrânică. Un suflet care a rătăcit drumul spre ieșire. O speranță pentru unii, ca s-o momească să-i ia proprietatea, în special terenul valoros prin suprafață și poziție*”.

Casa nu mai reprezenta decât valoare sentimentală, dar și aceasta doar pentru puține persoane, printre care și ea. Trecuseră ani mulți peste casă, câteva cutremure mari. Renovările fuseseră mereu amânate. Bătrânică ținând morțiș să fie lăsată singură după moartea soțului, își impusese punctul de vedere: “*Cât trăiesc eu, nimic nu se schimbă în băătura asta*”. Avuseseră grijă unii și alții să-i intoxice mintea

cu sfaturi: “*Fii atentă, nu ceda, copiii vor să te ducă la azil, ca să nu mai fii stăpână-n casa ta!*”.

Vrajba semănată din mai multe părți își găsisese teren roditor în mintea bătrânicăi.

Faptul că nu era singură pe lume, iar tot ce era în băătura aceea aparținea în egală măsură ei și copiilor, încurca planurile multora: vecini, rude, oarecine râvnitor la înavuțire cu japca. Până la urmă era bun și un capăt de ață!

*

La scurt timp de la visul șocant, în care gardul dispăruse, iar Pomul se prăbușise, unul dintre frați a venit cu propunerea:

— Vecinul nostru e plin de bani ! Are de gând să-și extindă afacerea, dar nu-i ajunge terenul. Vrea să cumpere băătura și casa noastră părintească.

IOANA STUPARU

IEDERA

În ciuda efortului de a nu se mai gândi la nimic, adormi târziu și greu, somnul fiindu-i bântuit de vise și ecouri terifiante.

Scăpat de sub controlul voinței, subconștientul îi aduse în prim-plan amintirile ce fuseseră stocate acolo cu multă vreme în urmă printr-un proces ca cel de reciclare sau de triere a mărfurilor, pentru a-i proteja mentalul de filmul nopții de care nu vroia să mai știe, doar că...

“*Fugi, mama, fugi! Tu chiar nu înțelegi nimic? Ce mai vreeii..?*” îi răsunară în minte cuvintele lui David, iar chipul băiatului, ce era speriat ca de bombe, îi trecu o clipă pe dinaintea ochilor ei pe jumătate adormiți.

Și fugise...o fugă rușinoasă —ca oricare de acest fel-, dar cea mai indicată pentru situația în care ea și cei doi copii se zbăteau ca niște uriași a căror picioare se afundaseră în lutul dens și cleios al vieții. Calitatea acesteia se degrada cu fiecare zi, mizeria fiindu-le servită ca o hrană, culmea, tocmai de către cel care ar fi trebuit să-i apere în calitatea de soț și tată.

O, și de câte ori nu reclamase ea acel stil de viață...“*Crede-mă, te rog, că oricât aș vrea și mi-aș impune, simt că nu voi mai putea suporta multă vreme această situație...*”, se trezea, vorbind de la sine. Deși nu o dată se convinsese că gesturile îi erau ca și gratuite,

încercase totuși, pentru că, vorba aceea, încercarea... Un timp o ajută și faptul că încă putea să se mai amăgească într-un mod special și pueril, totodată, că nu știa cu cine avea de-a face, deși semnalele erau la fel de clare ca lumina zilei: “*Supportă, dragăăă, suportă, pentru că toată femeile doar asta fac, suportă și iar suportă, dacă nu bărbatului, atunci șefului, socrilor, copiilor sau mai știi eu cui. În această privință, de ce ai fi tocmai tu excepția de la regulă? Și apoi nici nu cred că ți-aș putea fi depășite limitele. Doar ești o femeie puternică, nu? Pe tine nimeni nu ar putea să te scoată din calmul tău englezesc. Pardon, ardelenesc, am vrut să spun, madam, dar mi se mai încurcă și mie limba-n gură. Știu, de la trotil mi se trag toate...*”, primea din partea lui același răspuns, devenit de acum monoton și stereotip, în care însă, de fiecare dată se insinua o notă de intrigă și provocare, ce reușea să mențină constantă tensiunea relațiilor, dar în modul cel mai camuflat cu putință,

Doamne, și de câte ori, nu simțise nevoia să acționeze impulsiv, lăsându-se pradă instinctelor atavice, pe care Sile i le aducea la suprafață din cele mai întunecate și nebănuite unghere ale ființei. În acele momente îi venea să se năpustească asupra lui și să-l muște sau să-l zgârâie, să-i rupă hainele și să-i zboare nasturii

de la cămașă, să-i smulgă părul din cap sau să-i răsucească nasul până i l-ar fi lăsat într-o parte, ca să primească și el o lecție pe măsura celor pe care ea le primea zilnic, dar după metode mult mai dăunătoare decât cele ale unei simple răbufniri. Stilul lui *la rece*, cu urme adânci, dar nu la vedere, ci numai în suflet și în minte, ca niște răni mustind pentru toată viața, o aduse în culmea disperării și ar fi acționat și ea după cum îi era felul ei. O oprea însă de fiecare dată gândul că viața i se prinsese ca din întâmplare într-un joc cu final imprevizibil, versatilitatea partenerului fiind un element de surpriză. Aștepta un deznodământ despre care nu putea să-și facă nicio idee, stare cu atât mai epuizantă și năucitoare cu cât și neputința ei o făcea să dureze parcă la infinit, trenând ca o boală incurabilă.

Visul era fidel realității și din această postură se putea vedea învârtindu-se în cerc ca o găină beată, deși apelurile lui David erau tot mai insistente și îngrozite, când implorând-o și când somând-o să plece cât mai repede. Păgubos, ea zăbovea însă, de parcă trebuia să ia decizia unei călătorii impuse de forțe oarbe și contrare voinței proprii. Și nici că s-ar fi hotărât, dar pașii lui veneau înspre ea amenințatori și siguri, iar în el văzu întruchiparea unui robot capabil de orice. Brațul drept și-l ținea întins în față fără să-i tremure deloc, de parcă structurile anatomice îi fuseseră înlocuite cu piese confecționate din metal. Degetul arătător îi stătea neclintit pe trăgaciul pistolului, făcând-o să-și amintească cine îi era soț, dacă între timp uitase cumva. În aceste condiții, alegerea nu mai era decât între viață, pe care și-o simțea căutându-și cu disperare scăparea, și o moarte stupidă, cu mirosul de carbid impregnat în țevă. “O, nu!” doar atât apucă să spună înainte ca ochii să-i rămână pironiți în centrul orificiului negru ca spre un aparat de fotografiat, immortalizându-i chipul pentru veșnicie. Resemnată, se uită lung, intens și nemișcat, nebănuind forța unei asemenea atitudini. Foarte repede însă și chiar neplăcut surprinsă, constată că Sile nu-și luase nici rolul acesta în serios –așa cum nu și le luase nici pe celelalte-, și se hotărî să joace tare. Trebuia să scape neapărat. Îi urmări brațul cu insistență, văzându-l cum coboară sub uitătura ei oțelită, după care privirile lor se încrucișară ca două săbii ascuțite. “Nu ți-e frică, nu?” o întrebă el într-un limbaj mut și îndârjit. “Nu”, îi răspunse în aceeași notă, dar disimulând intens, deși inima i se făcu cât un purice, iar limba și-o simțea încleiată de cerul gurii uscate. Înfruntarea nu dură decât o clipă, totuși, deoarece deveni

repede conștientă de inegalitatea raportului de forțe în care se afla. Soțul ei ținea în mână o armă ce putea să o treacă pe lumea cealaltă dintr-o clipă în cealaltă, lucru deloc neglijabil. Printr-un calcul rapid și rece, își reluă poziția de victimă, stând ca în fața unui pluton de execuție. Se rezemă de perete. În așteptarea încordată, mâinile începură să-i tremure ca unui bolnav de Parkinson, trădându-i teama. Nu dorea însă să-și afișeze slăbiciunile, pentru a nu-i stârni celuilalt agresivitatea. Încet și cu multă atenție, își duse mâinile la spate, încercând să rămână aparent calmă și nemișcată, ca și cum nu se întâmpla nimic deosebit. Atinse peretele, apoi ceva ce nu mai era perete, dar nu realiză ce anume, cu toate că se afla în propriia-i casă, loc unde nu ar fi trebuit să-i scape niciun amănunt. Frica este însă cea mai paralizantă și năucitoare dintre toate trăirile omenești și ea o simțea din plin. Tremurul mâinilor i se amplifică brusc, de parcă nici nu mai erau ale ei, ci niște aripi ce-i fuseseră smulse din trup și purtate de rafalele unui vânt turbat. Degetele îi atingeau când peretele zgrunțuros, când obiectul neted și iar peretele, și iar obiectul până când holul se cufundă în întuneric. Atunci realiză că obiectul neidentificat era comutatorul și tot atunci își dădu seama de legătura strânsă în timp a unor lucruri aparent lipsite de importanță. “*De ce punei întrerupătoarele atât de jos?*” îl întrebă pe meseriașul ce fuse ca și un membru al familiei mai bine de o jumătate de an, modernizându-le apartamentul. “*Așa se procedează în afară, ca să nu mai fi nevoit să ridici mâna, iar pentru copii nu e niciun pericol*”, fu răspunsul primit, dar adaptându-l situației, putea să sune și altfel, adică “*spre salvarea dumneavoastră, doamnă*”.

Pericolul nu trecuse, dar ea respiră ușurată și fără zgomot. I se oferise, totuși, șansa de a profita de îmbulzeala creată de întuneric. Își părăsi locuința, dar nici atunci singură, ci împinsă cu putere ca de mâna unui înger, ce în realitate nu era decât mâna rece și transpirată a băiatului ei.

“*Simina!*” i se înfipse gândul în minte ca un cuțit ascuțit, iar sângele îi îngheță în vene.

Trupul femeii se chirca în așternuturi. Pe chip i se putea citi o mare suferință. Pleoapele îi tresăreau continuu, ochii i se mișcau în toate părțile, urmărind imagini de coșmar, iar în minte, o singură întrebare: “*Cum plecaseră ei fără să o ia și pe Simina?*”

(fragment din romanul “Iedera”)

DOINA CHERECHEȘ

Alexandria, 27 aprilie, 2009

Atlas

POEZIA SERENITĂȚII ÎNTRISTATE -

VANNI SPERANZA* “E stato il mare” (“A fost marea”)

“ Chiag de vise “

RINO GIACONE, un exeget al poeziei lui Vanni Speranza, consemnează foarte exact și subscriem spuselor sale : “ Nici o muncă asiduă de gândire psihologică și metafizică din vis, creativă, mai mult, chiar intenția de a căuta mică-marea aventură, la acest mic-mare ungarețian “ Chiag de vise “...””(EL) nu se sustrage de la prea ușoarele obscurități lingvistice ale poeziei moderne “

....., “ plânsul este pentru el singura expresie a trecutului, fericirii, bucuriei, manifestare posibilă a dragostei “..Așadar, o poezie a stărilor decantate fugar, estompeate de neuitare, abia schișind un regret ce face tangibilă pierderea grației , retopirea în cuvinte, codificarea aproape iconică, a unui șirag de iubiri, ca mărgelele, înșirate pe firul nevăzut al memoriei cvasi-afective, nuanțate ...Poeme ca niște cochilii golite de carne, sonore, din care mai răsună tânguirea imemorială a Mării ...

Poezia îmi este cumva “familiară”, elegia este continuă, parcă ar contrapuncta însuși ..numele poetului, Speranza...Textele cărții sale, din care am ales un mic buchet, sunt imortele ale unui freamăt de demult, resorbit în inima iubitoare , angelică . Tresar sonorități orfice, ale regretului pierderii în hadesul umbrelor, poate ale unei consolări față de Destin, de implacabil (“Destinul”) Femeia iubită este lunară, așadar materia, teluricul ce tinde spre sămânță și spirit, spre viață, lumină, plecare în ceruri, “ departe de lumea asata nebună”..(În tine primăvara “) Ceva mitologic arde spore cenușă în aceste poeme ca niște mici ultime focuri de semnalizare, pe țărnul timpului..Femeia este natura, suferința înfloririi și roadelor, Poetul este Spiritul seminator, alegoric vorbind...ceva de sub conștiință transpare frecvent în aces înțeles subtil nuanțat , “cheia magică “ a metaforei speranziene . Nu este nevoie de obscuritate,

deoarece etnitatea se reflectă elegiac în micile oglinzi ale cuvintelor....

Dincolo de aparență, de transparența unei Serenități în poezia lui Vanni Speranza, se insinuează un voalat, unduitor fior ancestral, al unei Amintiri ce transcende cumva regresiv, aproape oniric, retroproiectiv... Este aproape explicit, dialogul dintre Îngerul Călător și Femeia sublunară(Lilith?)...Unele versuri aparent simple, conțin acest straniu sentiment substanțializat, exprimat repetat de poetul delicat, preaiubitor, în stihuri reductive, ce amintesc vag de poemele lui Ungareti și chiar de Eugenio Montale...Însă Vanni Speranza este la ora rostirii “oraculare” , spre dezvăluire, nu este sybilinic, este la anii sincerității ce se repliază în inocența naturii pure...El admiră și resoarbe primăvara și înflorirea iubitei, cu nostalgia “ Necunoscutelor “ ce au trecut hieratic în memoria afectivă..

“La vămile conștientului”, memoria iubirii primordiale “

Despre acest poet se exprimă semnificativ, cu sensibilitatea profunzimii feminine, Maria Pina NATALE :

.....“poezia lui este o amintire a iubirii(lor) îndepărtate în timp, la “ vămile conștientului”, cum însuși impactul unor fulgere din senin ...Lectura ne este undeva în spațiul virtual al memoriei retrospective, ca între înfrângeri relaxante (decompressive, n.red.)- , “ covorulant” care îl transpune inactiv și mereu în compromis, între uneltirea unei aventuri amoroase , dulce și elegiacă,...” trecutul cel cu zece mii de înfățișări secrete trăite “ ...(note din volumul “A fost marea “ ...)

Titul volumului, dealtfel, conține o ambiguitate subtilă, se sugerează și o Mare care s-a retras, ori a fugit sub vipia cosmică, dar și o Mare Iubire, unica, și căreia i s-au succedat altele, cu “ zece mii de înfățișări” ...

În fine, stilul acestui poet cu operă importantă, consonanțele lingvistice relativ ușoare pentru lectorul din România, ar face de dorit o traducere selectivă, eventual și din alte cărți ale poetului italian, dacă eventual ar accepta ...Noi suntem neo-latini, ca și italienii, iar înțelesurile de profunzime ale liricii ne pot sensibiliza și apropia sub aceleași astre, cum îmi scria recent accad. Angelo Manitta .

EUGEN EVU

CHIPUL TĂU

În profunzimea nucii
Am depus un sărut
 șoptind cu devoțiunea
 tandreței
 Un tril, un arpegiu de cântec.
 Dragostea melodioasă a
 Privighetorului care fâlfire
 Printre ramurile vieții.
 Viața care nu ți-am dăruit-o
 Pentru că am rețezat de la gât
 Visul Călătoriei mele.
 De voi cânta încă pentru tine
 Dragoste
 în regretul fără margini
 este pentru că sculptez în durere
 chipul tău îngândurarea mahnirilor ...

NOI

Noi am fost
 două fire de iarbă
 mlădiate de vânt
 în anii verzi.
 Noi, semințe căzute
 pe un pământ impietos,
 sortiți să murim
 în fiecare zi în acest foc al
 cuvintelor îndrăgostite

În plânsul lucrurilor
 reîntoarcerile în amintiri
 lasă povestea cenușei -
 opacă dimineață însorită .

ÎN TINE PRIMĂVARĂ

Într-o zi veniseși la mine
 ca cireșul înflorit.
 Vorbeai de flori de migdal
 Bluza primăverii,
 furori ce ardeau corpul.

Două avioane la plimbare
 Pătat de lăptoase umbre
 Cerul siniliu albastru.
 “-Aș vrea să fiu acolo,” -ziceai-
 Departe de această lume nebună”

Gândeai poate că departe de Dumnezeu
 Holocaustul tău salva boala.

Nu e moarte mai rea
 Dacă luna e gravidă
 de milă.

ZIUA DE ADIO

Îmi revine în ochii tăi
 Cercul teroarei
 Când la urmă ne salutăm.
 Era o mare, indicibilă milă
 În ochii umflați de ploaie
 Poate în iluzoria plecare
 Simțeam că te iubesc ca niciodată.
 Ramâne strigătul venirii tale
 Care adâncește orizontul
 și cealaltă parte din mine
 stagnată, obstinantă prezență.

SCRISOAREA

“Îți voi scrie în următoarele zile
 Cuvinte cheie fără suspiciune”.
 Așa mi-a fost ursit
 În suferința mea eternă
 În letargie, necunoscutele
 Au fost prea multe
 Descarnată mâna se poticni,
 În negativecuvinte, nebune
 Scrise îmbrățișări de cuvinte
 Care spintecau minte și inimă.

Egoismul ce destramă orice cucernicie
 Baricada în urma unui mormânt
 Dragostea ce strigă eternitatea.

DESTINUL

Ne-a prins de mână destinul:
 spus talmăcit horoscop
 ce zbura cum acel liliac orb
 în apa verde marină
 spre plaja Portului Torres.

Acolo îți spuneam intinsul cutremur
 Împreunând rădăcini viguroase
 În albastra mare
 A insulei în trei puncte
 Puținul verde ascuns
 Între ramurile vieții
 Un telegraf și nici un mesaj
 Al cuburilor mascate de timp.

* *Florilegiul este ales din “E stato il Mare / “A fost marea”, poemele sunt versiuni în română, după “metoda Sorkin” de Elena Daniela Sgondea și sussemnatul.*

CVI PRODEST?

În ultimii ani, în vreme ce se constată prăbușirea, cu unele excepții, a activității tipografice indigene, situație datorată, în primul rând, mijloacelor tehnice învechite, depășite, ineficiente ale majorității firmelor românești, a sporit, de la an la an, numărul cărților, enciclopediilor, lucrărilor de sinteză, albumelor de artă etc. tipărite peste hotare, dar distribuite pe piața noastră.

Românii, atrași de calitatea tiparului și a ilustrațiilor, de aspectul plăcut și atrăgător al cărților, uneori și de condițiile aparent avantajoase, de promoție a unor titluri, s-au grăbit să cumpere numeroase titluri de carte străină, cu toate că aveau la dispoziție deseori cărți de autori români, cu mult mai valoroase, de un cert nivel artistic, științific, beletristic etc.

Veți spune – și pe bună dreptate – că în condițiile economiei de piață astfel de situații sunt firești, explicabile, că nu se pot aduce reproșuri nici editorilor sau distribuitorilor autohtoni ai unor asemenea cărți, nici cititorilor care și-au regăsit apetitul de altă dată față de cărțile de interes. M-am ferit să afirm: față de cărțile bune. Pentru că, în pofida aspectului grafic, al calității hârtiei și tiparului, multe din cărțile oferite cititorilor români sunt departe de ceea ce putem numi o carte bună.

Este adevărat că, în absența cenzurii, a oricăruia amestec sau ingerință politică, astăzi se poate tipări și cumpăra orice, că, sub aspect tematic, a sporit considerabil oferta de carte pentru români, că nu mai sunt domenii tabu sau interzise. Și este foarte bine că lucrurile stau așa.

Spuneam că piața românească de carte, atât cea beletristică, cât și cea științifică, este astăzi inundată și riscă, foarte curând să fie dominată, iar mai târziu și manipulată de firmele străine. Cu experiența considerabilă a acestora, mai ales în domeniul promovării și marketingului, acestea reușesc azi să vândă, în tiraje impresionante, chiar de sute de mii de exemplare, tot felul de cărți, inclusiv cele care pot fi categorisite de duzină sau maculatură. Atras de o copertă cu un design atrăgător, românul cumpără, adesea fără discernământ sau simț critic, aproape orice, neuitându-se la preț. Dar oare și citește ceea ce cumpără. Sau cumpără pe considerentul de a afișa, ca pe o mobilă, cartea cu aspect

atrăgător, acasă, pentru a-și impresiona prietenii, cunoscuții sau colegii care îl vizitează.

Deși, sub aspect comercial, firmele și autorii străini au descoperit piața românească, unde desfac sute de mii de exemplare de carte, cu un profit nesperat, România și românii continuă să fie ignorați ca entitate istorică, spirituală, culturală sau literară. Valorile autohtone nu sunt considerate demne de a figura în antologiile, albumele, enciclopediile, cărțile de sinteză etc. Nu același lucru se întâmplă în cazul altor țări învecinate, prin nimic superioare țării noastre.

Asemenea concluzii mi-au fost prilejuite de o relativ recentă apariție editorială. Este vorba de o carte intitulată *Istoria vizuală a lumii*. Lucrarea originală, în limba germană, are ca autori o serie de istorici germani, în frunte cu un anumit Detlef Berghorn. De aici și spațiul tipografic mai mult decât generos destinat țării de origine și, în general, spațiului cultural german.

Volumul este realizat în condiții grafice deosebite și este foarte atrăgător. Versiunea românească, vândută la noi, a fost tipărită, însă, nu în România, ci în China.

Am ținut să atragem atenția nu atât asupra acestei cărți, cât mai ales asupra modului în care este tratată istoria noastră națională în recente lucrări de specialitate datorate unor autori străini. Asta dacă ținem cont de atitudinea autorilor, de exemplu, față de istoria bulgarilor, a ungarilor sau a altor entități naționale statale europene apropiate geografic de țara noastră.

Din păcate, pentru autorii acestui op, români par să fi existat în istorie abia din sec. al XVII-XVIII-lea, dacă ținem cont că prima referire se face abia la domnitorul cărturar Dimitrie Cantemir.

Specialiștii germani par să nu considere demne de menționat nici cultura, nici istoria românilor anterioare acelei date. Cine citește această carte, sine ira et studio, va constata că, probabil, acest spațiu a fost o *terra deserta*, un teritoriu unde nu s-a întâmplat nimic, nici în preistorie, nici în antichitate, nici în Evul Mediu. Rolul jucat de domnitorii români și de principatele lor în apărarea Creștinătății occidentale, în dezvoltarea schimburilor Est-Vest sau

contribuția Armatei Române în primul și cel de-al doilea război mondial etc. fie au fost total necunoscute istoricilor germani, fie considerate ne semnificative, lipsite de importanță. Asta în vreme ce evenimentelor istorice din țări ca Portugalia, Spania, Belgia, Olanda, Maroc, Ungaria sau Vietnam li se rezervă zeci de pagini. Până și o țară ca Rwanda sau Tunisia se bucură de interesul și atenția autorilor germani. Ca să nu pomenim spațiile mai mult decât generoase rezervate în carte Austriei, Chinei, Egiptului, Franței, Germaniei, Greciei, Indiei, Italiei, Japoniei, Marii Britanii, Poloniei, Prusiei, Rusiei (dar și, separat, fostei URSS), SUA, pe lângă cele individuale ale unor oameni politici sau monarhi din aceste țări.

România, din păcate, nu există ca subiect de interes pentru istoricii germani. Mai mult, lucrarea conține și referiri sau denumiri inexacte în ceea ce ne privește. Astfel, de exemplu, la pag. 307, într-un fel de notă de subsol, se face referire la: „1859 *Întemeierea „Principatelor Unite” ale Moldovei și Valahiei.*”

O altă referire, și aceasta de doar câteva rânduri, se face la Nicolae Ceaușescu și regimul de dictatură al acestuia.

Ce m-a surprins, asta pentru că, din câte știu, au fost puse la dispoziția ex-regelui Mihai I de Hohenzollern și a camarilei acestuia, până în prezent, multe miliarde de lei de către noile autorități post decembriste cu scopul declarat de a se face lobby pentru România în Occident, dar și pentru a schimba imaginea negativă și nedreaptă a țării noastre, în lucrarea la care ne referim, deși datorată unor conaționali ai fostului monarh, nu se face nici cea mai mică referire la vreunul din regii casei de Hohenzollern. Prin aceasta se pune, sper, capăt și exagerărilor unor specialiști, adesea cointeresați material sau moral, care au vorbit, nu o dată ditirambic, despre meritele așa zis istorice ale acestei dinastii în România.

În rest, cum spuneam, nimic despre țara noastră. Nimic despre revoluția de la 1848, doar referirea succintă, citată mai sus, despre Unirea de la 24 ianuarie 1859, tăcere totală despre Războiul pentru Independență, Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 sau alte momente de importanță mai mult decât locală din istoria acestui popor. Sunt, de asemenea, trecute sub tăcere Diktatul de la Viena, ocupația horthystă a unei părți a teritoriului românesc, ultimatumul sovietic sau pierderea

unei părți a României ca urmare a revizionismului bulgar.

La fel de indiferenți sunt autorii menționați și în privința instalării regimului comunist, a gulagului și a atrocităților pe care le-a produs sau a loviturii de stat din decembrie 1989 și a urmărilor ei pentru poporul român. Deși, în cazul altor popoare sau țări, informația oferită este adusă până aproape de momentul apariției cărții.

Prin apariția unei astfel de cărți avem o dovadă irefutabilă a disprețului pe care îl manifestă chiar și unii istorici sau cercetători față de poporul român, nu doar o seamă de oameni politici și diplomați străini. Fiind vorba, în cazul de față, despre autori germani, găsim o eventuală, chiar forțată, explicație în resentimentele pe care le mai nutresc (încă) mulți conaționali ai lor față de așa zisele „trădări” românești din timpul primului și al celui de-al doilea război mondial. Am crezut, însă, că, cel puțin la nivel științific și academic, atitudinea este (sau ar trebui să fie) una echidistantă, obiectivă, imparțială și că nu condamnă întreaga istorie a unui popor pentru păcatul ca acesta și-a dorit o viață demnă, într-un stat suveran și independent, lucruri pe care „alianța” cu nemții nu le puteau asigura.

Oare cei care și-au asumat sarcina difuzării unei astfel de cărți au și citit-o? Au conștientizat ei că ea nu reprezintă un demers pur științific dezinteresat, ci, mai degrabă, este un obiect de propagandă, dar și de sfidare a acestui popor? Să nu conteze deloc pentru distribuitori decât beneficiul material pe care li-l asigură distribuirea ei în România? Atât de jalnic au decăzut unii dintre semenii noștri?

Recunosc că, din păcate, multe din editurile și tipografiile noastre nu dispun de resursele sau înzestrarea necesare realizării, sub aspect grafic și tehnic, de cărți asemănătoare. Dar cel puțin majoritatea autorilor români nu au căzut și nici nu cad în păcatul de a folosi cartea și producția tipografică în scopuri meschine, josnice, de mutilare sau eludare a adevărului. Așa cum, în opinia noastră, se întâmplă cu această carte părtinitoare intitulată **Istoria vizuală a lumii.**

De obicei, când descopăr o nouă carte, obișnuiesc să spun: „*Carte frumoasă, cinste cui te-a scris!*” În acest caz, însă, voi fi nevoit să spun: „*Carte părtinitoare, la ce bun apariția ta?*”

Dan BRUDAȘCU

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Felicitări și - Doamne ajută! Cale lungă și mănoasă!

Fratern,

Leo Butnaru

Mulțumesc frumos pentru numărul din Vatra trimis mie - o surpriză foarte plăcută și un gest amabil cum nu se mai prea poartă azi. Mi-ar face plăcere să și colaborăm în măsura în care ceea ce mai am eu de spus își poate găsi locul în paginile acesei reviste de ținută.

Cu drag

Augustin Frățilă

Dragă Nicolae Băciuț,

Am primit semnalul celor două numere din **Vatra Veche**. M-ați surprins în admirație. Un gest recuperator de mare însemnătate pentru cultura română. Vă felicit cu căldură. Strădania dvs. este încă un semn ca vrednicia la români nu s-a stins. În epocă, **Vatra** a însemnat pentru mine un reper fosforescent, chiar dacă numele meu nu este legat de revista pe care o cumpăram și o citeam în tihnă și cu mari emoții intelectuale. Ea mi-a format gustul pentru lecturi esențiale, cum de altfel mai toate revistele literare din acel timp al răvășirii. Poate că n-ar fi fost rău ca semnalele dvs. să fi fost însoțite și de o mică invitație la colaborare. Cunoscându-vă a fi un generos, ma tem să nu preluați și dvs. modelul multor reviste actuale și să cultivați spiritul de gașcă. Ar fi păcat pentru truda și pentru atâtea nume mari pe care le readuceți în actualitate. Cam prea mulți Ducani în cele două numere, despre care, din păcate pentru mine, nu prea știu mare lucru. Dar ce spun eu? Sunt convins că nici alții nu prea au auzit de mine. Ne-a obișnuit moda aceasta a democrației alunecoase să nu ne mai mirăm de nimic. Ne edităm cărțile, le citesc prietenii și tot ei scriu (când scriu!) despre ele, fără a avea pretenția aristocratismului epocii, când asupra unei cărți de poezie bunăoară (care era un eveniment editorial!), săreau mai toți criticii importanți să scrie despre ea. De aceea, mă gândesc că revistele au azi un rol mult mai important. Mai auzim unii despre alții, în spațiul acela drămuț, chiar dacă, vedeți bine, sistemul defectuos al circulației cărților noastre în librării ne împiedică de multe ori să citim cărțile confrăților noștri din alte localități.

Într-o altă ordine de idei, aș vrea să știu, dacă nu vă deranjează, adresa la care vă pot trimite cărțile ale mele, vești editoriale din Cluj-

Napoca, oraș al veghei, cu atât mai mult cu cât de acest oraș vă leagă, cred, amintiri frumoase.

Cu această nădejde, închei, dorindu-vă sănătate, pofta de lucru la editarea noii **Vetre Vechi** și sărbători luminoase alături de dragii dvs.

Dumitru Cerna

Cristos a-nviat!

Îți mulțumesc pentru noua " Vatra veche". Cred cu adevărat că ceea ce faci tu [faceți voi] acolo este o treabă foarte importantă. Ma bucur pentru tine și-ți doresc mult succes în această întreprindere.

Te rog să nu te îndoiești de vechea mea prietenie.

Radu Macrea

Mare bucurie, domnule Băciuț,

M-am așezat la "Vatra veche"- "în republica literelor" - și am lecturat cu plăcere fiecare pagină. Vă felicit pentru dragostea și curajul dumneavoastră!

Voi fi onorată dacă desenele mele își vor găsi locul în paginile "VERTEI VECHI".

Cu prețuire,

Aurora-Speranța

DCCPCN Caraș-Severin, în nume propriu și în numele scriitorilor din Banatul de munte, vă felicită pentru apariția noii VETRE vechi, urează revistei și celor ce o fac ANI MULȚI, cu împlinirea misiunii asumate, în convingerea că loc de „capitală” are fiecare „provincie”, precum și viceversa, dependent, evident, doar de cei ce o, sau îl, „locuiesc”.

Cristos a Înviat!

Ada Cruceanu Chisăliță

Adevărat a înviat.

Ai schimbat ID? Felicitări pentru revistă. Dă-mi te rog emailul Cleopatrei Loriștiu.

Virgil

Ani mulți cu Vatra veche!Mulțumesc!

Sânziana Batiste

Primit revista 3, mulțumesc și felicitări!

Florentin Smarandache

Mulțumesc și de data asta.

Și te anunț solemn că am de gând să mă apuc să răspund invitației de colaborare și mai

ales că, într-o bună zi, chiar am să mă apuc să o fac.

Te îmbrățișez,

A. Buzincu

Dragă Nicolae Băciuț,

Din toata inima, felicitări pentru noua **Vatra veche!** Numere consistente, îmbietoare la lectură, condeie iscusite (și cinstitute!), varietate tematică, ritm.

Mă bucur pentru această apariție, deși stele duble mi se par semnele unei disfuncționalități în cultură. Așa a fost și cu cele două astre mai an. Una cu A mare, alta cu a mic. E trist că e așa, dar sunt sigur că nu e vina voastră. E evident.

Tocmai mă pregăteam să o provoc la un interviu pe Irina Petraș când, iată că voi mi-ați luat-o înainte. Va trebui să mai aștept un timp. Norocul lui Eugen Simion...

Îți mulțumesc pentru că îmi trimiți revista și sper să o poți edita și în format clasic, pe suport de hârtie.

Succes ție și echipei!

O îmbrățișare ardelenescă de la

Daniel Drăgan

Felicitări, maestre!

Frumos număr!

Și spor mai departe pe același ton!

Cu drag,

Victor Știr

ARATĂ SUPER! Foarte inspirat alcătuită. Mă bucur din suflet și mă străduiesc s-o propaghez /COMANDA -5 exemplare.

Și recompensa pentru destindere... în attach... Nu uitați- tăiați plicul la un colț și scrieți IMPRIMATE / AȘTEPT!

Iulian Dămăcuș

Am primit, mulțumesc!

Ioan-Pavel Azap

Dragă Domnule Băciuț,

Îmi place mult numărul 3 din **Vatra veche**, dar nu prea îmi place că ați pus la corespondență scrisorile noastre, care sunt private. Nu am dat acordul pentru așa ceva și, cum eu scriu crâncen și nu vorbesc în scrisori totdeauna ca la gazetă, când vă voi scrie scrisori cu subiect revuistic, personale, voi avea grijă să fie străvezii, ca să nu mă implice în conflicte deschise, adică adresarea directă ar deveni publică și forța scrisorii s-ar disipa. E bună ideea unei corespondențe a **Vetrei vechi**, doar că nu totul mi se pare a fi

public. Cu iertare, dacă greșesc, dar așa simt că e just!

Trimit revista la circa 3-400 de oameni acum.

Cu drag,

Darie Ducan

Mulțumim pentru numărul 3 al revistei. La o primă lecturare, foarte interesantă. Interviu cu Irina Petraș, excepțional. O mare personalitate a culturii ardelenice și nu numai. Vă dorim succes în continuare și vă așteptăm, d-le Nicolae Băciuț, și în paginile revistei noastre.

Cu urări de bine,

Redacția revistei Pro Saeculum, Focșani

Prietene, verdele amiroase încă a Înviere, prietenie și aleasă prețuire. Am reținut ceva din **Vatra veche**, numărul trimis de curând. Te îmbrățișez împreună cu Petro și-ți dorim numai bine.

Salut, frate!

Nu ne-am văzut de când e lumea! Văd că sârbii defilează mereu în paginile Vetrei, dar pe mine m-ați (au) uitat! Nu Marea Neagră și Serbia sunt cei mai buni prieteni ai României, ci SUA și Occidentul. Nu Adam (Vadim) Puslojici și Adrian Păunescu ai lui Miloșevici sunt prietenii voștri, ci subsemnatul. Nu politicianii noștri, care s-au făcut de rușine nerecunoscând independența kosovară, sunt buni români, ci subsemnatul. Kosova nu este HarKovasna României, ci Basarabia Albaniei. Am trimis de câteva ori poeme și încă nimeni nu a zis cel puțin Mulțumesc! Mai mult m-au prezentat moldovenii și muntenii decât oltenii și ardelenii. Ce fel de prietenie este aceasta? Ce fac bandiții din Band! De ce nu aleargă după ultimul pandur al lui Tudor Vladimirescu! Trebuie eu să alerg după ei sau ei după mine! Ce fel de patriotism este acesta! Dă-mi telefonul și emailul primarului, dacă îl ai!

Salutare și toate cele bune!

Bakiu

Dragul meu,

Mă bucur să ne redescoperim. **Vatra veche** nu e **Vatra** la care tu ai trimis poeme și în care rareori mai apar și scriitorii mureșeni. Revista s-a sectarizat, reprezintă doar un chibuț.

De aceea, am inițiat **Vatra veche**, o revistă nouă, pe care o public, deocamdată, din banii mei.

Nu prea știu ce se întâmplă în Band, primar fiind Mircea Rusu Band, cântărețul bineștiut.

Acum sunt într-o mare grabă, dar vom mai vorbi!

N. Băciuț

M-ai făcut să râd cu cuvântul chibuț. Mă bucur că nu te-ai supărat de răzbunarea ultimului pandur. Era pur și simplu o răzbunare literară și politică pentru redobândirea mândriei de a fi români. Mai buni erau românii lui Ceașcă, care mi-au sponsorizat drumul și hotelul pentru a cunoaște locurile mamei mele, decât românii lui Bască. Nu te grăbi la răspuns, fă revista din când în când să știe că apare, până când găsești un sponsor guvernamental sau câțiva individuali, fie ei români, germani, țigani, unguri sau evrei.

Toate cele bune,

BAKIU

Dle Băciuț,

Ma gândesc la ceva. E vreo lege care să spună că nu ați putea păstra în nume caracterul de litere din **Vatra** și în **Vatra veche**? Cel vechi locuia cu tradiția laolaltă. Nu știu dacă e vreo lege, dar, dacă nu mă înșel, și domnul Păunescu la FLAP a păstrat sigla, cum ar veni, până și pe CD-urile de folk. E un brand. Cum și **Vatra** e unul. Pun problema aceasta pentru că sigla veche are multă greutate. Știti, desigur, asta. Nu reușiți să o scoateți și pe hârtie? CJ Mureș nu poate face asta? Nu intră într-un conflict, așa, de dragul corectitudinii mureșene?

Darie Ducan

Hristos a înviat!

Vă mulțumesc pentru revistă. Este un număr interesant, dens în idei și cu scriitori de valoare. Felicitări!

Elisabeta IOSIF

Dacă n-ar exista *Vatra*
Să-i plec inima și rana,
Să mă mângâie cu piatra-i,
Eu aș inventa *Icoana*.

Vatra se menține-ncinsă
Nu prin flăcări în alai,
Nu prin spuză proaspăt ninsă...
Se ține prin jeregai.

Dacă e s-o spui pe bune,
Lasă-l pe *drăguț și-mi placi*,
Și zi-i omului pe nume:
Cum *băciuț* la ditai *baci*?

Ca să nu vă rețin, spunându-vă ce trebuie despre revistă, adică multe și bune.

Cu stimă,

Ștefan Goanță

Măi, măi, măi, ce ți-e cu era internetica!!!

Mulțumesc frumos, am primit!

M-ați cam răsfățat, vâtrari vechi ce sunteți...

Poantă, europeanul, vă salută, încântat de gest!

Gânduri bune,

Irina Petraș

Mulțumesc! Sunt onorată! E un număr excelent! (Se-adună apele...)

Sânziana Batiste

Felicitări pentru noul număr al revistei. Vă trimit și eu un text pentru sumarul numărului viitor. Rog confirmați primirea și faceți precizarile corespunzătoare intențiilor dvs,

Cu bune doriri,

Dan BRUDAȘCU

Mă bucur de numărul 3 al revistei **Vatra veche**. Toate bune de la Bistrița, v-am pregătit și eu personal o surpriză vizibilă într-o lună pentru dvs. Am scris și la ziar <http://www.rasunetul.ro/vatra-veche-dialogul-dintre-generatii>.

Stimate domnule Băciuț,

Cum promisiunea este datorie sfântă, mă străduiesc să mă achit onorabil și sper să nu dezamăgesc prin calitatea conținutului. Ar fi mare păcat, mai ales atunci când Dumnezeu îți scoate în cale oameni cu care poți face treabă.

Va felicit încă o dată pentru **Vatra veche** pe care ați înălțat-o acolo în inima Ardealului și pe care doresc să se coacă cele mai frumoase povești și poezii, rumenindu-se la căldura mereu trăitoare a celor trei vreascuri rupte dintr-un gard.

Cu toată prețuirea și cu gândul cel bun,

Doina Cherecheș

Semnal "Vatra veche, 3"

29 aprilie 2009

Numărul de pe luna mai al revistei târgu-mureșene a apărut mai devreme, ceea ce nu face decât să ne bucure. Caseta redacțională, observăm, se îmbunătățește de la un număr la altul: director de onoare, Mihai Sin, corespondenți din Germania, Daniel Renon, din Chișinău, Claudia Șatravca, din SUA, Ligia Grindeanu și Dwight Luchian Patton. Așa cum ne-a obișnuit, "Vatra veche", prin redactorul-șef, Nicolae Băciuț, oferă pagini alese care dau contur unor domenii diverse ale literaturii: poezie, interviu, eseu, traduceri, dar și obiceiuri și tradiții la români, fapt care completează imaginea unui document de literatură.

Se "alege" din revistă interviul cu Irina Petraș, realizat de Valentin Marica. Scriitoarea vorbește despre faima Clujului literar ("Clujul literar este foarte divers, un fel de unitate a contrariilor"). Nu lipsesc din cuprinsul "Vetrei vechi" evocarea făcută de Cleopatra Lorințiu lui Nichita Stănescu, poeți italieni în traducerea lui Eugen Evu, voci tinere în debut, recenzii, cronici literare și teatrale. Semnăturile bistrițenilor Melania Cuc, Aurel Podaru și Menuț Maximinian aduc un plus de culoare locală revistei atât de tinere și, totuși, atât de bătrâne. Bine venită este și rubrica de "Curier", unde sunt monitorizate emailurile primite la redacție de la cititori, colaboratori, admiratori, ce sunt în măsură, direct și rapid, să realizeze un feed-back adevărat al acestui produs cultural.

În prag de armindeni, drum bun la... "Vatra veche", on-line, dar și în ediție tipărită.

Elena M. CÎMPAN
Mesagerul de Bistrița, 28 aprilie 2009

Vatra Veche – dialogul dintre generații

Numărul trei al publicației "Vatra Veche", editată de Asociația "Nicolae Băciuț", îmbracă chipul prozei, al poeziei, dar și al recenziilor și interviurilor, oferindu-ne un sumar bogat despre ceea ce se numește cu adevărat un act cultural. Interviul săptămânii este realizat cu scriitoarea Irina Petraș, președinta USR Cluj, de către Valentin Marica. Cleopatra Lorințiu, în stilu-i caracteristic, îl evocă pe poetul Nichita Stănescu, iar Elena M. Cîmpan vorbește despre volumul "Oameni de unică folosință", editat de Cornel Udrea, în recenzie "Teatrul ca text". La capitolul "Cronica literară", Aurel Podaru scrie despre romanul "Sonia" al lui Iulian Dămăcuș, cartea "Unei singurătăți", iar Melania Cuc în recezia "Aripa în oglindă" scrie despre volumul "Pe aripa cerului" semnat de Menuț Maximinian. Merită amintite poezia "Paște" de Adrian Botez și proza "Bănuțul de aur" de Ștefan Goanță. Un număr în care se regăsește dialogul dintre generații peste generații.

Menuț Maximinian

Răsunetul, Bistrița

Bună ziua,

Mulțumesc pentru invitație și felicitări pentru un proiect care arata foarte bine. Îl voi urmări cu atenție.

Un sfârșit de săptămână cât mai frumos.

Cu stimă,

Petre Fluerașu

Album

Laurențiu Ulici, Vasile Andru, Baki Ymeri,
 Nicolae Băciuț, în 1990

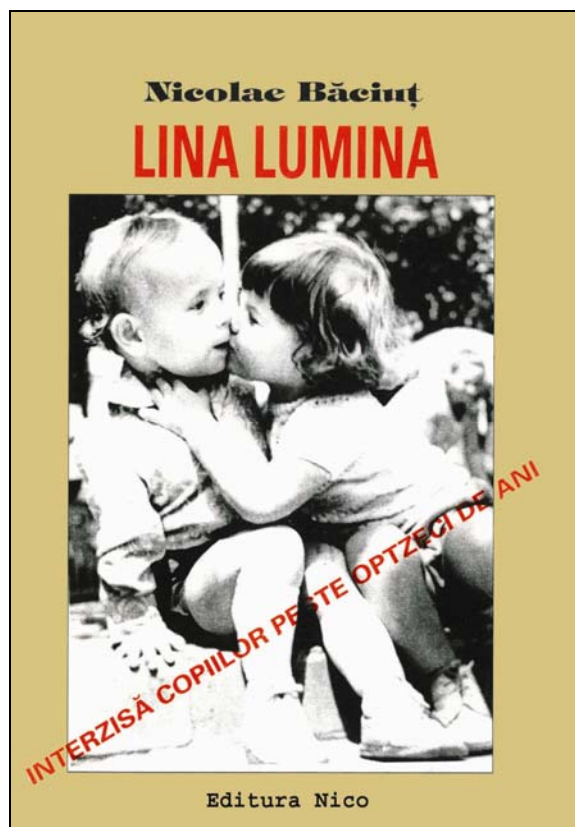
Galeria „Unirea”, vernisaj, octombrie 2008:
 Vasile Mureșan, Nicolae Băciuț, Călin
 Bogătean, Dănilă și Silvia Buculeu, Ilarie Oprîș

Șerbeni, octombrie 2008: Vasile Gliga, Silvia
 Negruțiu, Mioara Kozak, Nicolae Băciuț,
 Valentin Marica

**Coperta I, Pictură de Adrian Chira (Colecția
 Nicolae Băciuț)**

OCHIUL CICLOPULUI

„Unde ești, copilărie...”

Samuel Cernovits

VIAȚA ÎN DAR?

Fata mea este în ultimul an la liceul dumneavoastră, profesorul Ciobănoiu a umplut-o intenționat cu note rele la limba și literatura română. Sunt revoltat, pentru că fata mea a terminat cu note de 9-10 în anii anteriori, și nu numai la română, ci la toate

Director de onoare

MIHAI SIN

Redactori:

Mariana Cristescu,

Iulian Dămăcuș, Răzvan Ducan, Mioara Kozak, Lazăr Lădariu, Valentin Marica, Cristian Stamatoiu

Corespondenți : Bianca Osnaga, Melania Cuc, Elena M. Cîmpan, Darie Ducan,

materiile... Iar acum profesorul Ciobănoiu a condamnat-o la corigență. Mă revoltă că i-a propus fetei mele că o trece, dacă se duce cu el o oră la hotel!

Amândoi directorii au ascultat siderați cuvintele bărbatului.

– Domnu’ Beri... trimiteți pe cineva după fată, să vină în biroul meu.

Peste puțină vreme, sfioasă, în birou a intrat o fată înaltă, frumoasă, cu ten îmbujorat, ochi albaștri, păr castaniu. Beri a privit-o îndelung și cu admirație pe tânăra fată. „Are gusturi foarte bune acest profesor cu suflet diabolic, dar cum poate să-și ascuță dinții pentru o ființă atât de pură omulețul pipernicit trecut de cincizeci de ani, duhnind respingător a alcool. Și atât de josnic! Și pe deasupra, ca părinte al unei fete tinere!” Directorul a poftit-o pe fată să se așeze și a rugat-o să relateze în detaliu întâmplarea. Fata cu chip inocent de optsprezece ani a relatat cu jenă pretențiile necinstite ale profesorului.

– Domnule Tomfălean, sunteți dispus să depuneți o plângere în scris? – l-a întrebat directorul pe tată.

– Firește, o și semnez, fata mea la fel.

(...)A doua zi, la ora stabilită, fata a intrat în camera de hotel. Își simțea inima-n gât. Era chinuită de teamă și rușine de situația cu totul neobișnuită pentru ea. Se consola cu gândul că prin fapta ei îl va fi dat în vileag pe josnicul profesor și nu va mai putea pune în situații atât de umilitoare și alte fete tinere. A sosit momentul stabilit. Profesorul n-a apărut.

Cleopatra Lorințiu, Ioan Matei, Victor Știr, Claudia Șatravca (Chișinău), Daniel Renon (Germania), Gabriela Mocănașu (Paris), Ligia Grindeanu (SUA) Dwight Luchian-Patton (SUA)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Cuza Vodă nr. 57, România. Nicio parte a materialelor nu pot fi preluate fără acordul editorului. Copyright©Nicolae Băciuț 2009 *Email : nbaciut@yahoo.com *Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 * telefon: 0365407700, 0744474258. Materialele nepublicate nu se restituie.